

आप्रवासी स्रोत केन्द्रका परामर्शकर्ताहरूका लागि सहयोगी पुस्तिका २०७८

नेपाल सरकार
श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय
तैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय
बबरमहल, काठमाडौं

आप्रवासी स्रोत केन्द्रका परामर्शकर्ताहरूका लागि सहयोगी पुस्तिका २०७८

नेपाल सरकार

श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय
वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय
बबरमहल, काठमाडौं

महत्वपूर्ण केही शब्दहरू

श्रमिक: वैदेशिक रोजगार पाएको/पाउने नेपाली नागरिक

वैदेशिक रोजगार: कामदारले विदेशमा पाउने रोजगार

बोर्ड सचिवालय: वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय

वैदेशिक रोजगार व्यवसाय: वैधानिक रूपमा नेपाली नागरिकलाई विदेशमा रोजगारी उपलब्ध गराउन संचालन गरेको व्यवसाय

इजाजतवाला: वैदेशिक रोजगार व्यवसाय संचालन गर्न वैदेशिक रोजगार ऐन २०६४ बमोजिम इजाजतपत्र प्राप्त व्यवसायी

गन्तव्य मुलुक: वैदेशिक रोजगारीका लागि पुग्ने देश

परामर्शकर्ता : सुरक्षित वैदेशिक रोजगारीका लागि स्थापित आप्रवासी स्रोत केन्द्रका परामर्श दिने व्यक्ति

सेवाग्राही: आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा सूचना तथा परामर्श सेवा प्राप्त गर्न आउने व्यक्तिहरू

नेपाल सरकार
श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय
वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय

बबरमहल, काठमाडौं
फोन नं. ०१-४२२०३११
०१-४२२०४३३ ४६७
फ्याक्स नं. : ०१-४२२०४४३
Email : info@fcph.gov.np

प्राक्कथन

वैदेशिक रोजगारीमा जाने नेपाली कामदारलाई सुरक्षित वैदेशिक रोजगारबारे पूर्णरूपमा सुसूचित एवं सीपयुक्त बनाई पठाउन सकिनेमा र वैधानिक रूपमा कार्यरत रहेका कामदारको सामाजिक सुरक्षाका लागि सम्बद्ध रोजगारदातालाई जिम्मेवार बनाउन सकिनेमा वैदेशिक रोजगारको क्षेत्र शोषण मुक्त, सुरक्षितर व्यवस्थित हुन सक्दछ । यसका लागि नेपाल सरकारको तर्फबाट वैदेशिक रोजगार नीति, २०६८, वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४, वैदेशिक रोजगार नियमावली, २०६४ लगायत अन्य कानूनहरु तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याईएको छ । यी नीति तथा कानूनहरु कामदार मैत्री हुने गरी समय सापेक्ष रूपमा परिमार्जन समेत हुँदै आएको छ। यसै सिलसिलामा वैदेशिक रोजगार नियमावली, २०६४ को नियम २६ को उपनियम १ अन्तर्गत खण्ड (थ) को बुँदा नम्बर ५ मा वैदेशिक रोजगार बोर्डले वैदेशिक रोजगारीमा जाने नेपाली कामदारहरुका लागि सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धमा सूचना तथा परामर्श सेवा प्रवाह गर्नका लागि सूचना केन्द्रको स्थापना र संचालन गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। यसका अतिरिक्त स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित तथा व्यवस्थित बनाउनका लागि स्थानीय तहको भूमिका तथा जिम्मेवारीका बारेमा उल्लेख गरेको छ जस अन्तर्गत स्थानीय तहले रोजगार सूचना केन्द्रको स्थापना तथा व्यवस्थापन, सीपमूलक तालिम सञ्चालन, वित्तीय साक्षरता, तथ्याङ्क व्यवस्थापन, सामाजिक पुनःएकीकरण, वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त ज्ञान, सीप र उद्यमशीलताको उपयोग गर्न सक्ने व्यवस्था गरेको छ।

वैदेशिक रोजगारीलाई व्यवस्थित बनाउन वैदेशिक रोजगारीका लागि आकांक्षी नेपाली श्रमिक तथा तिनका परिवारलाई देशगत रूपमा आधिकारिक रूपमा सूचना, परामर्श र अन्य आवश्यक सेवाहरु समेत प्रवाह गर्न स्थानीय तहहरुमा आप्रवासी स्रोत केन्द्र/उप-स्रोत केन्द्रहरु सञ्चालन गर्ने, स्रोत केन्द्रहरुको क्षमता अभिवृद्धी गर्दै प्रभावकारी ढंगबाट परिचालन गर्ने कार्यलाई व्यवस्थित गर्न वैदेशिक रोजगार नियमावली, २०६४ को नियम १२ (क) (२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयले "आप्रवासी स्रोत केन्द्र (संचालन तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि २०७८" तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ। उक्त कार्यविधि कार्यान्वयन गर्ने क्रममा बोर्ड सचिवालय र स्थानीय तहबीचको सहकार्यमा संचालन हुने आप्रवासी स्रोत केन्द्रहरुले प्रवाह गर्ने सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचनाहरु मा एक रूपता एवं प्रभावकारीता सुनिश्चित गर्ने उद्देश्यले "परामर्शकर्ताहरुका लागि सहयोगी पुस्तिका, २०७९" तर्जुमा गरिएको छ ।

वास्तविक घटनामा आधारित कथा वस्तु र अन्य विविध सन्दर्भ सामग्रीहरुलाई समेत दृश्यात्मक रूपमा र तथ्यगत हिसाबले जानकारी दिने गरी यो सहयोगी पुस्तिका तयार पारिएको छ । यस सहयोगी पुस्तिकाबाट आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा कार्यरत परामर्शकर्ताहरु विशेष रूपमा लाभान्वित हुने र वैदेशिक रोजगारीसँग सम्बन्धित विषय वस्तुको बुझाई तथा सूचना प्रवाहमा एकरूपता कायम भई सेवामा प्रभावकारीता आउने विश्वास लिएको छु। यो सहयोगी-पुस्तिका तयारीको लागि मुख्य सन्दर्भ सामाग्रीको रूपमा "आप्रवासी स्रोत केन्द्रका परामर्शदाताहरुका लागि सहयोगी पुस्तिका-२०७७" लाई लिईएको छ । पुस्तिका तयारीमा सहयोग गर्नुहुने सचिवालय अन्तर्गत राष्ट्रिय आप्रवासन स्रोत केन्द्रका पदाधिकारीहरुका साथै संलग्न सबैमा हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु।

मिति: २०७९/०३/२०

राजन प्रसाद श्रेष्ठ
कार्यकारी निर्देशक

विषयसूची

परिच्छेद-१

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि	१
१.२ आप्रवासी स्रोत केन्द्रको परिचय	२
१.३ आप्रवासी स्रोत केन्द्रले उपलब्ध गराउने सेवाहरू	३
१.४ सहयोगी पुस्तिकाको उद्देश्य	४
१.५ सहयोगी पुस्तिकाको लक्षित समूह	५

परिच्छेद-२

परामर्शकर्ताले सेवा प्रवाह गर्दा ध्यान दिनुपर्ने विषय

२.१ परामर्शकर्ताले ध्यान दिनुपर्ने विषयहरू	७
२.२ परामर्शकर्ताले गर्न हुने/नहुने कार्यहरू	९

परिच्छेद-३

सूचना तथा परामर्श

३.१ परिचय गर्ने विधि	१३
३.२ सूचना तथा परामर्शको लागि विश्वासको वातावरण सिर्जना गर्ने विधि	१४
३.४ सेवाग्राहीको अवस्था अनुसारको परामर्श	२०
३.५ वैदेशिक रोजगारीमा जानुपूर्व सीप तालिम सम्बन्धी परामर्श	४०
३.६ वैदेशिक रोजगारीका लागि घरेलु श्रमिक सम्बन्धी परामर्श	४१
महिला कामदारले वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू	४६
३.७ वैदेशिक रोजगारीको लागि श्रमिक छनोट प्रकृया सम्बन्धी परामर्श	४९
३.८ सुरक्षित विप्रेषण तथा वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी परामर्श	५१
३.९ उजुरी/गुनासो र ठगी सम्बन्धी परामर्श	५३
३.१० मनोसामाजिक परामर्श सेवा सम्बन्धी परामर्श	५७

३.१२ वैदेशिक रोजगार व्यवस्थापन प्रणाली (FEIMS) सम्बन्धी परामर्श	५९
३.१३ वैदेशिक रोजगार सूचना व्यवस्थापन प्रणालीले आप्रवासी श्रमिकलाई हुने फाईदाहरू	६०
३.१४ वैदेशिक रोजगार कल्याणकारी व्यवस्थापन प्रणाली (FEWIMS) सम्बन्धी परामर्श	६१

परिच्छेद-४

विविध

४.१ वैदेशिक रोजगारीसँग सम्बन्धित सरकारी निकाय तथा सहयोग संयन्त्रहरू	६३
४.२ वैदेशिक रोजगार विभागबाट प्रमाणीत रोजगारीका अवसरहरू खोज्ने तरिका	६८
४.४ सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी महत्वपूर्ण जानकारी	७०
४.५ व्यक्तिगत श्रम स्वीकृति लिएर वैदेशिक रोजगारमा जाँदाका जोखिमहरू	७२
४.६ वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी विद्यमान कानूनहरू	७३
४.७ वैदेशिक रोजगार बोर्ड सचिवालयबाट प्रदान गरिने कल्याणकारी सेवाका लागि पुर्याउनुपर्ने प्रक्रिया र आवश्यक कागजातहरू	७४
४.९ वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी बिमामाबारे जानकारी	८०
४.१० वैदेशिक रोजगारमा जाने श्रमिकका लागि सहयोगी सरकारी निकायहरू	८०
४.११ विदेशस्थित नेपाली नियोगहरूको सम्पर्क ठेगानाहरू	८१

अनुसूची

अनुसूची-१ : सामूहिक प्रयासको प्रतिफल मिठो र बढी हुन्छ	८५
अनुसूची-२ : अवैधानिक एजेन्टले कसरी ठग्न वा धोका दिने गर्छन् ? उदाहरण: एजेन्टको विश्वास गर्दा पैसा डुब्यो र ऋण माथि ऋण थपियो ।	८७
अनुसूची-३ : सीप सिक्नुको महत्व तथा फाइदाहरू	८९
अनुसूची-४ : बिन्दा देबी ले घरेलु श्रमिकका रूपमा काम गर्दाको अनुभव	९१
अनुसूची-५ : जोर्डनमा गार्मेन्ट कम्पनीमा कार्यरत नेपाली महिलाको अनुभव	९३
अनुसूची ६ : वैदेशिक रोजगार बोर्ड कल्याणकारी सेवाहरू प्राप्त गर्न भर्नु पर्ने निवेदनको नमुना फारमहरू	९४
अनुसूची ७ : अन्य नुमूना फारमहरू	१०५

परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

नेपालको संविधानमा वैदेशिक रोजगारलाई शोषणमुक्त, सुरक्षित, व्यवस्थित र सुसुचित बनाउने उल्लेख गरेको छ। संवैधानिक व्यवस्था कार्यान्वयनका लागि वैदेशिक रोजगार ऐन २०६४ र वैदेशिक रोजगार (पाँचौं संशोधन) नियमावली २०६४ मा समयानुकूल परीमार्जन गरी वैदेशिक रोजगारीको क्षेत्रलाई नियमन तथा व्यवस्थापन गरिंदै आएको छ। स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित तथा व्यवस्थित बनाउनका लागि स्थानीय तहको भूमिका तथा जिम्मेवारीका वारेमा उल्लेख गरेको छ। सो ऐनले स्थानीय तहले रोजगार सूचना केन्द्रको स्थापना तथा व्यवस्थापन, सीपमूलक तालिम सञ्चालन, वित्तीय साक्षरता, तथ्याङ्क व्यवस्थापन, सामाजिक पूनः एकिकरण, वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त ज्ञान, सीप र उद्यमशीलताको उपयोग गर्न सक्ने व्यवस्था गरेको छ।

वैदेशिक रोजगार नियमावली २०६४ को नियम २६ को उपनियम १ (खण्ड 'थ') को बुँदा नम्बर ५ मा वैदेशिक रोजगार बोर्डले सूचना केन्द्रको स्थापना र संचालन गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। साथै वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, मर्यादित र व्यवस्थित बनाउन आप्रवासी श्रमिक तथा तिनका परिवारलाई सूचना, परामर्श तथा अन्य आवश्यक सेवा प्रदान गर्न आप्रवासी स्रोत केन्द्र/उप स्रोत केन्द्रहरू सञ्चालन गर्ने कार्यलाई व्यवस्थित गर्न वैदेशिक रोजगार नियमावली २०६४ को नियम ५२ (क) (२) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयले “आप्रवासी स्रोत केन्द्र (संचालन तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि, २०७८” लागु गरेको छ। यसै कार्यविधि लाई अनुसार बोर्ड सचिवालय अन्तर्गत सुचिकृत भई विभिन्न जिल्लामा आप्रवासी स्रोत केन्द्रहरू संचालनमा रहेका छन्। आप्रवासी स्रोत केन्द्रहरूले प्रदान गर्ने सूचनाको एकरूपता तथा प्रभावकारीतालाई सुनिश्चित गर्न “परामर्शकर्ताहरूका लागि सहयोगी पुस्तिका, २०७९” कार्यान्वयनमा ल्याएको छ।

वास्तविक घटनामा आधारित कथा, जानकारी र अन्य सामाग्रीहरू समावेश गरी सहयोगी पुस्तिकालाई स्रोत सामग्री सम्पन्न बनाइएको छ। यस सहयोगी पुस्तिकाबाट आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा कार्यरत परामर्शकर्ताहरू लाभान्वित हुनेछन् र वैदेशिक रोजगारीसँग सम्बन्धित विषयवस्तुको बुझाइमा एकरूपता कायम भई सोही अनुरूप सेवाग्राहीहरूलाई सेवा सम्प्रेषण हुने अपेक्षा राखिएको छ।

१.२ आप्रवासी स्रोत केन्द्रको परिचय

वैदेशिक रोजगार बोर्ड सचिवालयमा सुचिकृत भई/स्वीकृति लिई सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना तथा परामर्श सेवा प्रदान गर्नको लागि आप्रवासी स्रोत केन्द्र संचालनमा रहेका छन् । वैदेशिक रोजगारीमा जान इच्छुक व्यक्ति तथा परिवारका लागि वैदेशिक रोजगार बोर्डबाट प्रवाह गरिने सेवा तथा सुविधा एवं जनचेतनामूलक सामग्रीको वितरण र सम्प्रेषण गर्नुको साथै सुरक्षित वैदेशिक रोजगारीसँग सम्बन्धित सूचना तथा परामर्श सेवा प्रदान गर्ने गर्दछ । यसको अतिरिक्त यस केन्द्रले वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी निःशुल्क सीप तालिम सम्बन्धी सूचना र सो को प्रकृया, न्यायमा पहुँच, गन्तव्य मुलुकमा समस्यामा परि नेपाल फर्कन चाहने श्रमिकलाई सुरक्षित रूपमा स्वदेश फिर्ताको लागि आवश्यक प्रकृयाको बारेमा जानकारी प्रदान गर्नुका साथै आवश्यक सहजीकरण गर्दछ । वैदेशिक रोजगारीमा गएका परिवारका सदस्यका लागि वित्तीय साक्षरता कक्षा सञ्चालन गरी विप्रेषणलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानी गर्न र वैदेशिक रोजगारीको कारणले मानसिक समस्यामा परेका व्यक्ति र निजका परिवारलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने कार्य समेत आप्रवासी स्रोत केन्द्रले गर्दछ । स्थानीय तहमा संचालन गर्ने पुनःएकीकरण कार्यक्रम संचालन गर्नको लागि समन्वय र सहजीकरण गर्ने कार्य गर्दछ ।

आप्रवासी स्रोत केन्द्रको काम, कर्तव्य र अधिकार

- क) वैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने व्यक्तिलाई सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना मूलक सामग्री उपलब्ध गराउने,
- ख) वैदेशिक रोजगारीमा जानको लागि नेपाल सरकारले अनिवार्य गरेका व्यवस्थाबारे जानकारी गराउने,
- ग) वैदेशिक रोजगार लक्षित सीप विकास तालिमका लागि सहजीकरण गर्ने,
- घ) बोर्डको सचिवालयबाट प्रवाह गरिने सेवाको बारेमा सहजीकरण गर्ने,
- ङ) स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बमोजिम वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित विषयमा सूचना तथा सेवा प्रवाह गर्ने,
- च) वैदेशिक रोजगारीका लागि खुल्ला गरिएका देशहरूको बारेमा सूचना तथा जानकारी प्रदान गर्ने,
- छ) स्थानीय एफ.एम. रेडियो, पत्रपत्रिका तथा अन्य संचारका माध्यम मार्फत सचेतना कार्यक्रम सञ्चालनका लागि सहजीकरण गर्ने,

- ज) सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना तथा सेवा प्रदान गर्न सहजकर्ता र सामाजिक परिचालक परिचालन गर्ने,
- झ) स्थानीय तहमा रहेको रोजगार सेवा केन्द्रसँग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने,
- ञ) वैदेशिक रोजगारीबाट स्वदेश फर्किएका व्यक्तिलाई सामाजिक तथा आर्थिक पुनःएकीकरण सम्बन्धी सूचना तथा परामर्श सेवा प्रदान गर्ने,
- ट) वैदेशिक रोजगारीको कारण समस्यामा परेका व्यक्ति तथा परिवारलाई मनोसामाजिक लगायत अन्य आवश्यक परामर्श सेवा प्रदान गर्ने,
- ठ) वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालनका लागि सहजीकरण गर्ने,
- ड) वैदेशिक रोजगारीका सिलसिलामा समस्यामा परेका श्रमिक तथा उनीहरूका परिवारलाई कानूनी तथा अन्य सहायता उपलब्ध गराउन सहजीकरण गर्ने,
- ढ) आप्रवासी स्रोत केन्द्र/उपकेन्द्रले सम्पादन गरेको कामको प्रगति प्रतिवेदन नियमित रूपमा स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने,
- ण) राष्ट्रिय आप्रवासी स्रोत केन्द्रसँग समन्वय गरी सुरक्षित वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धित सूचना, परामर्श तथा आवश्यक सेवा प्रदान गर्ने ,
- त) आप्रवासी स्रोत केन्द्र/उपकेन्द्रबाट सूचना, परामर्श तथा आवश्यक सेवा लिने व्यक्तिको लगत संकलन गर्ने,

वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी तथ्याङ्क प्रविष्ट, प्रशोधन, विश्लेषण तथा अद्यावधिक गर्ने ।

१.३ आप्रवासी स्रोत केन्द्रले उपलब्ध गराउने सेवाहरू

आप्रवासी स्रोत केन्द्रले निम्न सेवाहरू उपलब्ध गराउँदछः

- क) वैदेशिक रोजगार बोर्ड सचिवालयबाट प्रवाह गरिने कल्याणकारी सेवाहरू तथा प्रवर्द्धनात्मक कार्यहरूको बारेमा सूचना प्रदान तथा सेवा प्रवाहमा सहजीकरण गर्ने,
- ख) मर्यादित र उपलब्धिमूलक वैदेशिक रोजगारीको लागि तथ्यमा आधारित भरपर्दो सूचनाहरू उपलब्ध गराउने,
- ग) वैदेशिक रोजगारीमा जान ईच्छुक व्यक्तिहरूलाई सीप तालिम लिएर मात्रै विदेश जान सुझाव दिने,

- घ) निःशुल्क सीप तालिम लिनका लागि सेवाग्राहीलाई तालिमको प्रकृयाको बारेमा जानकारी गराई सम्बन्धित निकाय/संस्थामा सिफारिस गर्ने,
- ङ) वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा अनिवार्य रूपमा श्रम स्वीकृति लिई अभिलेखबद्ध भएर जान र यसका प्रकृयाहरूबारे जानकारी गराउने,
- च) वैदेशिक रोजगारीमा जानुपूर्व इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) छनोट, स्वास्थ्य परीक्षण, बीमा, रोजगार करारनामा आदिमा हस्ताक्षर गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरूको बारेमा जानकारी गराउने,
- छ) वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी सहयोगी निकायहरू जस्तै: नेपाली राजदूतावास/नियोग, वाणिज्य दूतावास, कन्सुलर सेवा विभाग, वैदेशिक रोजगार विभाग, वैदेशिक रोजगार बोर्ड सचिवालय, श्रम कल सेन्टर, नेपाली आप्रवासी संघ-संस्थाहरू र आदिको बारेमा जानकारी तथा सम्पर्क नम्बरहरू उपलब्ध गराउने,
- ज) गन्तव्य मुलुकमा अलपत्र परेका नेपाली श्रमिकहरूको उद्धार तथा खोजतलास सम्बन्धी प्रक्रिया र कानुनी व्यवस्था बारे सुसूचित गर्ने तथा सहजीकरण गर्ने,
- झ) वैदेशिक रोजगारीमा हुने ठगी सम्बन्धी मुद्दाहरूको कानुनी उपचारका लागि अपनाउने पर्ने प्रक्रियाको बारेमा जानकारी तथा सहजीकरण गर्ने,
- ञ) गन्तव्य मुलुकमा रहँदा श्रमिकले पालना गर्नुपर्ने आचरण तथा आफ्नो स्वास्थ्य सम्बन्धी ध्यान दिनुपर्ने कुराहरूको बारेमा जानकारी गराउने,
- ट) स्थानीय सरकारसंगको समन्वयमा वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका श्रमिकहरूका लागि संचालित पुनःएकीकरण कार्यक्रमबारे जानकारी गराउने ।

१.४ सहयोगी पुस्तिकाको उद्देश्य

यस सहयोगी पुस्तिकाको निम्न उद्देश्यहरू रहेका छन्:

- वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, मर्यादित र व्यवस्थित बनाउन सहजकर्ताको भूमिका निर्वाह गर्न सहयोग गर्ने,

- आप्रवासी स्रोत केन्द्रहरूबाट प्रदान गरिने सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी सेवा, सूचना तथा परामर्शको गुणस्तर, एकरूपता र प्रभावकारीता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुर्याउने,
- वैदेशिक रोजगार बोर्ड सचिवालयबाट प्रवाह गरिने सेवा सुविधा सम्बन्धमा सेवाग्राहीलाई सु-सुचित गराउने ।

१.५ सहयोगी पुस्तिकाको लक्षित समूह

आप्रवासी स्रोत केन्द्रका परामर्शकर्ताहरू लाई लक्षित गरी यो पुस्तिका तयार गरिएको हो र यसबाट स्रोत केन्द्रका दैनिक सेवा प्रवाहमा सरलीकरण तथा एकरूपता कायम हुने अपेक्षा गरिएको छ। साथै वैदेशिक रोजगारीको सन्दर्भमा जिज्ञासा राख्ने व्यक्तिहरू समेतका लागि पनि यो पुस्तिका उपयोगी हुनेछ ।

परामर्शकर्ताले सेवा प्रवाह गर्दा ध्यान दिनुपर्ने विषय

२.१ परामर्शकर्ताले ध्यान दिनुपर्ने विषयहरू

परामर्शकर्ताले सेवाग्राहीलाई परामर्श गर्दा निम्न विषयहरूमा ध्यान दिनु पर्दछः

१. बसाई व्यवस्थापन-

- परामर्शलाई प्रभावकारी बनाउन सहभागीहरूको संख्या, स्थान र अवस्था अनुसार सहज बसाई व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ,

२. सेवाग्राहीको अवस्था पहिचान गरी आवश्यकता अनुसार सान्दर्भिक सूचना प्रदान गर्ने-

- सूचना तथा परामर्श लिन आउने व्यक्तिमा भएको विषयवस्तुमा ज्ञान र सूचना लिन आउनुको उद्देश्य राम्रोसँग थाहा पाउनु पर्दछ,
- व्यक्तिको सूचना ग्रहण गर्ने क्षमता, शिक्षा तथा अनुभवको आधारमा सूचना प्रदान गर्ने विधिको चयन गर्नु पर्दछ,
- व्यक्तिलाई कस्तो सूचना आवश्यक छ भन्ने विषय यकिन गरेर मात्र परामर्श सुरु गर्नु पर्दछ,

३. स्थानीय भाषाको प्रयोग गर्ने-

- परामर्श प्रदान गर्दा सेवाग्राहीले स्थानीय तहमा बोल्ने वा बुझ्ने भाषाको प्रयोग गर्नु पर्दछ,
- सेवाग्राहीले नबुझ्ने, दोहोरो अर्थ लाग्ने र जटिल शब्दको प्रयोग नगरी सरल भाषामा जानकारी दिनु पर्दछ,

४. तथ्यमा आधारित तथा अद्यावधिक सूचनाहरू प्रदान गर्ने-

- परामर्श प्रदान गर्दा सही र तथ्यमा आधारित, अद्यावधिक सूचनाहरू प्रदान गर्नु पर्दछ,
- जानकारी नभएका विषयबारे सम्बन्धित व्यक्ति र संस्थासँग सम्पर्क गरी आफू सो विषयमा जानकार भएपछि मात्र सूचना प्रदान गर्नु पर्दछ,

- परामर्शकर्ताले वैदेशिक रोजगार ऐन, नियमावली, निर्देशिका तथा कार्यविधिहरू साथै समसामयिक परिमार्जनको बारेमा र जानकारी राख्नु पर्दछ ।

५. दोहोरो संवाद गर्ने-

- परामर्शकर्ताले आफ्नो तर्फबाट मात्र कुरा नगरि सेवाग्राहीहरूले सूचना सही तरिकाबाट लिइरहेको सुनिश्चित गरी सेवाग्राहीको आवश्यकता अनुरूप सूचना प्रवाह भएको छ वा छैन भनेर बीच-बीचमा जाँच गर्नु पर्दछ,
- सेवाग्राहीहरूलाई पनि प्रश्नहरू राख्ने मौका दिनु पर्दछ । शारीरिक हाउभाउको अवलोकन गर्ने र उनीहरूको आवश्यकतालाई बढी ध्यान दिनु पर्दछ ।

६. समूह परामर्श-

- एक जना भन्दा बढी सेवाग्राहीलाई परामर्श गर्नुपर्ने अवस्थामा उनीहरूको सरोकार र चाहना अनुरूप समुह बनाई सवैलाई मिल्ने सूचनाहरू राखी परामर्श प्रदान गर्नु पर्दछ ।

७. महिला सेवाग्राहीसँग परामर्श-

- महिला सेवाग्राहीको विषय, संवेदनशिलता र सहजतालाई समेत ध्यान दिई सूचना तथा परामर्श प्रदान गर्नु पर्दछ,
- महिला सेवाग्राहीसँग आएका व्यक्तिहरूलाई पनि सम्भव भएसम्म आधारभूत जानकारी प्रदान गर्नुपर्दछ ।

८. आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा सेवा लिन आउन अनुरोध गर्ने-

- परामर्शको अन्त्यमा सेवाग्राहीहरूलाई सूचना सामग्री तथा सहयोगी निकायहरूको सम्पर्क नम्बरहरू उपलब्ध गराउनु पर्दछ,
- आगामी दिनहरूमा पनि आवश्यक सूचना तथा परामर्शका लागि आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा सम्पर्क राख्नका लागि अनुरोध गर्नु पर्दछ ।

९. ऐन तथा नियम सम्बन्धी अध्ययन-

- वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित महत्वपूर्ण ऐन, नियमावली, नीति, नियम,

मापदण्ड, निर्देशिका तथा कार्यविधिहरू समयानुकूल संशोधन हुने गर्दछन् । त्यसैले, परामर्शकर्ताहरू यस विषयमा अद्यावधिक हुनु पर्दछ,

- राष्ट्रिय दैनिक पत्र पत्रिकाहरू, मन्त्रालयहरू, राजदूतावासहरू तथा सम्बन्धित निकायहरूका वेबसाईटहरू, भरपर्दा अनलाईन मिडियाहरू तथा नेपाली श्रमिकलाई लक्षित गरी बनेका विभिन्न मोवाईल एप्लिकेशनहरूबाट परामर्शकर्ताहरू आवश्यक सूचना तथा जानकारीका लागि अद्यावधिक हुनु पर्दछ ।

१०. विविधताको सम्मान गर्नु पर्दछ ।

११. सन्तुलित सूचना संप्रेषण गर्नु पर्दछ, सकारात्मक र नकारात्मक दुबै पाटोलाई समेट्ने गरी तटस्थता अपनाई सूचना तथा परामर्श प्रदान गर्नु पर्दछ ।

१२. सेवाग्राहीलाई बुझ्न सहज हुने गरी व्यवहारिक तथा वास्तविक घटनाक्रमहरूको उदाहरण प्रस्तुत तथा श्रव्य दृश्य सामग्रीहरूको प्रयोग गर्नु पर्दछ ।

१३. परामर्शकर्ताको पोशाक, भाषा, व्यवहार जस्ता व्यक्तिगत आचरणहरू सरल र सहज हुनु पर्दछ ।

२.२ परामर्शकर्ताले गर्न हुने/नहुने कार्यहरू

२.२.१ परामर्शकर्ताले गर्न हुने कार्यहरू

- सेवाग्राहीसँग विश्वासको वातावरण सिर्जना गरी मित्रवत व्यवहार गर्नु पर्दछ,
- आप्रवासी स्रोत केन्द्रको उद्देश्य र सेवाहरूको बारेमा संक्षिप्त जानकारी दिनु पर्दछ,
- सेवाग्राहीसँग परिचय गरी जिज्ञासा र अपेक्षाको पहिचान गर्नु पर्दछ,
- सेवाग्राहीको जिज्ञासा र अपेक्षा राम्ररी सुनेर मात्र सही, निष्पक्ष, सन्तुलित र तथ्यमा आधारित सूचना प्रदान गर्नु पर्दछ,
- सामाजिक मूल्य, मान्यता र भावनामा चोट नपुग्ने गरी परामर्श प्रदान गर्नु पर्दछ,
- सेवाग्राहीले राखेका जिज्ञासा वा प्रश्नको बारेमा आफूलाई जानकारी नभएको अवस्थामा पछि कुनै माध्यमबाट पत्ता लगाएर खबर गछौं भनी विनम्र अनुरोध गर्नु पर्दछ,

- वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित नीति, ऐन, नियम लगायत तथ्याङ्क तथा अन्य जानकारीहरूको बारेमा परामर्शकर्ता सधैं अद्यावधिक रहनु पर्दछ,
- वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी निकायहरू जस्तै- श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, वैदेशिक रोजगार विभाग, वैदेशिक रोजगार बोर्ड, स्थानीय तहका सामाजिक विकास विभाग, गैह्र सरकारी संघ-संस्था र अरू आप्रवासी स्रोत केन्द्रहरूसँग निरन्तर सम्पर्क र समन्वय गर्नुपर्दछ,
- वैदेशिक रोजगारीको क्रममा समस्या वा ठगीमा परेका सेवाग्राहीलाई न्याय तथा क्षतिपूर्तीको लागि सम्बन्धित निकायमा आवेदन दिन प्रोत्साहन गर्नुपर्दछ र आवश्यक सहयोग पनि गर्नुपर्दछ,
- समस्यामा परेका सेवाग्राहीहरूको समस्याको प्रकृति अनुसार सम्बन्धित निकायहरू तथा सहयोगी संघ-संस्थाहरूमा थप सहयोगका लागि सिफारिस गर्नुपर्दछ,
- सेवाग्राहीहरूलाई वैदेशिक रोजगारीसँग सम्बन्धित समाजिक लागतको बारेमा जानकारी दिनुपर्दछ,
- सेवाग्राहीले दिएको व्यक्तिगत सूचना तथा जानकारीहरूको गोपनीयता कायम गर्नु पर्दछ,
- स्थानीय तहमा रहेका रोजगार सेवा केन्द्रहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्नुपर्दछ,
- स्वदेशमा उपलब्ध रोजगारी तथा रोजगारीको सम्भावनाहरूको बारेमा जानकारी दिनु पर्दछ ।

२.२.२ परामर्शकर्ताले गर्न नहुने कार्यहरू

- झूटा आश्वासन दिनु हुँदैन,
- बिना तथ्य अनुमानका आधारमा सूचना दिनु हुँदैन,
- वैदेशिक रोजगारका लागि उत्प्रेरित वा निरुत्साहित गर्नु हुँदैन,
- कुनै एक गन्तव्य मुलुकका लागि सिफारिस गर्नु हुँदैन,
- कुनै पनि निर्दिष्ट व्यक्ति, रोजगार व्यवसायी मार्फत रोजगारमा जान सिफारिस गर्नु हुँदैन,

- ठगी गर्ने म्यानपावर कम्पनी वा एजेन्टलाई व्यक्तिगत रूपमा कुटपिट गर्ने, धम्क्याउने वा आफैं कारबाही गर्नु हुँदैन,
- वैदेशिक रोजगारका लागि पैसा उठाउने, जमानी बस्ने, कागजात संकलन गर्ने जस्ता कार्य गर्नु हुँदैन,
- आर्थिक सहायता तथा बिमाको रकम दिलाई दिन्छु भनि पैसा लिने गर्ने कार्य गर्नु हुँदैन,
- कानून विपरीतका कार्यहरू गर्नु हुँदैन,
- सेवाग्राही बीचको जात, धर्म, लिंग, उमेर, भौगोलिक स्थिति र अन्य कुनै पनि आधारमा भेदभाव गर्नु हुँदैन,
- डर, त्रास, प्रलोभनमा पारि कुनै प्रकारको नाजायज फाइदा लिनु हुँदैन ।

सूचना तथा परामर्श

३.१ परिचय गर्ने विधि

परामर्शकर्ताले आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा आउने सेवाग्राहीसँग देहाय बमोजिम परिचय गर्नु पर्दछ :-

सेवाग्राहीलाई स्वागत गर्दै आफ्नो र स्रोत केन्द्रको परिचय दिनु पर्दछ । आप्रवासी स्रोत केन्द्र संचालनको उद्देश्य र प्रदान गरिने सेवा तथा परामर्शको बारेमा विस्तृत रूपमा जानकारी गराई सेवाग्राहीको बिश्वास जित्नु पर्दछ। परामर्शकर्ताले परामर्श सुरु गर्नु अघि आपसी परिचय गरी सहभागीसँग आत्मीयता बढाएर सूचना दिने र सेवाग्राहीले सूचना तथा परामर्श सहज रूपमा ग्रहण गर्ने वातावरण सिर्जना गर्ने ।

आवश्यक सामग्रीहरू

अनौपचारिक रूपमा परिचय गर्नुपर्ने भएकोले विशेष सामग्रीहरूको प्रयोग आवश्यक नभए पनि सहज बसाईको व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ ।

परिचय विधि

परिचय प्रक्रिया अगाडि बढाउन तल नमूना प्रश्नहरू दिइएका छन् । तल उल्लेखित नमूना प्रश्नहरूको आवश्यकता र अवस्था अनुसार प्रयोग गर्न सक्नुहुनेछ ।

वैदेशिक रोजगारीमा जान इच्छुक व्यक्तिहरू सुरक्षित वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी सूचना तथा जानकारी लिन आउँदा परामर्शकर्ता तथा सहजकर्ताले छोटकरीमा आप्रवासी स्रोत केन्द्रले सहयोग गर्नसक्ने विषयहरू बारे थप प्रश्नहरू पनि सोध्न सक्नुहुनेछ । तर सेवाग्राहीलाई हतास बनाउने गरी एक पक्षीय रूपमा प्रश्न गर्नु हुँदैन । प्रश्न सरल, मित्रवत र उदाहरण सहित गर्दा बुझ्न र बुझाउन सहज हुन्छ ।

क्रियाकलाप उदाहरण:

- आफ्नो परिचय दिने: मेरो नामहो । म.....पदमा कार्यरत छु ।
- यो आप्रवासी स्रोत केन्द्रबारे पहिले कतै सुन्नुभएको थियो वा स्रोत केन्द्रको बारेमा तपाईंलाई पहिला कसैले जानकारी दिनु भएको थियो ?

सेवाग्राहीबाट उत्तर पाइसकेपछि आप्रवासी स्रोत केन्द्रले गर्ने मुख्य कामहरूबारे छोटो जानकारी दिने र विषय प्रवेशका लागि अनुमति लिने। अनुमति लिँदा परामर्शको लागि करिव ५ देखि १० मिनेट लाग्ने कुरा बताउनुहोस् ।

- पासपोर्ट कुन उद्देश्यले बनाउन लाग्नु भएको हो ? (पासपोर्टको फारममा भएको नामको आधारमा सम्मानजनक तरिकाबाट नाम लिने ।)
- कहाँ बस्नुहुन्छ ?
- हाल के काम गर्दै हुनुहुन्छ ?
- परिवारका सदस्यहरू मध्ये कोही वैदेशिक रोजगारीमा जानुभएको छ ?
- पहिला पनि वैदेशिक रोजगारीमा जानु भएको थियो ? कोही कसैले वैदेशिक रोजगारीमा पठाई दिन्छु भनेको छ ? कुन देश जाने सोच बनाउनु भएको छ ? कुन काममा जाने सोच बनाउनु भएको छ ? कुनै सीप तालिम सिक्दै हुनुहुन्छ ? सिक्नुभएको छ, आदि ।

यी प्रश्नहरूबाट परामर्शकर्ताले पासपोर्ट बनाउनुको उद्देश्य जस्तै पढ्न, तीर्थयात्रा, घुम्न वा वैदेशिक रोजगारीको लागि हो भन्ने उत्तर प्राप्त गर्न सक्दछ र कुन सेवाग्राहीलाई परामर्शको प्राथमिकतामा राख्ने भन्ने कुरामा मार्गनिर्देश गर्दछ। उदाहरणको लागि पढ्न, तीर्थयात्रा वा घुम्न जानेहरूलाई आप्रवासी स्रोत केन्द्रबारे छोटो जानकारी दिने तर वैदेशिक रोजगारीमा जान लागेका व्यक्तिहरूलाई भने आवश्यकता अनुसार विस्तृत सूचना तथा परामर्श प्रदान गर्नु पर्दछ । लेखापढी कम भएका सहभागीहरूलाई सरल भाषामा परामर्श उपलब्ध गराउनु पर्दछ।

३.२ सूचना तथा परामर्शको लागि विश्वासको वातावरण सिर्जना गर्ने विधि

“हामी वैदेशिक रोजगारीमा जानका लागि प्रोत्साहित गर्दैनौं साथै जसले वैदेशिक रोजगारीमा जाने निर्णय गर्नु भएको छ, उहाँहरूलाई निरुत्साहित पनि गर्दैनौं ”। वैदेशिक रोजगारीका लागि जाने व्यक्तिहरू ठगी तथा समस्यामा नपर्न र रोजगारीबाट बढी भन्दा बढी उपलब्धि हासिल होस् भन्ने हाम्रो उद्देश्य हो।हामी मुख्यतः सूचना त दिन्छौं नै, सँगसँगै वैदेशिक रोजगारीको क्रममा समस्या परेको बेला सहयोग तथा समस्या समाधानका लागि सहजिकरण पनि गर्दछौं । सूचना दिनका लागि तपाईंसँग पनि केही प्रश्न चाहिँ सोध्छु है ? हुन्छ ?

प्रायः वैदेशिक रोजगारीमा जान लागेका व्यक्तिहरू र उनीहरूका परिवारका सदस्यहरूको भरोसा तथा विश्वास स्थानीय तथा अवैधानिक एजेन्टहरू^१ माथि हुने गर्दछ। यसका प्रमुख कारणहरूमा अवैधानिक एजेन्ट स्थानीय हुनु, भेटघाटको लागि सहज पहुँच हुनु, नागरिकता तथा पासपोर्ट बनाउन सहयोग गर्नु, उनीहरूसँग धेरै समय छलफल, परामर्श गर्नु र कतिपय अवस्थामा ती अवैधानिक एजेन्टहरू आप्रवासी श्रमिकका नातागोताका हुनु वा साइनो गाँसिएका हुनु आदि हुन्। ठगीका घटनाहरू जस्तै: एजेन्टले पासपोर्ट तथा पैसा लिई समयमा विदेश नपठाउनु, विदेश पठाए पनि भनेको जस्तो काम तथा तलब नपाउनु र त्यस्ता समस्यामा परेका बेला ती एजेन्टहरू श्रमिकको सम्पर्कमा नआउनु तथा सहयोग नगर्नु जस्ता अप्ठ्याराहरू हुने गरेका छन्। परिणामस्वरूप, वैदेशिक रोजगारीमा जान लागेका व्यक्तिहरू विश्वसनीय व्यक्ति/संस्थाको खोजी गरिरहेको अवस्था छ।

तसर्थ: पहिलो पटक आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा आउने सेवाग्राहीहरूको विश्वास स्रोत केन्द्रले जित्न सक्नुपर्छ। यसो भए सेवाग्राहीहरू पूनः आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा आउने वातावरण बन्न सक्छ र विश्वसनीय सूचना प्राप्त गर्ने आधार बन्छ। प्रायः आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा आउने सेवाग्राहीहरू पासपोर्ट बनाउन वा अन्य कार्यालय प्रयोजनको कामले आएकाहरू हुने गर्दछन्। यस्तो बेला उनीहरूसँग समय थोरै हुन्छ र उनीहरूको ध्यान पासपोर्ट बनाउने कुरामै केन्द्रित भएको हुन्छ। त्यसैले यो भेटघाट प्रायः सानो (५ देखि १५ मिनेटको) हुन्छ। यसतो अवस्थामा परामर्शकर्ताले प्रभावकारी सञ्चार र विश्वासको वातावरण सिर्जना गर्न सके भने मात्रै ती सेवाग्राहीहरू आप्रवासी स्रोत केन्द्रको सूचना तथा परामर्शमा विश्वस्त भई वैदेशिक रोजगारीको सिलसिलामा हुनसक्ने ठगी, समस्या तथा जोखिमहरूबाट आफूलाई जोगाउन सक्दछन्।

यद्वपी विश्वास आर्जन गर्न सहज छैन, त्यसका लागि परामर्शकर्ताले प्रदान गर्ने सूचना तथा परामर्शको विश्वसनीयता र प्रदान गर्ने शैली सेवाग्राहीको मन छुने खालको हुन आवश्यक हुन्छ। तसर्थ: स्रोत केन्द्रमा आएका सेवाग्राहीहरूसँग निम्न अनुसार छलफल तथा कुराकानी गर्न सकियो भने विश्वासको वातावरण सिर्जना गर्न सकिन्छ।

१ कानुन बमोजिम आधिकारिक एजेन्ट रहने प्रावधान छैन। वैदेशिक रोजगार ऐन २०६४ मा रहेको एजेन्ट सम्बन्धी व्यवस्थामा संशोधन भए संगै नेपाल भित्र एजेन्टको व्यवस्था हटेको छ। हाल नेपाल भित्र वैदेशिक रोजगारीका लागि कार्यरत सबै एजेन्टहरू अवैधानिक हुन्।

नमूना उदाहरण:

वैदेशिक रोजगारीको सकारात्मक र नकारात्मक दुवै पक्षहरू छन् । वैदेशिक रोजगारीबाट कसैले राम्रो प्रतिफल लिएका छन् त कोहि ठगीमा परेका छन् ।

- **वैदेशिक रोजगारीको सिलसिलामा तपाईं पनि ठगीमा पर्न सक्नुहुन्छ, तसर्थ: सतर्क हुनुहोस् !**

दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरू ! तपाईंहरू पनि वैदेशिक रोजगारीमा जाने विचारमा हुनुहुन्छ, कोही पासपोर्ट बनाउन आउनुभएको छ भने कोही अन्य कामले, त्यसैले तपाईंहरूको ध्यान पनि त्यसमै छ होला । वैदेशिक रोजगारीको क्रममा धेरै मानिसहरू ठगी तथा समस्यामा पर्ने गरेका छन्, तपाईंहरूलाई कतिको थाहा छ ? तपाईंको गाउँका कोही छिमेकी वा आफन्त वा साथीभाई त्यस्ता ठगीमा परेका छन् ? (सहभागीहरूका ३-४ वटा फरक फरक घटनाहरू सुन्ने र अवस्था अनुसार ती घटनालाई जोड्ने)

- वैदेशिक रोजगारीको सिलसिलामा आफु ठगी वा अन्य समस्यामा परेमा, त्यसबाट कसरी बच्ने केही जानकारी छ ?

केही जवाफहरू लिइसकेपछि तल उल्लेख गरिएका महत्वपूर्ण सूचनाहरूलाई हाम्रो समुदायमा घटिसकेका घटनाहरूबाट पाठ सिक्ने र आफूलाई नै पर्नसक्ने सम्भावित जोखिमहरूप्रति सजग गराउने गरी सूचनाहरू उपलब्ध गराउने सुरक्षित वैदेशिक रोजगारीका लागि निम्न बिषयहरूमा सावधानी रहन उदाहरण सहित जानकारी दिने ।

- सम्बन्धित विषयमा सीप तालिम लिएर जाने (तपाईंसँग विदेशमा गएर काम गर्नलाई के सप छ ?)

वैदेशिक रोजगारीमा सीप तथा तालिमको महत्व सम्बन्धीको जानकारी र छलफलका लागि अनुसूची-१ र ३ को प्रयोग गर्ने),

- मान्यता प्राप्त इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) मार्फत् वैदेशिक रोजगार विभागबाट श्रम स्वीकृति लिएर मात्र विदेश जाने सम्बन्धी जानकारी र छलफलका लागि अनुसूची-२ को प्रयोग गर्ने)
- पासपोर्ट अथवा रकम बुझाउँदा अनिवार्य रूपमा भरपाई वा रसिद लिनुपर्छ भन्ने सम्बन्धी जानकारी र छलफलका लागि अनुसूची-२ को प्रयोग गर्ने)
- सबै कागजपत्रहरूको एक प्रति प्रतिलिपि घरमा छोड्ने ।

वैदेशिक रोजगारका सिलसिलामा आवश्यक पर्ने कागजपत्रहरूको प्रतिलिपि गरी आफूसँग र परिवारका सदस्यहरूसँग राख्दा हुने फाइदा र जोखिमबारे जानकारी र छलफलका लागि (अनुसूची-२ को प्रयोग गर्ने)

- आप्रवासी स्रोत केन्द्र तथा अन्य सम्बन्धित सहयोगी निकायहरूको सम्पर्क नं. तथा ठेगाना उपलब्ध गराउने

वैदेशिक रोजगार विभाग, वैदेशिक रोजगार बोर्ड, श्रम कल सेन्टर, आप्रवासी स्रोत केन्द्र लगायत अन्य सम्बन्धित सहयोगी निकायहरूको सम्पर्क नम्बर तथा ठेगानाहरू दिने ।

३.३ आप्रवासी स्रोत केन्द्र प्रति सेवाग्राहीको विश्वास बढाउने केही तरिकाहरू

- पासपोर्ट लिए पछि एकपटक यहाँ देखाउन ल्याउनु होला। कसै कसैको पासपोर्टमा गलति (Typing Mistake) भएको पनि हुन सक्दछ । यस्तो अवस्थामा हामी तपाईंको पासपोर्ट हेरी त्यहाँ भएका विवरण ठिक भए नभएको जाँच गर्न सहयोग गर्दछौं ।
- तपाईंले सम्पर्क गरेको वा सम्पर्क गर्न खोजेको इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) इजाजत प्राप्त हो होइन भन्ने कुरा हामी वैदेशिक रोजगार विभागको वेबसाईट वा वैदेशिक रोजगारी मोबाईल एप्लिकेशनबाट जाँची तपाईंलाई सही जानकारी प्रदान गर्दछौं ।
- श्रम स्वीकृति भए नभएको बुझ्नका लागि आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा पनि आउन सक्नु हुनेछ अथवा हामिलाई सम्पर्क गर्नु सक्नु हुनेछ ।
- वैदेशिक रोजगारीमा जानु अघि घरमा कुन-कुन कागजपत्र छोड्ने हो त्यस बारेमा हामी जानकारी प्रदान गर्दछौं ।
- यदि सेवाग्राही बसोबास गर्ने क्षेत्रमा रिटर्नी स्वयंसेवक (Returnee Migrant Volunteer) भएको अवस्थामा रिटर्नी स्वयंसेवकको नाम र नम्बर सेवाग्राहीलाई उपलब्ध गराउने ।
- फोटोकपी सेन्टरमा पासपोर्टको लागि फारम बुझाएर घर फर्कनेहरू पनि पाइएकाले, फारम बुझाउनु अघि स्रोत केन्द्रमा आउने सेवाग्राहीलाई फारम बुझाई सकेपछि पनि स्रोत केन्द्रमा आउनका लागि अनुरोध गर्ने ।

आँखा चिम्लेर कसैलाई पनि विश्वास नगर्नुस्, हरेक कागजपत्र तथा जानकारी हेर्नुहोस् र कुनै कुरा नबुझे प्रश्न सोध्नुहोस् । यदि कसैले तपाईंलाई आश्वासन दिन्छ भने त्यसको प्रमाण माग्ने गर्नुहोस् । जस्तै:

आश्वासन दिनेको भाषा	तपाईंको प्रश्न तथा खोजी गर्ने
तलब धेरै हुन्छ,.....	कति रूपैयाँ हुन्छ ? करार/सम्झौतापत्र कहाँ छ ?
ओभर टाइम धेरै हुन्छ,	कति घण्टा हुन्छ ? कहाँ लेखिएको छ ? (कम्पनीले नदिन पनि सक्छ)
कम्पनी गजब छ,	खै पहिला को गएको छ ? त्यसको फोन नं. दिनुस् । (यदि फोन पाइयो भने फोन गरेर बुझ्ने)
काम indoor (भवन भित्र) हो कि outdoor (भवन बाहिर) हो? आवास वा आवास भत्ता के छ ?	खाडी मुलुकमा धेरै गर्मि हुन्छ, काम भवन भित्र हो कि बाहिर हो बुझेर जाने । दूतावासबाट मागपत्र प्रमाणित भएको छ कि छैन? (विभागको वेबसाईटबाट वा अनलाईन प्रणालीबाट (FEIMS) चेक गर्ने)
डाइरेक्ट कम्पनीमा हो...	कम्पनीको बारेमा कसरी थाहा पाउनु भयो ? धेरै जना व्यक्तिहरू सप्लाई कम्पनी मार्फत काम गर्नु परेका गुनासोहरू आएका छन् ।
अरु कसैलाई नभन नत्र बिग्रन्छ,	कसैलाई नभन्नु भनेमा धेरै शंका गर्नुस् र झन् धेरै प्रमाण जम्मा गर्न ध्यान दिनुहोस् अन्यथा ठगीमा पर्ने सम्भावना हुन्छ । यस्ता कुरा आप्रवासी स्रोत केन्द्र वा सरकारी निकाय समक्ष यथार्थ विवरण बताउनुहोस् ।

आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा आउने सेवाग्राहीहरू समुहमा र व्यक्तिगत रूपमा आउने गर्दछ । यसरी आएको सेवाग्राहीहरूलाई सामुहिक र व्यक्तिगत रूपमा परामर्श प्रदान गर्नु पर्दछ । सामुहिक परामर्शको क्रममा सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी समग्र जानकारी प्रदान गर्नु पर्ने हुन्छ । सो अवधिमा तलका मुख्य पाँच सुचनाहरू अनिवार्य प्रदान गर्न छुटाउनु हुँदैन । यसरी सामुहिक रूपमा परामर्श तथा जानकारी प्रदान गरिसके पछि बुँदा न. ३.४ अन्तर्गत उल्लेख भए अनुसार सेवाग्राहीको अवस्था र आवश्यकताको आधारमा व्यक्तिगत रूपमा थप परामर्श तथा जानकारी दिनु पर्दछ ।

प्रमुख सूचनाहरू

पहिलो पटक आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा आएका सेवाग्राहीलाई प्रमुख सूचना दिएर विश्वासको वातावरण सिर्जना गरिसकेपछि थप परामर्शका लागि सेवाग्राही इच्छुक भएमा अवस्था अनुसारको परामर्श उपलब्ध गराउनु पर्दछ ।

१. नेपाल सरकारबाट इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) मार्फत् वैदेशिक रोजगार विभागबाट श्रम स्वीकृति लिएर मात्र विदेश जाने।
२. सीप तालिम लिएर मात्र विदेशमा काम गर्न जाने र सीप तालिमका लागि आवश्यक सूचनाहरू प्रदान गर्ने ।
३. पासपोर्ट दिँदा र रकम बुझाउँदा बुझिलिएको भरपाई अनिवार्य लिनुपर्ने जानकारी प्रदान गर्ने ।
४. विदेश जानुअघि प्राप्त सबै कागजपत्रहरूको १ प्रति फोटोकपी घर परिवारमा, नजिकको नातेदार र अर्को १ प्रति आफूसँग अनिवार्य रूपमा राख्ने । श्रम स्वीकृतिका लागि अनलाइन फारम भर्दा प्राप्त हुने **Username** र **Password** सुरक्षित र गोप्य राख्नु पर्दछ । श्रम स्वीकृतिको अवस्था थाहा पाउन, अर्को पटक पुनः श्रम स्वीकृति लिन र उजुरी गर्न परेमा यो आवश्यक हुन्छ ।
५. आप्रवासी स्रोत केन्द्र लगायत सम्बन्धित देशको राजदुतावास, सो मुलुकमा रहेको आफूले चिनेजाने व्यक्तिको सम्पर्क नम्बर तथा अन्य सम्बन्धित सहयोगी निकायहरूको नाम, सम्पर्क नम्बर र ठेगाना उपलब्ध गराउने । नेपाली श्रमिकलाई लक्षित गरी बनेको मोवाईल एप्लिकेशन “वैदेशिक रोजगारी” वारे सूचना दिने।

समापन नोट: हामी वैदेशिक रोजगारलाई प्रोत्साहन गर्दैौ र निरुत्साहित पनि गर्दैौ । हाम्रो उद्देश्य वैदेशिक रोजगारमा जाने निर्णय गरेका व्यक्तिहरूलाई सुरक्षित र धेरै उपलब्धीमूलक रोजगारीका लागि आवश्यक पर्ने सूचना तथा परामर्श प्रदान गर्नु हो । तपाईंको विवेकपूर्ण निर्णयले तपाईंको भविष्य निर्धारण गर्दछ र हामी तपाईंका साथी हौं । यदि तपाईंलाई वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी कुनै कुरा बुझ्नु पर्यो भने हामी कहाँ आउनुहोस्, फोन गर्नुहोस् वा विदेश नै पुगिसक्नु भएको छ भने पनि हामी सजिलैसँग पुग्यौं भनी फेसबुक, मोवाइल, मेसेन्जर जस्ता माध्यमहरू मार्फत जानकारी गराउनुहोस् । दुर्भाग्यवस वैदेशिक रोजगारीको क्रममा कुनै समस्या आइपरेमा त्यसको समाधानको लागि हामी पहल तथा सहजिकरण गर्दछौं । आज तपाईंहरूसँग समय थोरै भएकाले हामीले थोरै छलफल गर्यौं । यस सम्बन्धमा अझै धेरै जानकारीहरू लिनुपर्ने हुन्छ, जस्तै: नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) छनोट गर्ने, निःशुल्क सीप तालिम र यसबाट हुने फाइदाहरू, ठागीमा परे न्याय पाउन कहाँ र कसरी सम्पर्क गर्ने, गन्तव्य मुलुक स्थित कुनै समस्या परे के गर्ने, कानुनी उपचारका लागि कहाँ सम्पर्क गर्ने जस्ता विषयहरूबारे जानकारी लिन आप्रवासी स्रोत केन्द्र आउँदै गर्नुहोला । स्रोत केन्द्र तपाईंको लागि हो र हामी तपाईंहरूका सहयोगी हौं ।

३.४ सेवाग्राहीको अवस्था अनुसारको परामर्श

आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा आउने व्यक्तिहरूको सूचना, जानकारी तथा परामर्श लिने चाहना वा आवश्यकता फरक-फरक हुन सक्दछन् । वैदेशिक रोजगारीको प्रकृयामा सेवाग्राही कुन अवस्थामा रहेको छ वा उनीहरूलाई कस्ता सूचना आवश्यक छ भन्ने कुरा पहिचान गर्न जरूरी हुन्छ र सोही अवस्था अनुसार सूचना तथा परामर्श प्रदान गर्नु पर्दछ । यसरी सेवाग्राहीको अवस्था अनुसारको सूचना तथा परामर्श प्रदान गर्ने कार्य व्यक्तिगत परामर्शको लागि बढी प्रभावकारी हुन्छ ।

सेवाग्राहीहरू आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा एकैपटक पाँच-सात जना वा सो भन्दा बढी आउने सम्भावना धेरै हुन्छ । यस्तो समूहमा पहिले नै सूचना लिइसकेका र पहिलोपटक सूचनाका लागि आएका दुवै खाले व्यक्तिहरू हुन सक्छन् । त्यसकारण पहिले सूचना लिइसकेका व्यक्तिहरूलाई उनीहरूको चासो र आवश्यकता अनुसार परामर्श उपलब्ध गराउनु पर्दछ ।

- सेवाग्राहीले मलाई यो सूचना आवश्यक छ भनेर सिधै अनुरोध गर्न सक्दछन् । यस्तो अवस्थामा उनीहरूले मागेको सूचना र सम्बन्धित सूचनाहरू सकेसम्म बढी प्रदान गर्नु पर्दछ ।
- कतिपय अवस्थामा स्रोत केन्द्रमा आएका सेवाग्राहीलाई परामर्शकर्तासँग के

सोधने, के-के जानकारी आफूलाई चाहिन्छ भन्ने थाहा नहुन सक्दछ । यस्तो अवस्थामा पनि सेवाग्राहीको आवश्यकता पहिचान गरी उचित सूचना तथा परामर्श प्रदान गर्नु पर्दछ ।

आवश्यक सामग्रीहरू: प्रश्नसूची, श्रव्य दृश्य सामग्री ।

विधि: प्रश्नोत्तर र छलफल

प्रक्रिया: वैदेशिक रोजगारीमा जाने विषयसँग सम्बन्धित सूचना, जानकारी तथा परामर्श प्रदान गर्ने कार्यलाई प्रभावकारी र व्यवस्थित बनाउन सहयोग पुग्ने उद्देश्यले केही महत्वपूर्ण प्रश्न सोधी उनीहरूको आवश्यकता पहिचान गर्न सकिन्छ । नमूनाका लागि केही प्रश्न तल उल्लेख गरिएका छन् र ती प्रश्नहरू सेवाग्राहीको वैदेशिक रोजगारीको अवस्था/चरण अनुरूप सोध्नु पर्ने हुन्छ ।

नमूना प्रश्नहरू

- पासपोर्ट के का लागि (रोजगार, शिक्षा, विदेश भ्रमण, तीर्थयात्रा आदि) बनाउँदै हुनुहुन्छ ?
- रोजगारीका लागि विदेश जाने निर्णय गरिसक्नु भयो ?
- कुन देश जाने निर्णय गर्नु भएको छ ? सो देशको बारेमा के जानकारी छ ?
- कुन काममा जाने विचार छ ?
- कुनै सीप तालिम लिनुभएको छ ?
- कसैले वैदेशिक रोजगारको सुनौलो भविष्य/आश्वासन दिएको छ कि ?
- तपाईं कसरी अनि कसको सहयोगमा वैदेशिक रोजगारमा जाने योजना बनाउँदै हुनुहुन्छ ?
- इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) सँग सम्पर्क भइसक्यो ? सम्पर्क भएको हो भने त्यो कम्पनीको नाम थाहा छ ? इजाजतपत्र प्राप्त संस्था वैधानिक वा अवैधानिक के अवस्था छ बुझ्नु भएको छ ?
- पासपोर्ट बनाउन एकलै आउनु भएको हो कि कसैले सहयोग गर्नु भएको छ ?
- बुझाउनु पर्ने रकम बुझाई सक्नु भयो ? कति रकमको रसिद लिनु भयो ?

- भिसा पाइसकु भयो ?
- पारिश्रमिककति पाइन्छ भनेको छ ? अन्य सुविधाहरू के के छन् ?
- करार सम्झौता गर्नु पहिला करारका सर्तबारे राम्रोसंग पढ्नु भयो ?
- कुन एयरपोर्टबाट जाँदै हुनुहुन्छ ? कहिले जाने निश्चित भएको छ ?
- कागजपत्रको प्रतिलिपि बनाउनु भयो ? एक प्रति कागजपत्रहरू परिवारलाई छोड्नु भयो ?
- सहयोगी निकायहरूको सम्पर्क नाम, ठेगाना तथा सम्पर्क नम्बरको जानकारी छ ?

(सेवाग्राहीको अवस्था र आवश्यकता अनुसार परामर्शकर्ताले थप प्रश्नहरू पनि सोध्न सकिन्छ)

वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएर पुनः जान चाहने व्यक्तिहरूलाई सोधिने प्रश्नहरू

- कुन देश जानुभएको थियो ?
- कति समयमा फर्कनु भयो ? (यसबाट समय पुरा भएर आए नआएको थाहा हुन्छ) यदि समय पुरा नगरि आएको भए, कारण सोध्नुपर्दछ ।
- कागजपत्र छोडेर जानुभएको थियो ?
- सीप तालिम केही सिकेर जानु भएको थियो ?
- पुरानै काममा जान लाग्नु भएको हो की नयाँ काममा ?
- नयाँ कामको लागि कुनै सीप तालिम आवश्यक पर्छ ?
- विदेश जाँदा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू मध्ये कुनै कुरा भन्न चाहनुहुन्छ ?

हालसम्मका अनुभव र परामर्श केन्द्रमा आएका सेवाग्राहीहरूको चासोका आधारमा निम्न अवस्था पहिचान भएकाले ती अवस्था लागि सोही बमोजिम सूचना तथा परामर्शको वर्गीकरण गरिएको छ ।

३.४.१ वैदेशिक रोजगारीमा जाने वा नजाने द्विविधाजनक अवस्था

पासपोर्ट बनाउने प्रक्रियामा रहेका अधिकांश व्यक्तिहरू वैदेशिक रोजगारीमा जाने वा नजाने भन्ने बारेमा निर्णय गरी सकेका हुँदैनन् । वैदेशिक रोजगारीमा जाने वा नजाने द्विविधाको

अवस्थामा रहेका व्यक्तिहरूका लागि आवश्यक सूचना तथा परामर्श उपलब्ध गराउने।

विधि: छलफल, अन्तरक्रिया, सफलता तथा असफलताका कथा (सम्भव भए), सन्दर्भ सामग्रीहरूको प्रदर्शन।

प्रक्रिया: स्वदेशमा रोजगारीका विकल्पहरूबारे छलफल गर्ने र वैदेशिक रोजगारीमा जाने वा नजाने कुरामा फेरी एक पटक विचार गर्न अनुरोध गर्ने।

आवश्यक सन्दर्भ सामग्रीहरू:

- वैदेशिक रोजगारीमा जाने श्रमिकले जान्ने पर्ने महत्वपूर्ण कुराहरू (श्रव्य/दृश्य जानकारीमूलक सामग्री),
- सीप सिक्नुका फाइदाहरू,
- रकम बुझाउँदा लिनुपर्ने रसिद तथा भरपाईको नमूना फारम।

यस अवस्थामा रहेका व्यक्तिहरूलाई प्रदान गर्नुपर्ने न्युनतम सूचना, जानकारी र परामर्शहरू

- स्वदेशमा नै रोजगारी गरौं। स्वदेशमा पनि रोजगारीका अवसरहरू छन्।
- सीप सिक्नुका फाइदाहरू: वैदेशिक रोजगारीमा जाने भए सीप तालिम लिएर मात्र जाऔं।
- वैदेशिक रोजगारीमा जानका लागि पर्याप्त सूचना तथा जानकारी लिएर मात्र निर्णय गरौं। वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, मर्यादित र उपलब्धीमूलक बनाऔं।

यस अवस्थाका सेवाग्राहीहरू विदेश जाने वा नजाने निर्णय गरी नसकेको अवस्थामा हुने भएकाले उनीहरूलाई नेपालमा नै रोजगारीका सम्भावनाहरू रहेको जानकारी उपलब्ध गराउन छोटो छलफल तथा अन्तरक्रिया गर्नु पर्दछ।

स्वदेशमा रोजगारीका अवसरहरू

नेपालमा नै बसेर काम गर्नु बढी सुरक्षित र दिगो हुन सक्दछ साथै नेपालमा काम गर्न परिवारको साथ रहेने, पारिवारिक सम्बन्ध दिगो हुन सक्दछ। नेपालमा पनि रोजगारीका अवसरहरू छन्। स्वदेशमा विभिन्न रोजगारीका लागि रोजगारमूलक परियोजनाले निःशुल्क सीप सम्बन्धी तालिमहरू सञ्चालन गर्दै आएका छन्। सिकर्मी, डकर्मी, इलेक्ट्रीसियन,

प्लम्बर, मोबाइल मर्मत, मोटरसाइकल मर्मतजस्ता तालिम लिँदा नेपालमै राम्रो कमाइका अवसर मिल्न सक्दछ वा आफै उद्यमी बन्न सक्दछौं। विदेश जाँदा पुरा गर्नु पर्ने प्रक्रिया र लामो खर्चलाई स्वदेशमा नै उपयोग गरेर आय आर्जन गर्न सकिन्छ कि ?

“पहिला सीप अनि रोजगार स्वदेश वा विदेश रोज्ने तपाइंको अधिकार”

१. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम

नेपालको संविधानको धारा ३३ ले रोजगारीको हकलाई मौलिक हकका रूपमा प्रत्याभूत गरेको छ। सोही मौलिक हकको कार्यन्वयन गर्न रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन, २०७५ जारी भएको छ।

सरकारका विभिन्न तह (संघ, प्रदेश र स्थानीय) अन्तर्गतका मन्त्रालय तथा निकाहरूबाट सञ्चालन हुने सार्वजनिक विकास निर्माण सम्बन्धी कार्यक्रम तथा आयोजनाहरूमा रोजगारीलाई प्राथमिकता दिइएको छ। स्रोत केन्द्रका परामर्शकर्ताले संघीय सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहका यस्ता महत्वपूर्ण कार्यक्रमहरूका बारेमा जानकारी राख्दै स्वदेशमा काम गर्न ईच्छुक सेवाग्राहीहरूलाई यस विषयमा जानकारी प्रदान गर्नु पर्दछ।

२. रोजगार सेवा केन्द्र

नेपाल सरकारले रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन २०७५ को दफा १० को उपदफा (१) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी सम्बन्धित स्थानीय तह मातहत कार्य गर्ने गरी प्रत्येक स्थानीय तहमा रोजगार सेवा केन्द्र स्थापना गरेको छ^२। रोजगार सेवा केन्द्रले वेरोजगार व्यक्तिको तथ्याङ्क संकलन, रोजगारीका अवसरहरूको पहिचान तथा सूचना प्रवाह, रोजगारदाताहरूका लागि श्रमिक उपलब्धताको जानकारी, आफ्नो क्षेत्रभित्र रहेको रोजगारदाताहरूको सूची अद्यावधिक राख्ने तथा रोजगार सम्बन्धी अन्य सेवाहरू प्रदान गर्ने काम गर्दछ। वेरोजगार व्यक्तिहरूलाई न्यूनतम रोजगार प्रदान गर्न आवश्यक रोजगार कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने योजना नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहहरूको रहेको छ। स्थानीय तहमा रोजगार सेवा केन्द्रसँग आप्रवासी स्रोत केन्द्रले सहकार्य र समन्वय गर्नु पर्दछ।

२ खण्ड ६८, संख्या ४३ नेपाल राजपत्र भाग ५ मिति २०७५/०८/२४, नेपाल सरकार, श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयको सूचना

स्वदेशमा नै रोजगारी गरौं । स्वदेशमा पनि रोजगारीका अवसरहरू छन् । विदेश जाने भए पर्याप्त सूचना र सीप तालिम लिएर मात्र जाऔं ।

मलाई थाहा छ, तपाईंले वैदेशिक रोजगारीको नाममा आफ्नो गाउँमा भएका ठगीका घटनाहरू जस्तै; (मोटो रकम बुझाएर पनि भने अनुसारको काम र पारिश्रमिकविदेशमा नपाएका जस्ता घटनाहरू सुन्नु र देख्नु भएको होला । वैदेशिक रोजगारीमा जाने क्रममा यस्ता ठगी तथा समस्याहरूबाट जोगिन सहयोग गर्ने उद्देश्यले हामी तपाईंको सहयोगको लागि यो स्रोत केन्द्रमा छौं । यसै प्रसंगमा म तपाईंसँग केही प्रश्न सोध्न चाहन्छु, हुन्छ ? तपाईं के काम गर्न, कुन देशको कुन शहरमा जाँदै हुनुहुन्छ, थाहा छ कि ?

(यदि थाहा छैन भन्ने उत्तर आएमा, परामर्शकर्ताले अदक्ष, अर्धदक्ष र दक्ष काम तथा प्रतिफलको भिन्नताबारे विषय उठान गरी छलफल शुरु गर्न सक्नु हुनेछ)

३.४.२ पासपोर्ट बनाउने प्रक्रियामा रहेका सेवाग्राही

वैदेशिक रोजगारीमा जाने निर्णय गरी पासपोर्ट बनाउने प्रक्रियामा रहेका तथा मानसिक रूपमा तयार भई एजेन्ट वा इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी)सँग भेट भएका तथा नभएका व्यक्तिहरूको लागि आवश्यक महत्वपूर्ण जानकारी तथा परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने ।

विधि: छलफल, अन्तरक्रिया, सम्भव भएसम्म तथ्यमा आधारित कथा, सन्दर्भ सामाग्रीहरूको प्रदर्शन ।

प्रक्रिया: परामर्श सेवाका लागि आवश्यक सूचना, जानकारी तथा परामर्शको आवश्यकता पहिचान गरी छलफल प्रक्रिया शुरु गर्न उनीहरूसँग निम्न प्रश्नहरू राख्न सकिन्छ:

छलफलका लागि सम्भावित प्रश्नहरू:

- तपाईं अहिले के काम गर्दै हुनुहुन्छ ?
- विदेश जानका लागि तपाईंलाई कति खर्च लाग्छ थाहा छ ? खर्चको जोहो कसरी गर्नु हुन्छ ? (ऋण कति लिनुपर्ला ? ऋणको व्याज कति लाग्ला ?)
- विदेशमा महिनाको कति आम्दनी होला ? कति खर्च होला ? कति बचत होला ?
- नेपालमा हुने कमाई र विदेशमा हुने कमाईलाई तुलना गर्दा नेपालमा नै रोजगारी गर्नु बढी फाइदा होला की ?

- विदेशमा काम गर्न जाँदा लाग्ने रकम र नेपालमा नै कुनै सीप सिकेर काम गरेमा तपाईंले कति कमाउन सक्नुहुन्छ होला ?

आवश्यक सामग्री तथा जानकारीहरू

- वैदेशिक रोजगारीका लागि आवश्यक महत्वपूर्ण जानकारीहरू,
- सीप सिक्नुका फाइदाहरू,
- रकम बुझाउँदा लिनुपर्ने रसिद तथा भरपाईको नमूना फारम,
- व्यक्तिगत तवरबाट वैदेशिक रोजगारीमा जाँदाका जोखिमपूर्ण अवस्थाको जानकारी,
- एजेन्टको माध्यमबाट वैदेशिक रोजगारीमा जाँदाका जोखिमपूर्ण अवस्थाको जानकारी ।

परामर्शका लागि आवश्यक प्रमुख सूचना तथा जानकारी

- स्वदेशमा नै रोजगारी गरौं: विदेश जाने नै भए पर्याप्त सूचना र सीप तालिम लिएर मात्र जाऔं ।
- स्वदेशमा पनि रोजगारीका अवसरहरू छन् ।
- सीप सिकेर वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा हुनेफाइदाहरूको जानकारी ।
- इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी)मार्फत् जाँदाका फाइदाहरू र व्यक्तिगत सम्पर्क तथा प्रयासबाट मात्र जाँदा हुने सम्भावित जोखिमहरू ।
- इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी)लाई तिर्नुपर्ने अधिकतम रकम, लागत, विमा, ठगि, काम सम्बन्धी जानकारी ।
- वैदेशिक रोजगारीका लागि भएको मागपत्र (Job demand) हेर्ने तरिका।
- वैदेशिक रोजगारीमा जानु अघि परिवारसँग छोट्टनुपर्ने कागजात र ती कागजातहरूको महत्व ।

इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) मार्फत् वैदेशिक रोजगारमा जाँदा हुने फाइदाहरू

- श्रम स्वीकृति लगायत सम्पूर्ण प्रकृयाको म्यानपावर कम्पनीले जिम्मा लिने गर्दछ ।

- म्यानपावर कम्पनीले रोजगार सम्झौता अनुसार विदेशमा काम, कम्पनी र तलब (पारिश्रमिक) फरक परेमा समस्या समाधान गर्ने जिम्मेवारी लगायत श्रमिक तथा तीनका परिवारले पाउने क्षतिपूर्तिका लागि समेत जिम्मेवार हुनु पर्ने हुन्छ ।

अवैधानिक एजेन्टमार्फत् वैदेशिक रोजगारमा जाँदाका जोखिमहरू

- अवैधानिक एजेन्टमार्फत जान लागेका वा गएका श्रमिकहरू बढीमात्रामा समस्यामा परेका पर्ने गरेका पाइएको छ, तसर्थ यसरी व्यक्तिगत सम्पर्क तथा अवैधानिक एजेन्टमार्फत वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा ठगीमा पर्ने जोखिम बढी हुन्छ ।
- अवैधानिक एजेन्ट मार्फत जादाँ शुल्क बढी पर्ने हुन सक्छ ।
- वैदेशिक रोजगारीको क्रममा कुनै समस्या परिहालेमा सहयोग पाउन तथा त्यो अवैधानिक एजेन्टलाई जिम्मेवार बनाउन कठिन हुन्छ ।
- कानुन अनुसार अव एक जना पनि आधिकारिक एजेन्ट छैनन्। वैदेशिक रोजगार ऐन २०६४ मा रहेको एजेन्ट सम्बन्धी व्यवस्थामा संशोधन भए सँगै नेपाल भित्र एजेन्टको व्यवस्था हटेको छ । तथापी, यस्ता अवैधानिक एजेन्टहरू देशै भरी सकृय हुन सक्छन् ।

३.४.३ अवैधानिक एजेन्टको सम्पर्कमा आइसकेको अवस्था

वैदेशिक रोजगारीमा पठाउने अवैधानिक एजेन्टको(दलाल) सम्पर्कमा पुगिसकेका व्यक्तिहरू यस अवस्थामा पर्दछन् । यस अवस्थामा रहेको व्यक्तिले पासपोर्ट बनाई सकेको हुनसक्दछ वा बनाउने तयारीमा हुनसक्दछ । कुनै न कुनै रूपमा विदेश पठाउन सहयोग गर्नु भन्ने आश्वासन एजेन्टबाट पाइसकेको हुन्छ । साथै वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी केही जानकारीहरू पनि प्राप्त भएको हुन सक्दछ । सम्भवतः सबै कुरा राम्रो र सुनौलो भविष्यको कुरा मात्र सुनाइएको हुन सक्दछ । राम्रो भएका, राम्रो काम गरेर आय आर्जन गरेका व्यक्तिको मात्र उदाहरण दिएको हुन सक्छ ।

वैदेशिक रोजगारीका लागि अवैधानिक एजेन्ट मार्फत जाने सोचमा भएका वा निर्णय गरिसकेका व्यक्तिहरूका लागि आवश्यक महत्वपूर्ण जानकारी तथा परामर्श उपलब्ध गराउने परामर्शकर्ताको मुख्य उद्देश्य हुनु पर्दछ ।

विधि: छलफल, अन्तरक्रिया, सम्भव भएसम्म तथ्यमा आधारित कथा, सन्दर्भ सामग्रीहरूको प्रदर्शन ।

प्रक्रिया: यस अवस्थाका व्यक्तिहरू कुनै अवैधानिक एजेन्ट वा व्यक्तिसँग प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष माध्यमबाट सम्पर्कमा आइसकेका हुन्छन् । विदेशमा गर्ने काम, तलब, सुविधा तथा लाने खर्चबारे प्रारम्भिक जानकारीहरू थाहा भएको हुनसक्छ । परामर्श अगाडि बढाउन केही प्रश्नहरू राखेर छलफल तथा अन्तरक्रिया सुरु गर्न सकिन्छ।

उदाहरणका लागि निम्न प्रश्न तथा संवादहरूको प्रयोग गर्न सकिन्छ ।

- अवैधानिक एजेन्टले कुन इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) मार्फत् प्रकृया अगाडि बढाएको छ ?
- रकम बुझाएको भए भरपाई/रसिद छ कि छैन ?
- अवैधानिक एजेन्टले श्रम स्वीकृति, तलब, भत्ता, सुविधा, कामको स्वरूप आदिबारे के कुरा गरेको छ?

(धेरैजसो अवस्थामा अवैधानिक एजेन्टहरू आफ्नै नातेदार वा चिनजानका हुन्छन् । परामर्शकर्ताले सेवाग्राहीलाई ऊ जान लागेको काम, पारिश्रमिक र अवलम्बन गरिरहेको प्रकृयाबारे सोध्न सक्छन्)

आवश्यक सामग्री/जानकारीहरू

- वैदेशिक रोजगारीका लागि वैदेशिक रोजगार बोर्ड सचिवालयबाट उपलब्ध गराईएका आवश्यक महत्वपूर्ण जानकारीहरू,
- रसिद/भरपाईका नमुना,
- अवैधानिक एजेन्टहरू मार्फत् वैदेशिक रोजगारीमा जाँदाका जोखिमबारे जानकारी ।

यस अवस्थाका व्यक्तिहरूलाई प्रदान गर्नुपर्ने न्यूनतम सूचना, जानकारी र परामर्शहरू

- वैदेशिक रोजगार ऐन २०६४ ले एजेन्टको व्यवस्था खारेज गरेको हुँदा नेपाल भित्र कार्यरत सबै एजेन्टहरू अवैधानिक हुन् । अवैधानिक एजेन्टहरूबाट जाँदा हुने जोखिमहरू ।
- इजाजतत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) मार्फत जाँदा हुने सुनिश्चितता र व्यक्तिगत सम्पर्क र प्रयासबाट जाँदा हुने सम्भावित जोखिमहरू ।
- वैदेशिक रोजगारिसँग सम्बन्धित अवैधानिक एजेन्टलाई सोध्नुपर्ने केही महत्वपूर्ण प्रश्नहरू ।

- सीप सिक्नुका फाइदाहरू: वैदेशिक रोजगारीमा जाने नै भए सूचना, सीप तालिम लिएर मात्र जाऔं।
- वैदेशिक रोजगारीको क्रममा ठगि परेमा उजुरी गर्नुपर्ने निकाय र प्रक्रिया।
- वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा लाग्ने खर्च र आम्दानीको विश्लेषण।
- इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) लाई तिर्नुपर्ने सेवा शुल्क वापतको अधिकतम रकम।

*(आवश्यकता अनुसार माथि अनुसूची-२ प्रस्तुत गर्ने)

इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी)

वैदेशिक रोजगारीका लागि इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) मार्फत् वैदेशिक रोजगार विभाग/प्रदेश श्रम कार्यालय वा अनलाईन प्रणाली मार्फत श्रम स्वीकृति लिनु पर्दछ। इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) वैधानिक छ/छैन ? भन्ने कुरा वैदेशिक रोजगार विभागको वेबसाईट www.dofe.gov.np हेरेर तथा वैदेशिक रोजगारी मोबाईल एप्लिकेशनबाट पत्ता लगाउन सकिन्छ। स्रोत केन्द्रले पनि म्यानपावर कम्पनीको वैधताबारे बुझिदिनु पर्दछ। थप जानकारीको लागि श्रम कल सेन्टर ११४१ मा सम्पर्क गर्न सकिन्छ।

इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) मार्फत् जाँदा हुने सुनिश्चितता र व्यक्तिगत सम्पर्क तथा अवैधानिक एजेन्ट मार्फत जाँदा हुने सम्भावित जोखिमहरू

**(यस विषयसँग सम्बन्धित विवरणहरू अगाडि उल्लेख भएको हुँदा सोही विषयवस्तुहरूलाई नै आवश्यकता र चासो अनुसार परामर्शकर्ताले सूचना तथा परामर्श प्रदान गर्नु पर्दछ)*

सीप सिक्नुका फाइदाहरू: विदेश जाने नै भए सही सूचना र सीप तालिम लिएर मात्र जाऔं।

**(यस विषयसँग सम्बन्धित विवरणहरू पछाडी उल्लेख भएको हुँदा सोही विषयवस्तुहरूलाई नै आवश्यकता र चासो अनुसार परामर्शकर्ताले सूचना तथा परामर्श प्रदान गर्नु पर्दछ)*

३.४.४ इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) सँग भेट भएको अवस्था

वैदेशिक रोजगारीमा जाने सिलसिलामा इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) सँग सम्पर्क भइसकेको अवस्थाका व्यक्तिहरू यस समूहमा पर्दछन्। यस समूहमा रहेका व्यक्तिहरूले म्यानपावर कम्पनीको नाम, पठाउने देश, काम, तलब, सुविधाबारे प्रारम्भिक

जानकारी प्राप्त गरेका हुन सक्दछ । यिनै बिषयमा आप्रवासी श्रमिकलाई महत्वपूर्ण सूचना तथा परामर्श उपलब्ध गराउनु परामर्शकर्ताको मूल उद्देश्य हो ।

विधि: छलफल, अन्तरक्रिया, तथ्यमा आधारित कथा, बोर्ड सचिवालयबाट उपलब्ध सन्दर्भ सामाग्रीहरूको प्रदर्शन ।

प्रक्रिया: सेवाग्राहीलाई सोध्न सकिने सम्भावित प्रश्नहरू:

- तपाईंले कुन इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) कम्पनीसँग सम्पर्क राख्नुभएको छ ?
- सो संस्था (म्यानपावर कम्पनी) सरकारबाट इजाजतपत्र प्राप्त रोजगार व्यवसायी हो/होइन ? यदि इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) वैधानिक होइन भने सो कम्पनीबाट प्रकृया वा कुनै कारोबार गर्नुहुँदैन ।

आवश्यक सामग्री/जानकारीहरू

- सीप तथा तालिम प्राप्त गर्नुको महत्वसम्बन्धी जानकारी,
- वैदेशिक रोजगारीमा जाने श्रमिकहरूले म्यानपावर कम्पनीलाई तिर्नुपर्ने अधिकतम रकम/ शुल्क सम्बन्धी जानकारी,
- रसिद/भरपाईको नमूना वा अन्य तेस्रो पक्षको रोहबरमा घरायसी कागज ।

यस अवस्थाका व्यक्तिहरूलाई प्रदान गर्नुपर्ने न्यूनतम सूचना, जानकारी र परामर्शहरू

- इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) को वैधानिकता पहिचान सम्बन्धी जानकारी ।
- श्रमिकले सम्झौता गर्नु पूर्व ध्यान दिनुपर्ने तथा सम्झौतापत्रमा हेर्नुपर्ने कुराहरूको जानकारी ।
- श्रम स्वीकृति लिईसकेपछि वैदेशिक रोजगार विभागको वेबसाईट (<https://foreignjob.dofe.gov.np/>) मार्फत् काम, तलब जाँच गर्ने तरिका।
- सीपको महत्व (अनुसूची ३) ।

इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) को छनोट

इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) मार्फत् वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा बढी सुरक्षित

र भरपर्दो हुन्छ । म्यानपावर कम्पनी वैधानिक हो वा होइन भनेर वैदेशिक रोजगार विभागको वेबसाइटमा (<https://dofe.gov.np/Recruting-Agences.aspx>) हेर्न सकिन्छ । साथै, यस आप्रवासी स्रोत केन्द्रबाट पनि जानकारी लिन सकिन्छ ।

यस अवस्थामा रहेका व्यक्तिहरूले जान्नुपर्ने महत्वपूर्ण कुराहरू

- आफु जान लागेको देश, कम्पनी, गर्नु पर्ने काम, तलब, सुविधा, जम्मा कति खर्च लाग्छ ? ओभरटाइम पाइन्छ कि पाइँदैन ? रोजगार करार अवधि कति हो ? रोजगार सम्झौतामा हस्ताक्षर गर्नुअघि आफैँले पढेर वा बुझेर मात्र सही गर्नुपर्दछ। कानुनमा भएको व्यवस्था अनुरूप सरकारले रोजगार करार (सम्झौता) नेपाली भाषामा पनि अनिवार्य हुनेपर्ने गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।
- नेपाल सरकारले विदेश जानु पूर्व श्रमिकको लागि पुर्व-प्रस्थान अभिमुखिकरण तालिम PDOT अनिवार्य गरेको छ । वास्तविक तालिम नलिई प्रमाणपत्र मात्र लिए श्रमिक सही सूचनाबाट वञ्चित भई थप जोखिम सामना गर्नुपर्ने हुन सक्दछ । महिलाको हकमा भने सो तालिमवापत तिरेको शुल्क वैदेशिक रोजगार बोर्डबाट फिर्ता पाउन सक्ने प्रावधान छ।
- म्यानपावर कम्पनीले एकभन्दा बढी रोजगार सम्झौतापत्रमा हस्ताक्षर गर्न लगाएमा श्रमिकले विशेष सतर्कता र होसियारी अपनाउनु पर्दछ । ती दुई थरी रोजगार सम्झौतामा के भिन्नता छ, थाहा पाउनु जरुरी छ । म्यानपावर कम्पनी वा निजको कर्मचारी/प्रतिनिधिले च्यातेर फाल्नु भनेका कागजपत्रहरू आफु र आफ्नो परिवारसँग सुरक्षित राख्नु पर्दछ । पछि कुनै समस्या आए उजुरी गरी क्षतिपूर्ति माग गर्न ती कागजपत्रले महत्वपूर्ण प्रमाणको रूपमा काम गर्दछ ।
- आफूले तिरेको रकमको रसिद/भरपाई लिन बिर्सनु हुँदैन । वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित न्यूनतम आधारभूत कागजात आफूले प्राप्त नगरि रकम बुझाउनु हुँदैन । कतिपय म्यानपावर कम्पनी वा उनका कर्मचारीहरू आफूले लिएको रकमको भरपाई दिन मान्दैनन् वा आनाकानी गर्छन् । त्यसैले सरकारले कुन देश जाँदा कतिसम्म अधिकतम रकम बुझाउनु पर्ने भनि तोकेको सीमाबारे जानकारी लिई अधिकतम सीमाभन्दा बढी रकम तिर्नु हुँदैन । आफूले तिरेको रकमको भरपाई लिए मात्रै आफूलाई समस्या

परेका बेला उजुरी गरी बुझाएको रकम फिर्ता गराउन सहज हुन्छ । पछि, केहि गरी समस्या परे आफूसँग भएको भरपाई बमोजिमको मात्र रकम क्षतिपूर्ति पाइन्छ ।

३.४.५ मुख्य गन्तव्यमुलुकहरू सम्बन्धी परामर्श तथा जानकारी

परामर्शकर्ताले सेवाग्राही जान लागेको गन्तव्य मुलुक पहिचान गरी वा सेवाग्राहीले जान चाहेको गन्तव्य मुलुकको बारेमा तथ्यमा आधारित जानकारी प्रदान गर्नु पर्दछ । यस भागमा प्रमुख गन्तव्य मुलुकहरूको बारेमा संक्षिप्त जानकारी प्रस्तुत गरिएको छ । यो जानकारी वैदेशिक रोजगार बोर्डले प्रकाशन गरेको प्रवास डायरी, २०७६ बाट साभार गरिएको छ । यहाँ समावेश गरिएको गन्तव्य मुलुक बाहेकका अन्य मुलुकको बारेमा जानकारी दिनु परे परामर्शकर्ताले सम्बन्धित आधिकारिक निकायमा सम्पर्क गरी थप सूचना प्रदान गर्नु पर्दछ ।

१. साउदी अरबको बारेमा संक्षिप्त जानकारी

साउदी अरब

राजधानी : रियाद

शासन व्यवस्था : राजतन्त्र

मुद्रा : रियाल

तापक्रम : बढीमा ५२ डि. सेन्टीग्रेड घटीमा

१७ डि. सेन्टीग्रेड (जाडोमा अत्यन्तै

जाडो गर्मीमा अत्यन्तै गर्मी)

भाषा : अरेबिक, अंग्रेजी, हिन्दी

कृषिमा आश्रित जनसंख्या : ३ प्रतिशत (भेडा, कुखुरा, गहुँ, जौ, तरबुजा, कागती, गोलभेडा आदि)

उद्योग	: पेट्रोलियम ग्याँस, कच्चा तेल उत्पादन प्रशोधन
धर्म	: इस्लाम (रामजानको बेला) सार्वजनिक स्थानमा बसी खान, पिउन, होहल्ला गर्न पाईदैन। कुरान धार्मिक ग्रन्थ हो। कुरानलाई त्यहाँ संबिधान सरह मान्ने गरिन्छ। प्राथनाको समयमा मस्जिदको वरिपरि बस्नु हुँदैन। साथै प्राथना गरिरहेको व्यक्तिलाई बो लानउनु पनि हुँदैन।
मुख्य सहरहरू	: रियाद, जेदा र दमाम

२. बहराइनको बारेमा संक्षिप्त जानकारी

बहराइन	
राजधानी	: मनामा
शासन व्यवस्था	: राजतन्त्र
मुद्रा	: बहराइन दिनार
तापक्रम	: बढीमा ५२ डि. सेन्टीग्रेड घटीमा १७ डि. सेन्टीग्रेड
भाषा	: अरेबिक, अंग्रेजी, हिन्दी
कृषिमा आश्रित जनसंख्या	: ३ प्रतिशत (भेडा, कुखुरा, गहुँ, जौ, तरबुजा, कागती, गोलभेडा आदि)
उद्योग	: पेट्रोलियम ग्याँस, कच्चा तेल उत्पादन प्रशोधन
धर्म	: इस्लाम (रामजानको बेला सार्वजनिक स्थानमा बसी खान पिउन, होहल्ला गर्न पाईदैन। कुरान धार्मिक ग्रन्थ हो कुरानलाई त्यहाँ संबिधान सरह मान्ने गरिन्छ)
मुख्य सहरहरू	: मनामा, रिफ्फा, मुहार्क

३. यूएईको बारेमा संक्षिप्त जानकारी

यूएई (दुबई)

राजधानी	: अबुधाबी
शासन व्यवस्था	: राजतन्त्र / ७ वटा राज्यको संगठन
मुद्रा	: दिराम
तापक्रम	: बढीमा ५२ डि. सेन्टीग्रेड घटीमा १७ डि. सेन्टीग्रेड
भाषा	: अरेबिक , अंग्रेजी, हिन्दी,ऊर्दु पर्सियन
उद्योग	: पेट्रोलियम ग्याँस, कच्चा तेल उत्पादन प्रशोधन
धर्म	: इस्लाम ९६ प्रतिशत (रमजानको बेला सार्वजनिक स्थानमा बसी खान ,पिउन,होहल्ला गर्न पाईदैन । कुरान धार्मिक ग्रन्थ हो । कुरानलाई त्यहाँ संबिधान सरह मान्ने गरिन्छ ।
मुख्य सहरहरू	: अबुधाबी, दुबई, शारजाह

४. कतारको बारेमा जानकारी

कतार

राजधानी	: दोहा
शासन व्यवस्था	: राजतन्त्र
मुद्रा	: रियाल
तापक्रम	: बढीमा ५२ डि. सेन्टीग्रेड घटीमा १७ डि. सेन्टीग्रेड
भाषा	: अरेबिक , अंग्रेजी, हिन्दी,
उद्योग	: पेट्रोलियम ग्याँस, कच्चा तेल उत्पादन प्रशोधन
धर्म	: इस्लाम ९३ प्रतिशत (रमजानको बेला सार्वजनिक स्थानमा बसी खान, पिउन, होहल्ला गर्न पाईदैन । कुरान धार्मिक ग्रन्थ हो । कुरानलाई त्यहाँ संबिधान सरह मान्ने गरिन्छ)
मुख्य सहरहरू	: दोहा, आर रेगन, उमं सलल मुहम्मद

५. कुबेतको बारेमा संक्षिप्त जानकारी

कुबेत	
राजधानी	: कुबेत सिटी
शासन व्यवस्था	: राजतन्त्र
मुद्रा	: कुबेत दिनार
तापक्रम	: बढीमा ५२ डि. सेन्टीग्रेड घटीमा १७ डि. सेन्टीग्रेड
भाषा	: अरेबिक, अंग्रेजी, हिन्दी,
उद्योग	: पेट्रोलियम ग्याँस, कच्चा तेल उत्पादन प्रशोधन
धर्म	: इस्लाम (रमजानको बेला सार्वजनिक स्थानमा बसी खान, पिउन, होहल्ला गर्न पाइँदैन र मक्का, मदिनाको फोटो खिच्न पाइँदैन । कुरान धार्मिक ग्रन्थ हो र कुरानलाई त्यहाँ संबिधान सरह मान्ने गरिन्छ)
मुख्य सहरहरू	: Al Ahmadi, Hawalli, Sabah as Salim, Al Farwaniyah

६. ओमानको बारेमा संक्षिप्त जानकारी

ओमान	
राजधानी	: मस्कट
शासन व्यवस्था	: राजतन्त्र
मुद्रा	: रूपैयाँ
तापक्रम	: बढीमा ५२ डि. सेन्टीग्रेड घटीमा १७-२० डि.सेन्टीग्रेड (जाडोमा अत्यन्तै जाडो गर्मीमा अत्यन्तै गर्मी)
भाषा	: अरेबिक
उद्योग	: पेट्रोलियम ग्याँस, तेल उत्पादन प्रशोधन
धर्म	: इस्लाम ९० प्रतिशत (रमजानको बेला सार्वजनिक स्थानमा बसी खान, पिउन, होहल्ला गर्न पाइँदैन । कुरान धार्मिक ग्रन्थ हो र कुरानलाई त्यहाँ संबिधान सरह मान्ने गरिन्छ । प्रार्थनाको समयमा मस्जिदको वरिपरि बस्नु हुँदैन । साथै प्रार्थना गरिरहिको व्यक्तिलाई बोलाउनु पनि हुँदैन ।
मुख्य सहरहरू	: Muscat, Seeb, Salalah, Bawshar

७. जोर्डनको बारेमा जानकारी

जोर्डन

राजधानी	: अस्मन
शासन व्यवस्था	: राजतन्त्र
मुद्रा	: जोर्डनियम डिनार (JD)
क्षेत्रफल	: ८९,३४२ वर्ग कि.मी.
तापक्रम	: सामान्यतया जाडोमा ८ डि. सेन्टीग्रेड घटीमा गर्मीमा ३३ डि. सेन्टीग्रेड
भाषा	: अरेबिक, अंग्रेजी
उद्योग	: पर्यटन, सूचना प्रबधि, कपडा उधोग, मल उधोग, औषधी उत्पादन प्रशोधन र तेल प्रशोधन
मुख्य सहरहरू	: Amman, Zarqa, Irbid, Russeifa

८. मलेसियाको बारेमा जानकारी

मलेसिया

राजधानी	: क्वलालम्पुर
शासन व्यवस्था	: संबैधानिक राजतन्त्र
मुद्रा	: RM (मलेसियन रिङ्गिट्स)
राष्ट्रिय भाषा	: मलेसियन / अन्य भाषाहरूमा अंग्रेजी, हिन्दी
तापक्रम	: बढीमा ३२ डि. सेन्टीग्रेड घटीमा २१ डि. सेन्टीग्रेड
भाषा	: मले, चार्निज र अंग्रेजी
उद्योग	: पेट्रो रसायन, रबर, पर्यटन, धातु
धर्म	: ५८ प्रतिशत इस्लाम २७ प्रतिशत बौद्ध, ७ प्रतिशत हिन्दु
ऐन नियम	: ओसा ऐनलाई लेबर ल भनिन्छ।
मुख्य सहरहरू	: Kuala Lumpur, Penang, Johar Bahru, Langkawi

९. दक्षिण कोरियाको बारेमा संक्षिप्त जानकारी

दक्षिण कोरिया	
राजधानी	: सियोल
संसदीय व्यवस्था	: जनताबाट प्रत्यक्ष निर्वाचित राष्ट्रपति रहन्छ ।
मुद्रा	: वन
राष्ट्रिय भाषा	: कोरियन
हावापानी	: सुख्खायुक्त चिसो र छोटो समय गर्मी हुन्छ
धर्म	: क्रिस्चियन २९ प्रतिशत छन । बौद्ध धर्मात्मबी २३ प्रतिशत छन् र ४६ प्रतिशत मानिसले कुनै धर्म मान्दैनन् । २ प्रतिशत अन्यमा पर्दछन् ।
संविधान	: मौलिक कानून रहेको छ
भिसा	: सिंगल र मल्टिपल गरी २ प्रकारका भिसा छन ।
मुख्य सहरहरू	: Seoul, Inchan, Daujeon, Suwan, Changwon

३.४.६ सबै प्रक्रिया पूरा गरेर वैदेशिक रोजगारमा जाने तयारीमा रहेको अवस्था

वैदेशिक रोजगार विभागबाट श्रम स्वीकृति लिई सकेपछि विदेश यात्राको तयारीमा रहेका व्यक्तिहरू यस अवस्थामा पर्दछन्। वैदेशिक रोजगारीका लागि श्रमिकको रूपमा विदेश जाने तयारीमा रहेका व्यक्तिहरूलाई आवश्यक महत्वपूर्ण सूचना तथा परामर्श उपलब्ध गराउनु परामर्शकर्ताको कर्तव्य हुनेछ

विधि: छलफल, अन्तरक्रिया, सम्भव भएसम्म सफलताका कथा र बोर्ड सचिवालयबाट उपलब्ध सन्दर्भ सामग्रीहरूको प्रदर्शन ।

यस अवस्थाका सेवाग्राहीहरूलाई प्रदान गर्नुपर्ने न्यूनतम सूचना, जानकारी र परामर्शहरू

- गन्तव्य मुलुकबारे सामान्य जानकारी प्रदान गर्ने ।
- विदेशमा रहँदा आवश्यक पर्ने सम्पर्क टेलिफोन नम्बर तथा ठेगानाहरूको जानकारी प्रदान गर्ने ।
- रोजगार सम्झौता अनुसार काम तथा सुविधाहरू उपलब्ध नभए उजुरी गर्ने प्रक्रियाबारे जानकारी प्रदान गर्ने ।

- आफ्नो कमाइको सुरक्षा र विप्रेषण सम्बन्धी जानकारी प्रदान गर्ने ।
- विदेशमा श्रमिकको हैसियतमा रहँदा गर्न हुने र गर्न नहुने कुराहरू स्पष्ट पार्ने ।
- श्रम स्वीकृति अवधि भन्दा बढी समय र प्रचलित कानून बमोजिम पुनः श्रम स्वीकृति नगरी वैदेशिक रोजगारीमा रहेमा हुने जोखिमहरूको बारेमा जानकारी प्रदान गर्ने ।
- बिमा, उपचार, क्षतिपूर्ति सम्बन्धी जानकारी प्रदान गर्ने ।

आवश्यक सामग्री/जानकारीहरू:

- गन्तव्य मुलकबारे सामान्य जानकारी
- गन्तव्य मुलुकमा रहेका सहयोगी निकायहरूको विवरण

प्रक्रिया:

- सर्वप्रथम वैदेशिक रोजगार विभागबाट प्राप्त श्रम स्वीकृति श्रमिकको साथमा छ/छैन ? पहिचान गर्ने । छैन भने श्रम स्वीकृतिको महत्वबारे जानकारी दिने ।
- कुन मुलुकको कुन शहरमा कुन रोजगारदाताकोमा के-कस्तो काम र पारिश्रमिक एवं सुविधा पाउने गरी जान लागेको हो, बुझेको छ/छैन ? यकिन गर्ने । रोजगार करार, भिसा लगायत कागजात छन्/छैनन्? रोजगार करार (सम्झौता) को नेपाली अनुवादपत्र अनिवार्य छ, त्यसको समेत जानकारी दिने ।
- कुनै एजेन्टले वा इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) ले दुई किसिमका रोजगार करार (सम्झौता) मा हस्ताक्षर गराउँछ भने, श्रमिक अत्यन्त होसियार र सतर्क हुनु आवश्यक छ । यी दुवै कागजातमा के अन्तर छ भन्ने कुरामा सतर्क हुनु आवश्यक छ । जान लागेको अन्तिम अवस्थामा त्यस्तो करारमा हस्ताक्षर गराउँछ भने दुवै किसिमका रोजगार करार (सम्झौता) पत्र आफूसँगै सुरक्षित राख्नु पर्दछ । म्यानपावर कम्पनीले च्यातेर फाल्नु भनेका कागजात पनि सुरक्षित राख्नु पर्दछ । श्रम गन्तव्य मुलुकमा पुगेपछि आफू ठगिएको महसुस भए उजुरी गर्दा ती कागजातले बलियो प्रमाणका रूपमा काम गर्दछ ।

- वैदेशिक रोजगारीसँग सम्बन्धित सबै कागजातहरू (भिसा, स्वास्थ्य परिक्षण प्रमाणपत्र, बीमा गरेको कागज, अभिमुखिकरण तालिम लिएको प्रमाणपत्र, कल्याणकारी कोषवापत तिरेको भर्पाई, म्यानपावर कम्पनीलाई सेवा शुल्कवापत तिरेको रकमको भर्पाई, करारपत्रको सेवा शर्त, श्रम स्वीकृति गरेको कागज आदि) को २ प्रति फोटोकपी गरी एक प्रति घरमा सुरक्षित राख्ने र अर्को एक प्रति आफूसँगै, सुरक्षित राख्नु पर्दछ ।
- नेपालकै विमानस्थल प्रयोग गर्नु पर्दछ । त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा वैदेशिक रोजगारीका लागि सूचना तथा सहायता कक्ष छ, त्यहाँ बाट आवश्यक सूचना एवं सहयोग प्राप्त गर्न सकिन्छ । नेपालबाहेक अन्य देशका विमानस्थलको प्रयोग गर्दा ठगी तथा बेचबिखनमा पर्ने जोखिम हुन्छ । यदी, भारत लगायत अन्य देशको बाटो/विमानस्थल प्रयोग गरी जानुपर्ने भए वैदेशिक रोजगार विभागबाट स्वीकृति पत्र लिनु अनिवार्य छ ।
- गन्तव्य मुलुक पुगेपछि रोजगार करारपत्र वमोजिमको काम, तलब र सुविधा नपाए इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) विरुद्ध उजुरी गर्न सकिन्छ र निःशुल्क कानुनी परामर्श तथा सहयोगका लागि श्रमिकका परिवारलाई आफ्नो जिल्ला स्थित सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा सम्पर्क राख्न अभिप्रेरित गर्नु पर्दछ ।
- गन्तव्य मुलुक पुगेपछि रोजगारदाताले अर्को नयाँ रोजगार करारमा हस्ताक्षर गर्न लगाएर पहिलाको रोजगार करार फिर्ता लिन चाहेमा त्यस्तो कागजको मोबाइलले फोटो खिची तुरुन्त आफ्नो घरमा वा आफ्नो विश्वासिलो व्यक्ति वा स्रोत केन्द्रमा पनि पठाउन सल्लाह दिनु पर्दछ । पछि उजुरी गर्नु परेमा यो पनि महत्वपूर्ण प्रमाण हुन्छ ।
- गन्तव्य मुलुकहरूमा (विशेष गरी खाडी मुलुकहरू) पुगेपछि रोजगारदाता मन परेन, करारनामामा उल्लेख भए अनुसार तलब तथा सेवा सुविधाहरू दिएन, तपाईंमाथि दुर्व्यवहार भयो भने तत्काल सम्बन्धित निकायमा (नेपाली राजदूतावास/वाणिज्य दूतावास वा त्यहाँको श्रम कार्यालय वा अदालत) गई उजुरी गर्नुपर्छ । रोजगारदाता/मालिक छोडेर करार अवधि नसकिंदै अर्को रोजगारदाताकोमा आँफुखुसी भागेमा अनियमित अर्थात् गैहकानुनी श्रमिक भइन्छ। यस्तो अवस्थामा प्रहरीले पक्राउ गरे हिरासतमा

बस्नु पर्ने हुन्छ र जरिवाना तथा जेल सजाय पनि भोग्नुपर्ने हुनसक्छ । साथै दुर्घटना परेमा क्षतिपूर्ति नपाइने तलब नपाए उजुरी गर्न नसकिने हुनसक्छ ।

- आफ्नो रोजगारदाता असन्तुष्ट भएको कुरा अरु खराब नियत भएको साथीभाईले थाहा पाएको खण्डमा श्रमिकलाई राम्रो काम र दामको प्रलोभन दिई काम छोडेर भाग्न उक्साउन सक्छन् । धेरै नेपाली दाजुभाइहरू यस्तो उक्साहटमा भागेर पछि ठूलो कानुनी र आर्थिक समस्यामा परेका प्रशस्त उदाहरणहरू छन् । तसर्थ कसैको पनि उक्साहट वा प्रलोभनमा परेर गैरहकानुनी तवरले रोजगारदाता बदल्नु हुँदैन । अनियमित वा गैरहकानुनी तवरले बसेमा श्रमिकलाई समस्या परेमा अथवा नेपाल फर्कनु परेमा धेरै कठिन हुन्छ ।
- गन्तव्यमुलुकमा रहँदा आफुले कमाएको आम्दानीलाई बैंक वा रेमिट्यान्स कम्पनी मार्फत् नेपालमा पठाउनुपर्छ । व्यक्तिगत माध्यम वा हुन्डीबाट रकम पठाउँदा ठगिने र हराउने सम्भावना हुन्छ । विदेश पुगेपछि कसरी रकम घरमा पठाउने र घरपरिवारले कसरी सजिलै रकम प्राप्त गर्न सक्छ भन्ने विषयमा परिवारमा सल्लाह गर्न अनुरोध गर्ने ।

३.४.७ अध्ययन तथा विदेश भ्रमणका लागि जाने सेवाग्राहीहरू

आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा आउने सेवाग्राहीहरू अध्ययन गर्न, विदेश भ्रमण गर्न, कार्यक्रममा सहभागी हुन, तीर्थ यात्रा गर्न, व्यापारिक प्रयोजन लगायतका अन्य उद्देश्यले पासपोर्ट बनाउने व्यक्तिहरू हुन सक्दछन । कहिले काहीँ, यस्ता प्रयोजनका लागि विदेश जाने भनेर कोही व्यक्तिहरू वैदेशिक रोजगारीमा जान लागेको पनि हुन सक्दछ । यदी परामर्शकर्तालाई यस कुरामा संका लागेमा गहन अवलोकन तथा छड्के प्रश्नहरू सोध्नु सान्दर्भिक हुन्छ। अध्ययन तथा रोजगारी बाहेक अन्य कामले विदेश भ्रमण गर्न जाने व्यक्तिहरूलाई आप्रवासी स्रोत केन्द्रबारे छोटो जानकारी दिने तर वैदेशिक रोजगारीमा जान लागेका व्यक्तिहरूलाई भने आवश्यकता अनुसार विस्तृत सूचना तथा परामर्श प्रदान गर्नु पर्दछ ।

३.५ वैदेशिक रोजगारीमा जानुपूर्व सीप तालिम सम्बन्धी परामर्श

परामर्शकर्ताले आप्रवासी स्रोत/सूचना केन्द्रमा आएका सेवाग्राहीहरूलाई वैदेशिक रोजगारीमा जानु अघि सीप तालिम लिनु अनिवार्य हुने कुरामा जोड दिनु पर्दछ । सीप सिकेर वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा प्रकृयागत लागत कम हुनुको साथै आकर्षक पारिश्रमिक पाउने सम्भावना बढी हुने गर्दछ । यसको साथै, गन्तव्य मुलुकमा पुगे पश्चात सुरक्षित र सम्मानजनक

काम पाउन सकिन्छ जस्तै गर्दा वैदेशिक रोजगारी बढी उपलब्धिमुलक हुने गर्दछ । सीप नसिकी वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा साधारण श्रमिक (लेबर)को रूपमा काम गर्नुपर्ने हुन्छ । यस्तो काम प्रायजसो अप्ठ्यारो, गाह्रो, कार्यस्थल घर बाहिर हुने (Outdoor) र शारीरिक मिहेनत बढी गर्नु पर्ने हुन्छ । यसको बाबजुद पारिश्रमिक पनि कम हुने र काममा जोखिमता पनि बढी हुने अवस्था रहन्छ । त्यसैले, सीप सिकेर मात्र वैदेशिक रोजगारीमा जानु पर्दछ भन्ने कुरालाई विशेष जोड दिनु पर्दछ ।

परामर्शकर्ताले सीपसम्बन्धी तालिमहरू तथा सीप तालिम प्रदायक निकाय र संस्थाहरूको बारेमा जानकारी लिन आवश्यक छ । जस्तै: वैदेशिक रोजगार बोर्ड, प्रदेश सरकार, स्थानीय तहबाट सञ्चालन गरिएका तालिमहरू, तालिम प्रदायक संस्थाहरू लगायत परियोजनाहरूले प्रदान गर्ने सीप विकास सम्बन्धी तालिमहरू हुन्छन् ।

तालिम प्रदायक परियोजना जस्तै: सुरक्षित आप्रवासन परियोजना (सामी)ले वैदेशिक रोजगारीमा जाने निर्णय गरिसकेका सीप तालिमको लागि आवश्यक पर्ने योग्यताहरू पुरा भएका व्यक्तिहरूलाई निःशुल्क व्यवसायिक सीप सम्बन्धी तालिमहरू प्रदान गर्दछ । जसमा तालिम अवधिभर खान र बस्न पनि पैसा लाग्दैन ।

वैदेशिक रोजगारीबाट विभिन्न सीप आर्जन गरी स्वदेश फर्केका श्रमिकहरूको निःशुल्क सीप परीक्षण

वैदेशिक रोजगारीको क्रममा गन्तव्य मुलुकबाट विभिन्न सीप आर्जन गरी स्वदेश फर्केका श्रमिकहरूले आफूले आर्जन गरेको सीप तथा दक्षतालाई परीक्षण गराई सीप आर्जनको प्रमाणपत्र लिन चाहेमा वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालयले अन्य सम्बन्धित सरोकारवाला निकायहरूसँगको सहकार्यमा ती स्वदेश फर्केका श्रमिकहरूको निःशुल्क सीप परीक्षण गराउने कार्य गर्दछ ।

*(यी माथि उल्लेखित सीप सम्बन्धी कुराहरू परामर्शकर्ताले आवश्यकता अनुसार अधिल्ला परामर्शका चरणहरूमा पनि प्रयोग गर्नु पर्दछ ।)

३.६ वैदेशिक रोजगारीका लागि घरेलु श्रमिक सम्बन्धी परामर्श

वैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने घरेलु श्रमिकको सन्दर्भमा नेपाल सरकारको प्रचलित नीति तथा कानून बमोजिम सूचना तथा परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने

सेवाग्राही महिला भए उहाँहरूको विषय र सन्दर्भ सार्वजनिक रूपमा प्रस्तुत गर्नु उपयुक्त नहुन सक्छ । महिलासँग सम्बन्धित विषयहरू सामाजिक मूल्य मान्यताका आधारमा संवेदनशील

हुनुका साथै महिला सेवाग्राहीलाई आफ्नो जिज्ञासा, प्रश्न तथा अन्य समस्या खुलेर राख्न असहज हुन सक्दछ । यस्तो अवस्थामा महिलालाई महिला परामर्शकर्ताबाट छुट्टै र विशेष परामर्श सेवा प्रदान गर्नु अत्यावश्यक हुन्छ ।

उद्देश्य:

- घरेलु श्रमिकका लागि आवश्यक पर्ने सीप, भाषा र व्यवहारको जानकारी प्रदान गर्ने,
- विदेश जाँदा प्रयोग गर्ने विमानस्थल, इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) को विषयमा जानकारी प्रदान गर्ने,
- विदेशमा आवश्यक पर्ने सम्पर्क नम्बर, सम्पर्क स्थान र निकायहरूको जानकारी प्रदान गर्ने,
- घरेलु कामको प्रकृति तथा जोखिमहरूबारे जानकारी दिने ।

आवश्यक सामग्रीहरू:

- वैदेशिक रोजगारीमा जाने श्रमिकले जान्ने पर्ने महत्वपूर्ण कुराहरू,
- घरेलु महिला श्रमिकले बुझ्नु पर्ने कुराहरू ।

विधि: छलफल, हाते सामग्रीको प्रयोग, श्रव्य/दृश्य सामग्रीको प्रयोग ।

प्रक्रिया

महिला सेवाग्राहीहरूका लागि परामर्श सुरु गर्दा कुन देश जान लागेको हो, को मार्फत जान लागेको हो, पारिवारिक अवस्था कस्तो छ? जस्ता कुराहरू नम्र तरिकाबाट सोधी उहाँहरूलाई बढी भन्दा बढी आफ्ना कुराहरू राख्ने मौका दिनु पर्दछ । सबै कुरा सुनिसकेपछि मात्र आवश्यक जानकारी तथा सूचना प्रदान गर्नु पर्दछ । आवश्यकता अनुसार छुट्टै परामर्श गरिसकेपछि साथमा आउने परिवारका सदस्य, नातेदार वा साथीलाई पनि महत्वपूर्ण कुराहरू बताउनु पर्दछ ।

घरेलु कामको सन्दर्भमा महिला सेवाग्राहीहरूले नेपाल सरकारको प्रचलित कानून बमोजिम रहेर वैदेशिक रोजगारीमा जाने निर्णय गरिसकेको अवस्थामा उनीहरूको निर्णयलाई परामर्शकर्ताले सम्मान गर्नु पर्दछ । हामी तपाईंको जाने निर्णय वा विचारलाई सम्मान गर्छौं, हामी तपाईंको वैदेशिक रोजगारी सफल रहोस् भन्ने चाहान्छौं र त्यसका लागि तपाईंले ध्यान दिनुपर्ने कुराहरूको बारेमा परामर्श गर्दछौं भन्दा ती महिला सेवाग्राहीहरूको विश्वास जित्न

सकिन्छ। स्रोत केन्द्र तपाईंलाई सही सूचना दिन र सहयोग गर्न सधैं तत्पर छ भनी महिला सेवाग्राहीहरूलाई विश्वस्त पार्नु पर्दछ ।

घरेलु महिला श्रमिकको रूपमा गन्तव्यमुलुकमा काम गर्ने महिलाले मूलतः के-के काम गर्नुपर्छ ? जस्तै: विद्युतीय उपकरणको प्रयोग (लुगा धुने मेसिन चलाउने, खाद्यपदार्थ राख्ने/चिस्याउने फ्रिजको प्रयोग, लुगामा लगाउने इस्त्रीको प्रयोग, भूईँ सफा गर्ने भ्याकुम क्लिनर, भाँडा सफा गर्ने मेसिनको प्रयोग, खाना तताउने मेसिन ओभनको प्रयोग, सफा गर्दा वा लुगा धुँदा प्रयोग गरिने केमिकलको प्रयोग, बालबालिका तथा शिशु हेर्ने र स्याहारशुसार गर्ने, दैनिक १७/१८ घण्टासम्म पनि काम गर्नुपर्ने हुनसक्छ, अरू कम्पनीहरूमा काम गर्दा जस्तो विदा नपाउन सक्ने जस्ता जानकारीहरू पनि प्रदान गर्नु पर्दछ । यद्यपि, सबै घरेलु श्रमिक शोषणमा पर्छ वा दुःख नै पाउछ भन्ने मात्र पनि होइन, यदि प्रकृयागत हिसाबले घरेलु कामसँग सम्बन्धित सीप तालिम लिई, बोलिचालिका लागि आधारभूत भाषाको ज्ञान लिई विदेश गएमा अनि रोजगारदाता असल भएमा घरेलु श्रमिकको विदेश बसाई सहज र सफल हुने गरेका विगतको अनुभव छ ।

अवैधानिक तवरबाट श्रम स्वीकृति नलिई घरेलु काममा जाँदा र श्रम स्वीकृति लिई कम्पनीको काममा जाँदा हुने अन्तरको वारेमा सूचना दिनुपर्दछ :

घरेलु श्रमिकको रूपमा वैदेशिक रोजगार	कम्पनीको श्रमिकको रूपमा वैदेशिक रोजगार
रोजगारदाताले रोजगार करार/सम्झौता नगर्न सक्दछ, साथै नातेदारहरूको घरमा कामका लागि पठाइदिन पनि सक्दछ ।	रोजगारदाताले श्रमिकसँग रोजगार करार/सम्झौता गर्दछ । सेवा सुविधा, काम गर्ने स्थान तोकिएको हुन्छ ।
श्रम कानुन लागु नहुन सक्छ ।	श्रम कानुन लागु हुन्छ ।
दैनिक रूपमा बिहान ४ वा ५ बजेदेखि बेलुका ११ वा १२ बजे रातिसम्म पनि काम गर्नुपर्ने हुन सक्दछ।	काम गर्ने समय निश्चित हुन्छ। प्रायजसो दैनिक ८ घण्टाको कार्य समय हुन्छ ।
धेरै समय काम गरे पनि अतिरिक्त समय गरेको कामको पारिश्रमिक पाईदैन ।	८ घण्टा भन्दा धेरै समय काम गरेमा अभरटाइमको रूपमा हिसाब गरिने छ र कम्पनीको नियम अनुसार अतिरिक्त पारिश्रमिक पनि पाइन्छ ।

घरेलु श्रमिकको रूपमा वैदेशिक रोजगार	कम्पनीको श्रमिकको रूपमा वैदेशिक रोजगार
धेरैजसो घरेलु महिला श्रमिकले हप्ताको एक दिन पनि छुट्टी पाउँदैनन् ।	हप्तामा १ दिन र कम्पनीको नियमानुसार अन्य सरकारी विदाहरू पनि पाइन्छ । विदामा बाहिर घुम्न जान पाइन्छ ।
रोजगारदाताले आफ्नो घरबाट बाहिर निस्कन नदिने हुँदा, अष्टेरो परेको बेला राजदूतावास लगायतका अन्य सहयोगी निकाय/संस्थाहरू कहाँ गएर आफ्नो गुनासो सुनाउन वा उजुरी गर्न कठीन हुन्छ ।	राजदूतावास लगायतका अन्य सहयोगी निकाय/संस्थाहरू सम्म पुग्न र सहयोग प्राप्त गर्न सहज हुन्छ ।
घरको चौघेरामा सिमित हुनुपर्छ ।	श्रमिक शिबिर/होस्टेलमा समूहमा वस्न पाइन्छ।
ठुलो परिवारमा पनि एक जनाले नै काम गर्नुपर्ने हुन सक्छ । घरका सबै जसो काम गर्नु पर्ने हुन्छ ।	कम्पनीमा धेरै साथीहरू मिलेर काम गरिन्छ । के काम गर्ने भन्ने कुरा निश्चित हुन्छ । साथीहरूसँग मनका कुराहरू साट्न पाइन्छ ।
अन्य सहयोगी साथीहरूको साथ पाउन कठिन हुन्छ ।	कुनै समस्या परेमा अन्य साथीहरूले सहयोग गर्न सक्ने संभावना धेरै हुन्छ ।
बीमा, औषधि उपचार नहुन पनि सक्दछ ।	बीमा, औषधि उपचार व्यवस्था गरिएको हुन्छ ।

गन्तव्य मुलुकमा अधिकांश घरेलु काम प्रायः मेसिनले गर्नुपर्ने हुन्छ । घरेलु श्रमिकका लागि दिइने ३० दिने सीप तालिम घरेलु काममा जाने श्रमिकहरूले अनिवार्य रूपमा लिनु पर्छ, जस्तै गर्दा गन्तव्यमुलुकमा घरेलु कामका लागि प्रयोग हुने मेसिनको बारेमा जानकारी हुनुको साथै ती मेसिनहरू चलाउन सकिन्छ । यस्ता तालिम नलिई नक्कली प्रमाणपत्र बनाउने, नजानेको काम जान्दछु भनेर ढाँटेर वैदेशिक रोजगारीमा जानु हुँदैन । यसबाट पछि आफैं समस्यामा परिन्छ । यसका अलावा आफू काम गर्नका लागि जान लागेको गन्तव्य मुलुकको सामान्य घरायसी काम र बोलिचालीका भाषा सिकेर जानु उपयुक्त हुन्छ भन्ने जानकारी प्रदान गर्ने ।

अवैधानिक एजेन्टले वैदेशिक रोजगारमा जान लाग्ने पैसा अहिले म हालि दिन्छु कमाए पछि पैसा दिनु भनेको हुन सक्छ अथवा पैसा मागेको पनि हुनसक्छ । महिलालाई घरेलु श्रमिकका रूपमा पठाउने इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी)ले गन्तव्य मुलुकको रोजगारदाताबाट श्रमिक खोजिदिए वापत पहिल्यै रकम पाइसकेको हुन्छ, त्यसैले श्रमिकले कुनै पनि शुल्क/रकम बुझाउनु पर्दैन भन्ने कुरा बुझाउन अत्यन्तै जरुरी छ ।

गन्तव्य मुलुकमा रहँदा घरेलु श्रमिक समस्यामा पर्ने जोखिम बढी हुन्छ र यस्तो अवस्थामा सहयोगका लागि नेपाली राजदुतावास वा अन्य निकाय समक्ष पुग्न कठीन हुन्छ। यसको बाबजुद घरेलु श्रमिकको महत्वपूर्ण कागजातहरू जस्तै पासपोर्ट, भिसा सबै घरधनी तथा रोजगारदातासँग हुने हुदाँ शोषणमा पर्न सक्ने जोखिम बढी हुन्छ। त्यसैले समस्या परेको बेलामा सहयोगी निकायहरूबाट सहयोग प्राप्त गर्न वैदेशिक रोजगारीसँग सम्बन्धित सबै कागजातहरू (जस्तै: पासपोर्ट, भिसा, सम्झौतापत्र, शुल्क तिरेको भरपाई, बिमाको कागज, मेडिकल रिपोर्ट) को एक प्रति प्रतिलिपि आफूसँग सुरक्षित राख्नु पर्दछ र आर्को एक प्रति आफ्नो घर परिवारमा छोड्नु पर्दछ भन्ने बारे सेवाग्राहीलाई सूचना प्रदान गर्नु पर्दछ।

गन्तव्य मुलुक पुगिसकेपछि कुनै कारणले काम चित्त बुझेन (जस्तै: घरधनी/रोजगारदाता मन परेन, जानुअघि भनेको जस्तो काम र तलव भएन, दुर्व्यहार भयो) भनेर आफूखुसी करार अवधी नसकी नेपाल फर्किन गाह्रो छ। घरधनी/रोजगारदाताले पनि आफुले रकम तिरेर ल्याएको मान्छे फर्कोस् भन्ने चाहँदैन र नेपाल फर्कने अनुमति हतपत्त दिँदैन । सोही कारणबाट कतिपय नेपाली घरेलु महिला श्रमिकहरू श्रम शोषण सहेर करार अवधिभर काम गर्न बाध्य छन् । तसर्थ रोजगारीमा जानुअघि नै सबै कुरा बुझेर, इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) मार्फत् वैदेशिक रोजगार विभागबाट श्रम स्वीकृति लिएर स्वदेशी विमानस्थलबाट मात्र जानु पर्दछ । वैदेशिक रोजगारीका लागि घरेलु काममा जोखिम बढी हुने भएकाले अन्य सुरक्षित रोजगारीको क्षेत्र जस्तै, कम्पनी, सुपरमार्केट, होटेल, सिलाई बुनाई, व्यूउटीपार्लर आदिमा सीप सिकेर जान प्रोत्साहन गर्नु पर्दछ ।

घरेलु श्रमिकका रूपमा वैदेशिक रोजगारमा जाने देश, अवस्था, योग्यता, उमेर तथा प्रक्रियाहरू सरकारको निर्णय अनुसार वेला वेलामा परिवर्तन हुन सक्दछ । सोही अनुसार अद्यावधिक जानकारीहरू परामर्शकर्ताले प्रदान गर्नु पर्दछ ।

केही महत्वपूर्ण कुराहरू

परामर्शकर्ताले घरेलु कामदारको रूपमा काम गर्न जान ईच्छुक महिलाहरूलाई घरेलु कामदारको रूपमा वैदेशिक रोजगारीमा जानु हुँदैन भनेर दुरुत्साहन गर्नु हुँदैन । यस सम्बन्धमा भएका नेपाल सरकारको प्रचलित कानून, जोखिम तथा विकल्पहरूको बारेमा जानकारी प्रदान गर्नु पर्दछ ।

घरेलु काममा वैदेशिक रोजगारीमा जानु हुँदैन भन्दा महिलाहरूले स्रोत/सूचना केन्द्रले वैदेशिक रोजगारीमा जान रोक्ने रहेछ भनेर सूचना केन्द्रमा नआउन सक्दछन् र सूचनाको पहुँचबाट झनै टाढा हुने सम्भावना हुन्छ। तसर्थ घरेलु कामको यथार्थताको जानकारी दिने र जाने वा नजाने निर्णय सेवाग्राहीलाई नै गर्न दिनु पर्दछ ।

सरकारको घरेलु कामदारलाई वैदेशिक रोजगारीमा पठाउने सम्बन्धी कानून, नियमहरू जस्तै: कुनै देशमा घरेलु काममा जान प्रतिबन्ध छ वा छैन, अरु प्रावधानहरू के के छन् ? सो को बारेमा यथार्थ जानकारी प्रदान गर्नु पर्छ ।

आप्रवासी स्रोत/सूचना केन्द्रले कामदारको सुरक्षा तथा हितको लागि काम गर्दै आइरहेको र भविष्यमा पनि कामदारको हितका लागि नै काम गर्नेछन् भन्ने विश्वास दिलाउनु पर्दछ।

महिला कामदारले वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू

१. कामदारका रूपमा विदेश जाने महिलाले ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू

- घर परिवारसँग सल्लाह गर्नुहोस् ।
- सीप सिकेर, आफूले गर्ने, गर्न सक्ने र जान्ने कामका बारेमा, पाउने तलबका बारेमा राम्रोसँग बुझ्नुहोस् ।
- काम गर्नका लागि जान लागेको देशको घरायसी कामसम्बन्धी आधारभूत भाषा सिक्नुहोस् ।
- आफू जाने देशको भौगोलिक स्थिति, हावापानी रहन, सहन, धर्म, कानून, काम गर्ने वातावरण आदि बारेमा जानकारी लिनु पर्छ । यसका लागि पूर्व प्रस्थान अभिमूखीकरण तालिम अनिवार्य रूपमा लिनुहोस् ।

- महिलाको हकमा अभिमुखीकरण तालिम शुल्क वैदेशिक रोजगार बोर्डबाट शोधभर्ना पाइन्छ ।
- वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा लाग्ने खर्च, प्राप्त हुने आम्दानीका बारेमा तुलना गर्नुहोस् र सुरक्षित तथा आर्थिक लाभ हुने भएमा मात्रै जाने निर्णय गर्नुहोस् ।
- वैदेशिक रोजगारमा जाँदा विश्वासिलो र ईजाजत प्राप्त मेनपावर कम्पनीको पहिचान गरी सोही कम्पनी मार्फत् जानुहोस् ।
- वैदेशिक रोजगार विभागबाट श्रम स्वीकृति लिएर र स्वदेशी विमानस्थलबाट मात्र जानु पर्दछ । श्रम स्वीकृति लिई वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा अभिमुखीकरण तालिम, जीवन बीमा, स्वास्थ्य परीक्षण अनिवार्य गरेर जानु पर्छ ।
- वैदेशिक रोजगारमा जाँदा आवश्यक सबै कागजातहरू (जस्तै: पासपोर्ट, भिसा, सम्झौतापत्र, श्रम स्वीकृति, पैसा तिरेको भरपाई, बीमाको कागज, मेडिकल रिपोर्ट) को एकप्रति आफूसँग र एकप्रति परिवारमा राख्नु पर्छ । समस्यामा परेर नेपाल फर्कनु परेमा क्षतिपूर्ति प्राप्त गर्न यसले प्रमाणको काम गर्छ ।
- विदेश पुगिसकेपछि सम्झौता अनुसारको काम नभएमा वा हिंसामा परेमा तुरुन्त नेपाली नियोग नेपालबाट पठाउने कम्पनी र साथीलाई खबर गर्नुपर्छ ।
- वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त रकम/आम्दानीलाई बिलासितामा मात्र खर्च नगरी उत्पादनशील क्षेत्रमा उपयोग गर्नुपर्छ ।

२. यी कामहरू कहिल्यै पनि नगर्नुहोस्

- नक्कली कागजात बनाएर वा उमेर बढाएर जानु हुँदैन ।
- व्यवसायिक/भिजिट भिसामा तथा नेपाल सरकारले रोक लगाएका देशहरूमा काममा जानु हुँदैन ।
- तालिम नलिई नजानेको काम जान्दछु भनेर ढाँटेर जानु हुँदैन ।
- रोजगारदाता मन नपरेमा, जानुअघि भनेको जस्तो काम र तलब नभएमा, दुर्व्यवहार भएमा आफूखुसी काम गर्ने ठाउँबाट भाग्नु हुँदैन ।
- रोजगारीको लागि गएको देशमा करार अवधिभन्दा बढी समय बस्न हुँदैन ।
- व्यक्तिगत हिसाबले वा श्रम स्वीकृति नलिई वैदेशिक रोजगारीमा जानु हुँदैन ।

३. गर्न नहुने काम गरेमा वा व्यक्तिगत हिसाबले श्रम स्वीकृति नलिइ जाँदा आइपर्न सक्ने समस्याहरू

- समस्यामा पर्दा सहयोग पाउन गाह्रो हुन्छ ।
- हिंसा, शोषण हुनसक्छ ।

- उद्धार, राहत, आर्थिक सहायता पाईदैन ।
- गैरकानूनी भएकोले पत्राउ/थुनामा पठाउन सक्छ ।
- तनाव वा मानसिक दबाव सहनु पर्ने हुनसक्छ ।
- कानुनी उपचार खोज्न गाह्रो हुन्छ ।
- कामदारसँग रोजगारदाताले रोजगार करार (कन्ट्र्याक्ट) नहुने सम्भावना धेरै हुन्छ ।

४. घरेलु कामदारका रूपमा विदेश जाने महिलाले ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू

- घरेलु कामदारको रूपमा विदेशमा काम गर्ने अधिकांश कामहरू विद्युतीय उपकरणहरूले गर्नुपर्ने हुन्छ जस्तै— लुगा धुन वासिङमेसिन, इस्त्रीको प्रयोग, सफा गर्न भ्याकुमक्लिनर, भाँडा सफा गर्ने मेसिनको प्रयोग, खाना तताउने मेसिन (माइक्रोवेभ ओभन) को प्रयोग हुन्छ । तसर्थ विद्युतीय उपकरणहरू सञ्चालन गर्ने सीप सम्बन्धी ३० दिने तालिम अनिवार्य रूपमा लिनुहोस् ।
- घरेलु कामदार पठाउने रोजगार व्यवसायीले गन्तव्य मुलुकको लागि कामदार पठाए वापत रोजगारदाताबाट पहिले नै कमिशन पाइसकेको हुन्छ, त्यसैले कुनै पनि प्रकारको शुल्क वा रकम बुझाउनु पर्दैन ।
- घरेलु काममा जाँदा नातेदारहरूको घरहरूमा पनि पठाइदिन सक्छन् ।
- धेरै समय काम गरे पनि अतिरिक्त समय कामको (OT) पारिश्रमिक नपाउने सम्भावना हुन्छ ।
- घरधनी वा रोजगारदाताले आफ्नो घरबाट बाहिर निस्कन नदिने हुँदा, अप्ठेरो परेको बेला राजदूतावासमा गएर आफ्नो गुनासो सुनाउन वा उजुरी गर्न कठिन हुनसक्छ ।
- अन्य सहयोगी साथीहरूको साथ पाउन कठिन हुन्छ ।
- व्यक्तिगत सुरक्षा तथा बीमा हुँदैन ।

५. समस्यामा परेमा वा जानकारी चाहिएमा यसरी सहयोग प्राप्त गर्नुहोस्

- वैदेशिक रोजगार विभागबाट अनिवार्य श्रम स्वीकृति लिएर मात्र वैदेशिक रोजगारमा जानु पर्दछ । श्रम स्वीकृति भए/नभएको SMS गरेर थाहा पाउन सकिन्छ । जसको लागि तलको बक्समा उल्लेख गरे वमोजिम ३४००१ मा SMS गर्नु पर्ने हुन्छ :

श्रम स्वीकृति भएको भएमा काम र पद, काम गर्ने कम्पनी, जान लागेको देश, श्रम स्वीकृति जारी भएको मिति, तलब, लागत खर्च र म्यानपावर कम्पनीको बारेमा मोबाईल एस. एम. एस. (SMS) मार्फत जानकारी पाउन सकिन्छ ।

६. जानकारी लिने तरिका

मोबाईलको म्यासेज बक्समा जाने र PP टाइप गरी एक स्पेस (Space) दिइ राहदानी नम्बर टाइप गरी ३४००१ मा पठाउने ।

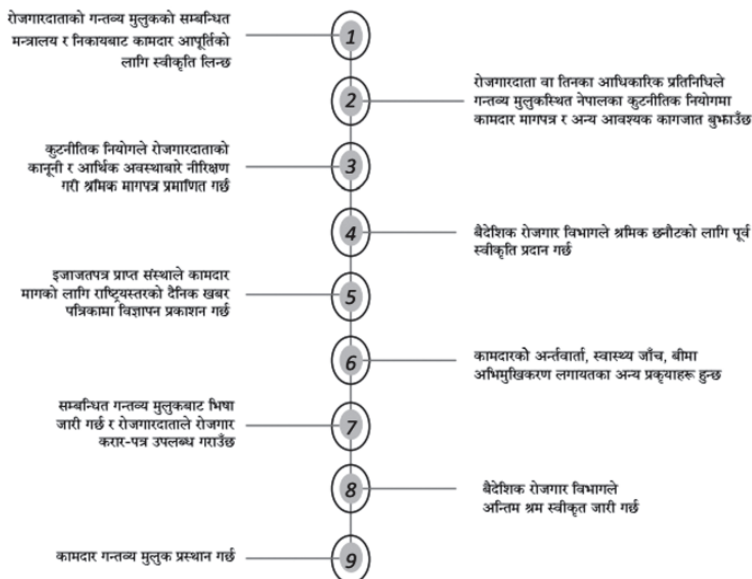
- श्रम स्वीकृतिका लागि अनलाइन फारम भर्दा प्राप्त हुने username र password सुरक्षित र गोप्य राख्नु पर्छ । श्रम स्वीकृतिको अवस्था थाहा पाउन, अर्को पटक पुनः श्रम स्वीकृति लिन, कुनै उजुरी गर्न यो आवश्यक हुन्छ ।
- कुनै समस्या भए नेपाली दूतावासमा वा नेपालको श्रम कल सेन्टरमा सम्पर्क गर्नुपर्छ । वैदेशिक रोजगारको क्रममा समस्यामा परे वैदेशिक रोजगार विभाग, वैदेशिक रोजगार बोर्ड कन्सुलर विभाग वा श्रम कल सेन्टरमा ११४१ मा अथवा टोल फ्री नं. १६६०००१५००५, भाइबर नम्बर: +९७७-९८०१८०००१३ इमेल: callcentermoless501@gmail.com तथा जिल्लामा रहेका आप्रवासन स्रोत केन्द्र मार्फत जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा उजुरी गर्न सकिन्छ ।
- वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित आवश्यक सूचना तथा सहयोग 'वैदेशिक रोजगारी' नामको मोबाईल एप्लिकेशन आफ्नो मोबाईलमा डाउनलोड गरी प्राप्त गर्न सकिन्छ । यो मोबाईल एप्लिकेशनबाट वैदेशिक रोजगारबारे सूचना, गुनासाहरु, ईजाजतप्राप्त संस्थाहरु, अभिमुखीकरण संस्थाहरु, पुनःश्रम स्वीकृति लगायत महत्वपूर्ण आधिकारिक जानकारी प्राप्त गर्न सकिन्छ ।

३.७ वैदेशिक रोजगारीको लागि श्रमिक छनोट प्रकृया सम्बन्धी परामर्श

वैदेशिक रोजगारीको सन्दर्भमा श्रमिक छनोट प्रकृया एक महत्वपूर्ण प्रकृया हो । सामान्यतया, गन्तव्यमुलुकस्थित रोजगारदाताले त्यहाँको सम्बन्धित मन्त्रालय वा निकायबाट आप्रवासी श्रमिक/श्रमिक आपुर्तिको लागि स्वीकृति लिने देखि नेपालस्थित वैदेशिक रोजगार विभागले अन्तिम श्रम स्वीकृति प्राप्त गरी श्रमिक गन्तव्य मुलुकको लागि प्रस्थान गर्ने सम्मको प्रकृयालाई श्रमिक छनोट प्रकृया भन्ने बुझिन्छ । श्रमिक छनोट प्रकृयामा गन्तव्य मुलुकस्थित रोजगारदाता, नेपाली कुटनीतिक नियोग, नेपालस्थित वैदेशिक रोजगार विभाग, इजाजतपत्र प्राप्त संस्था लगायतका अन्य नीजि क्षेत्रहरु संलग्न हुने गर्दछन्। यस छनोट प्रकृयाको बारेमा तल बुदाँगत रूपमा संक्षिप्त उल्लेख गरिएको छ, यी प्रकृयाहरुको बारेमा परामर्शकर्ताले सेवाग्राहीहरुलाई बुझ्ने शैलीमा विस्तृत रूपमा जानकारी प्रदान गर्नु पर्दछ:

- गन्तव्य मुलुकस्थित रोजगारदाताले त्यहाँको सम्बन्धित मन्त्रालय तथा निकायहरूबाट आप्रवासी श्रमिक आपुर्तिको लागि श्रमिकको रोजगारीको क्षेत्र, संख्या, आधारभूत सेवा तथा सुविधा लगायतका कुराहरू खुलाई स्वीकृति लिने गर्दछ ।
- रोजगारदाताले गन्तव्य मुलुकस्थित नेपाली कुटनीतिक नियोग खासगरी राजदुतावास र कन्सुलेटमा नेपाली श्रमिक आपुर्तिको लागि श्रमिक मागपत्र पेश गर्ने गर्दछ ।
- गन्तव्य मुलुकस्थित नेपाली कुटनीतिक नियोगले सम्बन्धित रोजगारदाताको कानुनी तथा आर्थिक अवस्थाको बारेमा निरिक्षण गरी श्रमिक मागपत्र प्रमाणित गर्ने गर्दछ र अनलाईन प्रणाली FEIMS (Foreign Employment Information Management System) मा अपलोड गर्छ ।
- नेपालस्थित वैदेशिक रोजगार विभागले सबै आवश्यक कागजात जाँच गरी श्रमिक छनोटको लागि पुर्व स्वीकृति प्रदान गर्ने गर्दछ ।
- इजाजतपत्र प्राप्त संस्थाले राष्ट्रिय स्तरको दैनिक खबर पत्रिकामा वैदेशिक रोजगार नियामवली, २०६५ बमोजिम श्रमिक मागको लागि बिज्ञापन प्रकाशन गर्ने गर्दछ ।
- श्रमिकको अन्तरवार्ता, स्वास्थ्य जाँच, बीमा, अभिमुखिकरण तालिम लगायतका अन्य आवश्यक प्रकृया पुरा गर्ने गरिन्छ ।
- श्रमिकले गन्तव्य मुलुकबाट रोजगारीको लागि भिसा प्राप्त गर्ने गर्दछ ।
- वैदेशिक रोजगार विभागले यी सबै कागजात/प्रकृया पुरा गरी सकेपछि अन्तिम श्रम स्वीकृति जारी गर्ने गर्दछ ।
- यस पश्चात, श्रमिक रोजगारीको लागि गन्तव्य मुलुक प्रस्थान गर्ने गर्दछ ।

***यद्यपी, श्रमिक छनोट प्रकृया सबै गन्तव्य मुलुकको हकमा समान नहुन सक्छ, जस्तै दक्षिण कोरियाको हकमा फरक छ ।**

स्रोत: नेपाल श्रम आप्रवासन प्रतिवेदन, २०२०

चित्र: वैदेशिक रोजगारीका लागि श्रमिक छनोट प्रकृया

३.८ सुरक्षित विप्रेषण तथा वित्तीय साक्षरता सम्बन्धी परामर्श

वैदेशिक रोजगारीको मुख्य उद्देश्य भनेको नै पैसा कमाउनु हो । विदेशको कमाई दिगो नहुन पनि सक्छ, त्यसैले खर्च गर्दा विशेष ध्यान दिनु पर्दछ । आफूले कमाएको रकम के गर्ने, केमा खर्च गर्ने भन्ने विषय नितान्त व्यक्तिगत निर्णय हो । रकमको प्रयोग गर्दा सही निर्णय लिन सके मात्र यसबाट बढी मात्रामा फाइदा लिन सकिन्छ । पैसा कति कमाइन्छ भन्दा पनि कति बचत वा लगानी गर्न सकियो भन्ने कुरा महत्वपूर्ण हुन्छ । वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा लाग्ने खर्च र विदेशबाट हुन सक्ने कमाई तथा नेपालमा नै रोजगारी गर्दा हुने कमाई र विदेशमा गई काम गर्दा हुने कमाईको बारेमा तुलना गरी लाभ हुने काममा मात्र जानु पर्दछ भन्ने सूचना प्रदान गर्नु पर्दछ । साथै, वैदेशिक रोजगारीका लागि विदेश जानु अघि नेपालमा बैंक खाता खोल्नु पर्दछ र विदेशबाट रकम नेपाल पठाउँदा औपचारिक माध्यम जस्तै: रेमिट्यान्स् कम्पनी, बैंक आदि मार्फत पठाउनु पर्दछ भनी सेवग्राहीलाई जानकारी प्रदान गर्नु पर्दछ ।

वैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त रकमलाई सुरक्षित र उपलब्धिमूलक बनाउने धेरै उपायहरू छन् ती मध्ये केही उपायहरूको बारेमा आप्रवासी स्रोत केन्द्रका परामर्शकर्ताले सेवाग्राहीको आवश्यकता र चासोलाई सम्बोधन हुने गरी सूचना तथा परामर्श प्रदान गर्नु पर्दछ ।

- वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा जति सक्दो कम खर्चमा जानु पर्दछ ।
- वैदेशिक रोजगारीमा जानको लागि यदि ऋण लिनु पर्ने भएमा धेरै ब्याजदर पर्ने गरी ब्यक्तिबाट ऋण लिनु हुँदैन । ऋण प्रदान गर्ने संस्थाहरू जस्तै बैंक, सहकारी जस्ता सेवा प्रदायकबाट लिनु पर्दछ ।
- विदेश पुगेपछि परिवारमा कसले ? कहाँबाट ? कसरी ? विप्रेषण प्राप्त गर्ने र त्यो विप्रेषणलाई कसरी ? उपयोग गर्ने भन्ने बारेमा परिवारमा सरसल्लाह वा सहमति गरेर मात्र विदेश जानु पर्दछ । जसले गर्दा प्राप्त भएको विप्रेषणको प्रयोगलाई लिएर हुन सक्ने घरायसी झगडा, मन मुटावलाई न्यूनिकरण गर्न सहयोग मिल्दछ ।
- विदेशमा वा परिवारमा धेरै खर्च गर्ने बानीलाई घटाउनु पर्दछ । विदेशको कमाई अस्थायी भएकोले गर्दा समयमा नै यसको सदुपयोग गर्नु पर्दछ । धेरै मनोरञ्जन, फजुल खर्च, देखासिखी गर्न भन्दा बचत बढाउन प्रतिस्पर्धा गर्नु पर्छ ।
- रकम लिएर आउँदा जाँदा सुरक्षा अपनाउँनु पर्दछ । साथी लिएर हिड्ने, धेरै रकम बोकेर नहिड्ने जसले गर्दा रकम तथा ज्यानको सुरक्षा बढाउँछ । सापटी दिने, दुकुटी खेल्ने जस्ता कार्य नगर्ने ।
- हुन्डी वा ब्यक्तिगत रूपमा घरमा पैसा नपठाउने । यसरी रकम पठाउँदा हराउने, र जिम्मेवारी नलिने हुन्छ । यो कानुन विपरीत कार्य पनि हो । घर जग्गा खरिद गर्दा, बैंकमा रकम जम्मा गर्दा वा अन्य धेरै प्रयोजनका लागि कमाईको स्रोत खुलाउनु पर्ने हुन्छ, हुण्डीबाट पठाएको रकम आधिकारिक नहुने हुँदा स्रोत खुलाउन कठिनाई पर्छ । स्थानीय स्तरमा उपलब्ध बैंक तथा वित्तीय संस्थामा खाता खोली बैंक मार्फत नै कारोवार गर्ने ।
- घर परिवार तथा श्रमिकले आमदानी तथा खर्चको विवरण लिखित रूपमा राख्नु पर्छ । त्यस्तैगरी कारोवार सम्बन्धित सम्पूर्ण कागजपत्रहरू सुरक्षित राख्ने ।

- विदेशको कमाईलाई बढी भन्दा बढी बचत गर्ने र सुरक्षित र बढी प्रतिफल दिने क्षेत्रमा लगानी गर्ने । घरमा रहेका परिवारका सदस्यहरूले पनि आय आर्जनका थप विकल्पको खोजी गर्ने, बचत बृद्धि, लगानी बृद्धि, पारिवारिक द्वन्द्व न्युनिकरण, सामाजिक सम्झाव तथा सहयोगी भावना बढाउने कार्य गर्ने ।
- परिवारका सदस्यहरूको विछोड नभई एक आपसमा माया र सहयोग गरी नेपालमा नै आयआर्जन गर्ने योजना बनाउने । जसको लागि विदेशबाट फर्किएर नेपालमा नै कुनै उद्यम गर्ने सोच राख्ने र योजना बनाउने ।

३.१ उजुरी/गुनासो र ठगी सम्बन्धी परामर्श

वैदेशिक रोजगारीमा जाने वा गएका व्यक्तिहरू विभिन्न किसिमका समस्याहरूमा पर्न सक्दछन् । त्यस्ता समस्याहरू जस्तै: पासपोर्ट लिएर लामो समय सम्म फिर्ता नदिएको, वैदेशिक रोजगारीमा पठाउछु भनी झुटो आश्वासन दिई रकम लिएर लामो समय सम्म नपठाएको, विदेशमा सम्झौता अनुसार काम र पारिश्रमिकनपाएको, लामो समय देखि विदेश गएको व्यक्ति परिवारसँग सम्पर्क विहिन भएको, गन्तव्य मुलुकमा अलपत्र परेको, वैदेशिक रोजगारको क्रममा मृत्यु तथा अंगभंग भएको, गन्तव्य मुलुकमा जेल परेको, मेडिकल फेल भएर फर्कनु परेको लगायतका मुद्दाहरू हुन सक्दछन् ।

त्यस्ता मुद्दा लिएर पीडितहरू आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा सहयोगको लागि आउन सक्दछन् । यसरी आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा आएका पीडित सेवाग्राहीहरूलाई जिम्मेवारपूर्वक तरिकाले सहयोग गर्ने दायित्व आप्रवासी स्रोत केन्द्र तथा परामर्शकर्ताको रहन्छ । परामर्शकर्ताले पीडितको कुरा ध्यानपूर्वक सुनेर मुद्दाको प्रकृति र उपलब्ध प्रमाणहरूको वारेमा अध्ययन गर्नु पर्दछ । उपलब्ध प्रमाणहरू हेरी पीडितलाई सहयोगको लागि आवश्यक प्रमाण, प्रकृया, मुद्दाको लागि लाग्ने समय आदिको वारेमा जानकारी प्रष्ट तरिकाले दिनु पर्दछ । साथै आवश्यक प्रमाण तथा कागजातहरू अपुग भएको भए सो कुराहरू संकलन गर्न आवश्यक सहयोग पनि गर्नु पर्ने हुन सक्दछ । यदि कानुनी प्रकृयाका लागि प्रमाण पुगेको भए आवश्यक सहयोगको लागि परामर्शकर्ताले सम्बन्धित निकाय तथा साझेदार संस्थामा सिफारिस गर्नु पर्दछ । यसरी सिफारिस गर्दा मुद्दाको प्रकृति हेरी निम्नानुसारका निकायहरूमा सिफारिस गर्नु पर्दछ ।

वैदेशिक रोजगारीका मुद्दाहरूमा कानुनी सहयोगको लागि सम्बन्धित संयन्त्रहरू:

वैदेशिक रोजगारीका मुद्दाहरू	कानुनी सहयोगको लागि संयन्त्रहरू	कति समय भित्र उजुरी गर्ने ?	आवश्यक कागजातहरू/प्रमाण
वैदेशिक रोजगार कसुर/ठगी (रकम लिई विदेश नपठाएको)	जिल्ला प्रशासन कार्यालय वा वैदेशिक रोजगार विभाग ।	जहिले सुकै पनि उजुरी दिन सकिन्छ ।	१. इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) भए रकम बुझाएको वा बुझलिएको भर्पाई । २. व्यक्ति/अवैधानिक एजेन्टलाई दिएको हो भने वैदेशिक रोजगार प्रयोजनका लागि दिएको भन्ने जनाइएको भर्पाई, आई.एम.ई स्लिप वा बैंक भौचर वा लिखत प्रमाण । ३. पीडितको पासपोर्ट वा प्रतिलिपी । ४. वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी निज पिडकसँग भएका च्याट, फोन नम्बर लगायत अन्य थप प्रमाण । जस्तै: भिसा, कारार, अफर लेटर आदी ।
पासपोर्ट जफत	जिल्ला प्रशासन कार्यालय वा वैदेशिक रोजगार विभाग ।	जहिले सुकै पनि उजुरी दिन सकिन्छ (तर धेरै विलम्ब गर्नु हुँदैन) ।	१ राहदानीको प्रतिलिपी । २. नागरिकताको प्रतिलिपी ।
क्षतिपुर्ति (रोजगार करारमा उल्लेख भएको भन्दा फरक कम्पनी, काम, तलब वा सेवा सुविधा)	जिल्ला प्रशासन कार्यालय वा वैदेशिक रोजगार विभाग	विदेशमा पुगेपछि कम्पनी, काम, तलब वा अन्य सेवा सुविधा फरक परेमा काम भए गरेको मितिले १ वर्ष भित्र वा श्रमिक नेपाल फर्केको मितिले १ वर्ष भित्र उजुरी गरी सक्नु पर्दछ ।	१. रकम बुझलिएको भर्पाई । २. पीडितको पासपोर्ट । ३. श्रम स्वीकृति । ४. सम्झौता/करारपत्र । ५. प्रवेशाज्ञा ६. हवाई टिकट/Air Bill/Cargo Bill ७. कम्पनी, काम र सेवा सुविधा फरक परेको प्रमाण । जस्तै: Salary Payment Sheet ।

वैदेशिक रोजगारीका मुद्दाहरू	कानुनी सहयोगको लागि संयन्त्रहरू	कति समय भित्र उजुरी गर्ने ?	आवश्यक कागजातहरू/प्रमाण
आर्थिक सहायता तथा बीमा (वैदेशिक रोजगारमा गएको श्रमिकको करार अवधिमा वा करार अवधि समाप्त भएको १ वर्षभित्र कुनै कारणले मृत्यु भएमा वा अङ्गभङ्ग भएमा वा गम्भीर विरामी भएमा)	वैदेशिक रोजगार बोर्ड वा स्थानीय तह (गाउँपालिका, नगरपालिका वा उपमहानगरपालिका / महानगरपालिका)	मृत्यु भएको एक वर्ष भित्र / नेपाल फर्केको एक वर्ष भित्र वा स्वदेशमा अङ्गभङ्ग वा गम्भीर विरामी भएकोमा सो को १ वर्ष भित्र।	१. मृत्यु/अङ्गभङ्ग वा गम्भीर विरामी हुने व्यक्तिको पासपोर्ट वा ट्राभल डकुमेन्ट र नागरिकताको प्रतिलिपी २. विदेश जाँदा आउँदाको हवाई टिकट ३. मृत्यु भएको अवस्थामा मृत्यु दर्ता प्रमाण पत्र/अङ्गभङ्ग वा गम्भीर विरामी भएको अवस्थामा अस्पतालको (विदेश र नेपालको सरकारी मान्यता प्राप्त) पछिल्लो मेडिकल रिपोर्ट। ४. विदेशस्थित नेपाली दूतावास/अस्पतालको मृत्युको प्रमाण र प्रज्ञापन पत्र (विदेशमा मृत्यु भएको हकमा) ५. निवेदकको मृतकसँगको नाता प्रमाणीत गरिएको कागज पत्र (नेपालीमा)। ६. मृतक अविवाहित भएमा अविवाहित भएको सिफारिस पत्र। ७. सम्बन्धित पालिकाको फोटो सहितको किटानी सिफारिस पत्र। ८. निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपी। ९. बैंकको खाता नं. प्रमाणित हुने कागजात नोट: उल्लेखित सम्पूर्ण कागजात आधिकारीक निकायबाट प्रमाणित गराइएको हुनु पर्दछ।
उद्धार (गन्तव्य मुलुकमा पुगे पश्चात अलपत्र परेमा)	कन्सुलर सेवा विभाग/वैदेशिक रोजगार विभाग/वैदेशिक रोजगार बोर्ड।	गन्तव्य मुलुकमा अलपत्र पर्नासाथ वा आफन्तलाई जानकारी प्राप्त हुनासाथ।	१. पीडितको पासपोर्टको प्रतिलिपी। २. श्रम स्वीकृति। ३. करार पत्र। ४. संभव भएसम्म पिडितबाट उद्धार गरिनु पर्ने कारण उल्लेख गरिएको कागज। ५. निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपी।

वैदेशिक रोजगारीका मुद्दाहरू	कानुनी सहयोगको लागि संयन्त्रहरू	कति समय भित्र उजुरी गर्ने ?	आवश्यक कागजातहरू/प्रमाण
शव नेपाल झिकाउन	वैदेशिक रोजगार बोर्ड/कन्सुलर सेवा विभाग	तत्काल	१. मृतक श्रमिकको पासपोर्ट प्रतिलिपी । २. श्रम स्वीकृतिको पत्र । ३. सम्झौता/करारपत्र । ४. निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपी ।
कानुनी सहायता (गन्तव्य मुलुकमा कुनै फौजदारी अभियोग लागी पक्राउ परेमा वा मुद्दा चलेमा)	वैदेशिक रोजगार बोर्ड/कन्सुलर सेवा विभाग	पक्राउ परेको सूचना प्राप्त हुनासाथ वा पक्राउ परी वकिलको आवश्यकता पर्ना पूर्व नै	१. श्रमिकको पासपोर्ट प्रतिलिपी । २. श्रम स्वीकृतिको पत्र । ३. सम्झौता/करारपत्र । ४. थुनामा रहेको प्रहरी कार्यालय वा कारागारको नाम, ठेगाना र संभव भएसम्म सम्पर्क नं । ५. निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपी ।
मेडिकल फेल (नेपालमा मेडिकल पास भई गएकोमा गन्तव्य मुलुकमा स्वास्थ्य परिक्षण गर्दा फेल भएर फर्कनु परेमा)	श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय वा वैदेशिक रोजगार विभाग वा वैदेशिक रोजगार बोर्ड वा श्रम तथा रोजगार कार्यालय	स्वास्थ्य परिक्षणका कारण फिर्ता भएको श्रमिकले स्वदेश फिर्ता भएको मितिले ९० दिनभित्र	१. नेपालमा र विदेशमा स्वास्थ्य परिक्षण गराएको सक्कल रिपोर्ट वा सो को प्रमाणीत प्रतिलिपि २. स्वास्थ्यका कारणले स्वदेश फर्कनु परेको प्रमाणित कागजपत्र, ३. आतेजाते हवाई टिकट र बोर्डिङ पास । ४. श्रमिकको पासपोर्टको प्रतिलिपी । ५. विशेषज्ञ समितिले मागे बमोजिमका अरु कागज पत्र ।
छात्रवृत्ति	सम्बन्धित विद्यालय मार्फत वैदेशिक रोजगार बोर्ड	अभिभावकको मृत्यु वा अङ्गभङ्ग वा अशक्त विरामी परे पश्चात तत्काल	१. पासपोर्टको प्रतिलिपी २. अभिभावकको नागरिकता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी ३. मृत्यु भएको अवस्थामा मृत्यु दर्ता प्रमाण पत्र/अङ्गभङ्ग वा गंभीर विरामी भएको प्रमाणीत गर्ने सरकारी मान्यता प्राप्त चिकित्सकको प्रमाणको प्रतिलिपी ४. नाता प्रमाणीत पत्रको प्रतिलिपी ५. बिद्यार्थीको जन्मदर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि ६. विद्यालयको सिफारिस ७. निवेदन

यसरी सम्बन्धित निकायमा सिफारिस गरिएका मुद्दाहरूमा पीडितहरूले छिटो न्याय पाउने अपेक्षा राखेका हुन्छन् । तर कानुनी प्रकृत्यामा जादा सम्बन्धित निकायहरूमा समयमै मुद्दा दर्ता भए पनि कतिपय मुद्दाहरूको लागि बढि समय लाग्न सक्छ । खास गरी गन्तव्यमुलुकमा भएका घटनाहरूलाई सम्बन्धित मुलुकमा रहेको दुतावास लगायत विभिन्न निकायहरूमा आवश्यक सहयोग तथा प्रकृत्याको लागि पठाउनु पर्ने हुन सक्दछ । यस्तो अवस्थामा मुद्दाको जानकारी आउन तथा छिनोफानो हुन सोंचे भन्दा बढि समय लाग्न सक्दछ । त्यसैले यस्ता विषयहरूमा सेवाग्राहीहरूलाई समयमा नै प्रष्ट वताउनु पर्दछ ।

कानुनी सहायता तथा आवश्यक सहयोगको लागि सिफारिस गरिएको मुद्दाहरूको प्रगति अवस्थाको विषयमा आप्रवासी स्रोत केन्द्रले नियमित रूपमा सम्बन्धित निकायमा सम्पर्क गरी जानकारी लिनु पर्दछ । उक्त प्राप्त जानकारीलाई सेवाग्राही अर्थात तिनको आफन्तलाई सोही वमोजिम नियमित रूपमा सम्प्रेषण गर्नु पर्दछ । परामर्शकर्ताले मुद्दाको किनारा नलागे सम्म यो प्रकृत्यालाई नियमित रूपमा अगाडी वढाउनु पर्दछ ।

आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा दर्ता भएका कतिपय मुद्दाहरूमा मनोसामाजिक समस्या पनि हुन सक्दछन् । खास गरी परिवारका सदस्यको मृत्यु तथा वेपत्ता भएको अवस्थामा र अन्य अवस्थामा पनि मनोसामाजिक समस्या हुन सक्दछ । यदि त्यस्तो व्यक्ति तथा मुद्दाहरू फेला परेमा आवश्यक सहयोगको लागि मनोसामाजिक परामर्शकर्तासँग भेट गराउने वातावरण मिलाउनु पर्दछ । सेवाग्राहीलाई मनोसामाजिक परामर्शकर्तासँग भेट गराउँदा वा भेट गर्ने प्रस्ताव गर्दा संवेदनशीलता अपनाउनु आवश्यक छ ।

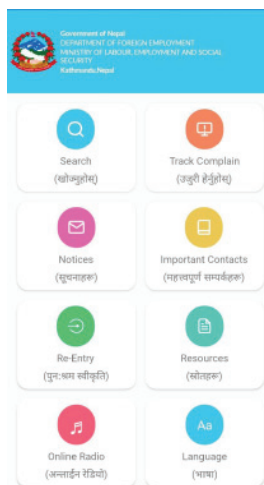
३.१० मनोसामाजिक परामर्श सेवा सम्बन्धी परामर्श

वैदेशिक रोजगारीको कारणले श्रमिक तथा उनीहरूका परिवारले भोग्नु परेका जटिल सामाजिक परिस्थिति (सामाजिक लागत) जस्तै: घरेलु हिंसा, पारिवारिक सम्बन्धमा तनाव, पैसाको प्रयोगको विषयले परिवारमा द्वन्द, सामाजिक लाञ्छना (विशेष गरेर श्रीमतीहरूलाई), श्रमिकका बालबालिकाहरू उपयुक्त अभिभावकत्व विना हुर्कने, विदेशमा श्रमिकको मृत्युले निम्त्याएको आघातजन्य परिस्थितिले देखापरेका मन, भावना, सोचाइसँग सम्बन्धित समस्या भोगिरहेका सेवाग्राहीहरूसँग काम गर्नुपर्ने हुन्छ । यस्ता समस्या जटिल भएमा मानसिक रूपमा विक्षिप्त हुने र आत्महत्या गर्ने सम्म जोखिम निम्तिन सक्दछ । यस्ता सेवाग्राहीलाई व्यतिगत अथवा पारिवारिक मनोसामाजिक परामर्श जरुरी हुन्छ । सो परामर्श सुरक्षित तथा गोप्य वातावरणमा गर्नु जरुरी हुन्छ । यी सबै परिस्थितिहरूलाई सम्बोधन गर्न आप्रवासी स्रोत केन्द्रले यस्ता सेवाग्राहीहरूलाई मनोसामाजिक परामर्श सेवा प्रदान

गर्नु पर्ने हुन्छ । आप्रवासी स्रोत केन्द्रसँग नै मनोसामाजिक परामर्श क्षेत्रमा तालिम प्राप्त मनोसामाजिक परामर्शकता उपलब्ध भएमा यस्ता समस्या भोगिरहेका सेवाग्राहीहरूलाई मनोसामाजिक परामर्शकताकोमा मनोसामाजिक परामर्श सेवाका लागि सिफारिस गर्नु पर्दछ । यदि आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा तालिम प्राप्त मनोसामाजिक परामर्शकता उपलब्ध नभएमा त्यस स्थानीय तहमा वा जिल्लामा यस्तो किसिमको सेवाहरू दिने निकाय, संस्थामा सिफारिस गर्नु पर्दछ ।

३.११ वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी मोबाइल एप्लिकेशन सम्बन्धी परामर्श

हाल वैदेशिक रोजगारीमा जाने नेपाली श्रमिकहरूलाई लक्षित गरी विभिन्न मोबाइल एप्लिकेशनहरू वनेका छन्।

१. “वैदेशिक रोजगारी”

वैदेशिक रोजगार विभाग अन्तर्गत “वैदेशिक रोजगारी” मोबाइल एप्लिकेशन सञ्चालनमा रहेको छ । यो मोबाइल एप्लिकेशन डाउनलोड गरी वैदेशिक रोजगारी बारे सूचना, इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी), अभिमुखीकरण तालिम प्रदायक संस्था, महत्वपूर्ण सम्पर्क, पुनःश्रम स्वीकृति, भाषा ज्ञान (अरबिक, मले, अंग्रेजी र नेपाली) लगायतका विषयमा आधिकारिक जानकारी तुरुन्त प्राप्त गर्न सकिन्छ । साथै, यो मोबाइल एप्लिकेशन मार्फत वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी वैदेशिक रोजगार विभाग समक्ष गुनासो पनि टिपाउन सकिन्छ । मोबाइलको प्ले स्टोरबाट सजिलै यो एप्लिकेशन डाउनलोड गर्न सकिन्छ । यसबारे सेप्राहीलाई जानकारी दिनु पर्दछ ।

"वैदेशिक रोजगारी" मोबाइल एप्लिकेशन सम्बन्धी अनलाईन भिडियो लिंकहरू:

<https://ujyaaloonline.com/story/22647/2019/7/2/mobile-app-for-important-foreign-job-information>

<https://youtu.be/5-bGGLvsBPc>

<https://twitter.com/Ujyaalo/status/1146297952702541826>

२. “शुभ यात्रा” मोबाइल एप्लिकेशन: यो मोबाइल एप्लिकेशन मुलभूत रूपमा वैदेशिक रोजगारीमा जाने व्यक्तिहरूलाई लक्षित गरी वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित विषयहरूमा

उनीहरूको सूचनामा पहुँच अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले बनाइएको छ । यो एप्लिकेशन “प्लेस्टोर” मा उपलब्ध छ।

३. “प्रवासीको साथ” मोवाइल एप्लिकेशन: यो मोवाइल एप्लिकेशनले वैदेशिक रोजगारीमा जाने व्यक्तिहरूलाई आम्दानी, खर्च र बचतको हिसाव राख्दै यस विषयमा प्रभावकारी निर्णय लिन मद्दत गर्दछ। यो एप्लिकेशन “फाईनान्सियल क्याल्कुलेटर, एपस्टोर, प्ले स्टोर र वेब भर्जन” मा पनि उपलब्ध छ।

३.१२ वैदेशिक रोजगार व्यवस्थापन प्रणाली (FEIMS) सम्बन्धी परामर्श

श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयले वैदेशिक रोजगारीलाई सहज, सरल तथा छरितो बनाउनका लागि वैदेशिक रोजगार सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको विकास गरेको छ । यो प्रणालीमा अध्यागमन विभाग, पासपोर्ट विभाग, कन्सुलर सेवा विभाग, कुटनीतिक नियोगहरू, वैदेशिक रोजगार विभाग, इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी), अभिमूखिकरण तालिम प्रदायक संस्था, स्वास्थ्य परिक्षण गर्ने संस्था, बैंक, बिमा कम्पनीहरू लाई एकीकृत गरिएको छ । सूचना तथा सेवा प्रवाहलाई प्रविधि मैत्री ढंगले सहज , सुलभ र गुणस्तरीय तरिकाले सरोकारवाला निकाय तथा व्यक्तिहरू समक्ष पुर्याई वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, मर्यादित र व्यवस्थित बनाउनका लागि वैदेशिक रोजगार सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको अभ्यास गरिएको हो । यसबाट वैदेशिक रोजगारीसँग सम्बन्धित सेवा प्रवाह छरितो र पारदर्शी बनाउने अपेक्षा गरिएको छ ।

३.१३ वैदेशिक रोजगार सूचना व्यवस्थापन प्रणालीले आप्रवासी श्रमिकलाई हुने फाईदाहरू

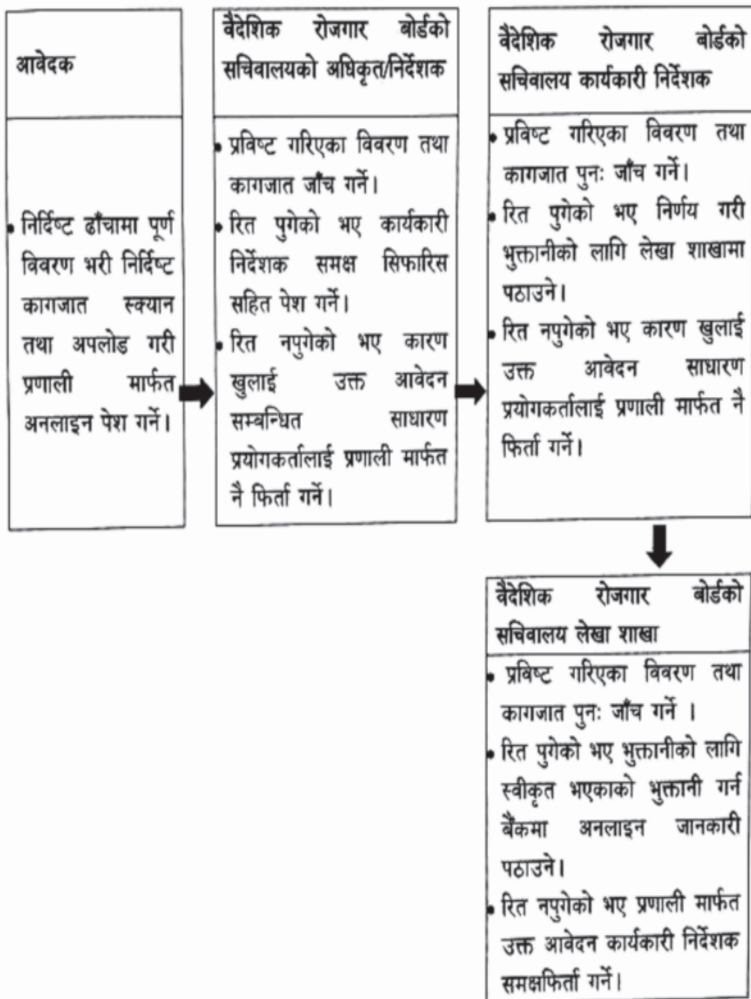
स्रोत: वैदेशिक रोजगार विभाग

३.१४ वैदेशिक रोजगार कल्याणकारी व्यवस्थापन प्रणाली (FEWIMS) सम्बन्धी परामर्श

अनुसूची-१

(दफा ३ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)

(वैदेशिक रोजगारको कल्याणकारी सूचना व्यवस्थापन प्रणाली मार्फत प्रदान गरिने सेवाको कार्य प्रवाह सम्बन्धी तालिका)

विविध

४.१ वैदेशिक रोजगारीसँग सम्बन्धित सरकारी निकाय तथा सहयोग संयन्त्रहरू

श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय

श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय वैदेशिक रोजगारीको समग्र व्यवस्थापन तथा नियमन गर्ने नेपाल सरकारको माथिल्लो निकाय हो । श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा क्षेत्रका नीति, योजना र कार्यक्रमहरू विशेषतः आन्तरिक रोजगारीको व्यवस्थापन तथा वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, मर्यादित र व्यवस्थित बनाउनका लागि नीति, कानून, मापदण्ड तय गरी नियमन गर्ने कार्य यस मन्त्रालयले गर्दछ । साथै वैदेशिक रोजगारीबाट आर्जित सीप, प्रविधि र पूँजीको उपयोगबाट आन्तरिक रोजगारी प्रवर्द्धन गर्नु पनि यस मन्त्रालयको जिम्मेवारी रहेको छ । यसका साथै नीति तथा ऐन, नियम कार्यान्वयन गराउन मातहतका निकायहरूको अनुगमन, मूल्यांकन गरी निर्देशन दिने काम पनि मन्त्रालयले गर्दछ ।

वेबसाइट लिंक: www.moless.gov.np

वैदेशिक रोजगार विभाग

श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय अन्तर्गत वैदेशिक रोजगारलाई सुरक्षित, व्यवस्थित तथा नियमन गर्ने कार्यान्वयन तहको मुख्य निकाय वैदेशिक रोजगार विभाग हो । वैदेशिक रोजगार विभागले वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी ऐन, नियम, निर्देशिकाको कार्यान्वयन गर्ने गर्दछ । यसैगरी वैदेशिक रोजगार व्यवसाय सञ्चालनको लागि व्यवसायीलाई इजाजतपत्र प्रदान, नवीकरण, कारबाही तथा संस्था खारेज गर्ने, वैदेशिक रोजगार अभिमुखीकरण सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्ने संस्थालाई अनुमति प्रदान गर्ने तथा नियमन गर्ने कार्य विभागको जिम्मेवारी भित्र पर्दछ । घरेलु श्रमिकलाई तालिम दिने संस्थाको दर्ता, नवीकरण तथा नियमन गर्ने, वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी उजुरीको अनुसन्धान सम्बन्धी कार्य गर्ने, अनुसन्धानका आधारमा वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणमा मुद्दा दायर गर्ने जस्ता जिम्मेवारी पनि विभागको रहेको छ । इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) बिरुद्धको उजुरीमा अनुसन्धान गरी निर्णय गर्ने,

वैदेशिक रोजगारका कसुरमा हुने विभागीय दण्ड सजाय सम्बन्धी अर्धन्यायिक कार्य गरी श्रमिकलाई राहत तथा क्षतिपूर्तिका लागि निर्णय तथा सहजिकरण गर्ने, वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी ठगी नियन्त्रण गर्ने, वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी गुनासो व्यवस्थापन गर्ने लगायत श्रमिकहरूको उद्धारमा सहजिकरण गर्ने कार्य विभागले गर्दछ । विभाग अन्तर्गतका विराटनगर, धनुषा, वुटवल, पोखरा, सुर्खेत र धनगढी स्थित श्रम तथा रोजगार कार्यालयहरूबाट समेत पुनःश्रम स्वीकृति प्रदान गर्ने गरिन्छ । यस अतिरिक्त, यस विभाग अन्तर्गत वैदेशिक रोजगारीको लागि दक्षिण कोरिया जाने नेपाली श्रमिकहरूको भाषा तथा सीप परीक्षण गर्नका लागि इम्प्लोइमेन्ट परमिट सिस्टम (EPS) कोरिया शाखा र यसगरि जापानको लागि पनि जापान इकाई रहेको छ ।

वेबसाइट लिंक: <https://dofe.gov.np/>

वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण

वैदेशिक रोजगार विभागमा परेको मुद्दा विभागमै किनारा लगाउन नसकेमा वा मुद्दाको प्रकृति अनुसार न्यायिक छिनोफानो गर्नुपरेमा वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणमा पठाउने व्यवस्था वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ ले गरेको छ । कानून बमोजिम वैदेशिक रोजगार विभागबाट सजाय हुने भनी लेखिएको बाहेक अरू मुद्दाको अनुसन्धान, कारबाही र किनारा/फैसला गर्नका लागि तीन सदस्यीय वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणको गठन सो ऐन बमोजिम भएको छ । न्यायाधिकरणले वैदेशिक रोजगार विभागले दायर गरेका वैदेशिक रोजगारीसँग सम्बन्धित मुद्दाहरू मात्र हेर्ने गर्दछ ।

वैदेशिक रोजगार बोर्ड

वैदेशिक रोजगारीको क्षेत्रलाई सुरक्षित, मर्यादित र व्यवस्थित बनाउने उद्देश्यले वैदेशिक रोजगारमा जाने श्रमिकको हक हितको संरक्षण गर्न आवश्यक कार्य गर्ने प्रयोजनका लागि श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्री/राज्यमन्त्रीको अध्यक्षतामा कार्यकारी निर्देशक सदस्य-सचिव रहने गरी २५ सदस्यीय वैदेशिक रोजगार बोर्डको गठन गरिएको छ । बोर्डले अन्तर्राष्ट्रिय श्रम बजारको अध्ययन गर्ने गराउने र नयाँ अन्तर्राष्ट्रिय श्रम बजारको खोजी गर्ने गराउने, सुरक्षित वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धनका लागि सूचना संकलन, प्रशोधन र प्रकाशन गर्ने, नेपाल सरकारलाई नीतिगत सुधारका लागि आवश्यक सल्लाह सुझाव प्रदान गर्ने, वैदेशिक रोजगार कल्याणकारी कोषको परिचालन गर्ने, वैदेशिक रोजगारीमा गएका श्रमिकको हित तथा संरक्षण सम्बन्धी आवश्यक कार्य गर्ने गर्दछ । यसैगरि वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका श्रमिकहरूले आर्जन गरेका सीप, पुँजी र प्रविधि उपयोग गरी

राष्ट्रहितको लागि कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्यांकन गर्ने जिम्मेवारी पनि बोर्डको रहेको छ ।

साथै, वैदेशिक रोजगारीमा रहँदा श्रमिकहरूको उपचार गर्नुपर्ने अवस्थामा उपचार खर्च उपलब्ध गराउने, वैदेशिक रोजगार अभिमुखीकरण तालिम दिने संस्थाको अनुगमन गर्ने, वैदेशिक रोजगारीसँग सम्बन्धी कानून अध्ययन गरी पुनरावलोकनका लागि सरकारलाई सुझाव प्रदान गर्ने, वैदेशिक रोजगारीको क्रममा मृत्यु भएका व्यक्तिका परिवारलाई आर्थिक सहायता र तीनका बालबालिकालाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउने, अंगभंग भएकालाई राहत प्रदान गर्ने जस्ता कार्यहरू पनि वैदेशिक रोजगार बोर्डले गर्दछ।

वेबसाइट लिंक: <https://feb.gov.np/>

राष्ट्रिय आप्रवासी स्रोत केन्द्र

आप्रवासी स्रोत केन्द्र (संचालन तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि, २०७८ को दफा ३ मा व्यवस्था भए बमोजिम आप्रवासी स्रोत केन्द्र / आप्रवासी स्रोत उप केन्द्रहरूबाट प्रदान गरिने सूचना, परामर्श तथा सेवामा गुणस्तरीयता एवं एकरूपता कायम गर्नका लागि बोर्ड सचिवालयमा स्थापना हुने, राष्ट्रिय आप्रवासन स्रोत केन्द्रको संचालन तथा व्यवस्थापन राष्ट्रिय आप्रवासी स्रोत केन्द्र निर्देशक समितिको निर्णय अनुसार रहन्छ । राष्ट्रिय आप्रवासी स्रोत केन्द्रको स्थापना, आप्रवासी स्रोत केन्द्र/उपकेन्द्रबाट प्रदान गरिने सूचना, परामर्श तथा सेवामा गुणस्तरीयता एवं एकरूपता कायम गर्नका लागि बोर्ड सचिवालयमा एक राष्ट्रिय आप्रवासी स्रोत केन्द्रको स्थापना गरिएको छ ।

MRC Club (फेसबुक पेज)

MRC Club एउटा फेसबुक पेज हो । नेपाल भरि संचालनमा रहेका आप्रवासी स्रोत केन्द्र (Migrant Resource Center) लाई MRC Club मा आबद्ध गरी नियमित रूपमा अध्यावधिक सूचना तथा जानकारीमुलक सामाग्री फेसबुक पेज मार्फत सम्प्रेषण गरिन्छ । यसको उद्देश्य आप्रवासी स्रोत केन्द्रका परामर्शकर्तालाई वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी अध्यावधिक जानकारी तथा सूचना, सुचनामुलक श्रव्य/दृश्य सामाग्री, वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी रेडियो/टेलिभिजन ई-कार्यक्रम यस MRC Club मार्फत साझा गरिन्छ ।

Facebook Link: <https://www.facebook.com/feb.nmrc>

राष्ट्रिय आप्रवासन स्रोत केन्द्र डाटाबेस

वैदेशिक रोजगार बोर्ड सचिवालय अन्तर्गत सञ्चालीत राष्ट्रिय आप्रवासन स्रोत केन्द्रले नेपाल भित्र सञ्चालित सबै आप्रवासन स्रोत केन्द्रहरूको लगत तयार गर्ने, प्रदान गरिने सेवाहरूको गुणस्तरको सुनिश्चितता गर्ने कार्यमा सहजिकरण गर्ने, स्रोत केन्द्रबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरूको नियमन, व्यवस्थापन तथा नियमित अनुगमन तथा तथ्यांक व्यवस्थापन गर्ने कार्यमा नेतृत्वदायि भुमिका रहेको छ । यि सम्पूर्ण सेवाहरू तथा तथ्यांकहरूको व्यवस्थापन तथा संरक्षणकोलागि केन्द्रिय स्तरको तथ्यांक प्रणालीको आवश्यकता महशुस गरिएको छ । यस प्रणालीको माध्यमबाट नेपालभित्र सञ्चालीत सबै आप्रवासन स्रोत केन्द्रको विस्तृत तथ्यांक, ति केन्द्रबाट प्रदान गरीएका सेवाको प्रकार, सेवाग्राहिको संख्या जस्ता सुचनाहरू एकै स्थानबाट आवश्यकता अनुसार लिन सकिन्छ । स्रोत केन्द्रको अन्तर्निर्काय समन्वय सञ्चालिकरण र सेवा प्रदान गर्ने क्षमताको तथ्यांक अध्याबधिक राख्न पनि यसको महत्वपूर्ण भुमिका रहन्छ । यस प्रणालीमा वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केर आएका ब्यक्तिकोपनि आधारभुत सुचना राख्ने परिकल्पना गरीएको छ जसबाट पुन- एकिकरण सम्बन्धी कार्यक्रम निर्माण तथा सञ्चालनमा सहयोग पुग्ने छ ।

व्यावसायिक तथा सीप विकास तालिम प्रतिष्ठान

दक्ष र सीपयुक्त जनशक्ति उत्पादन गरी रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्ने र गरिबी निवारण तथा समग्र आर्थिक विकासमा सघाउ पुर्याउने उद्देश्यले व्यावसायिक तथा सीप विकास तालिम प्रतिष्ठानले विभिन्न विधामा निःशुल्क सीप तालिमहरू प्रदान गर्ने गर्दछ । प्रतिष्ठानको कार्यालय भैसेपाटी, ललितपुरमा रहेको छ भने यस काठमाडौँ कार्यालय लगायत इटहरी र बुटवल केन्द्र मार्फत तालिम प्रदान गरिन्छ ।

कन्सुलर सेवा विभाग, परराष्ट्र मन्त्रालय

विदेशमा नेपाली आप्रवासी श्रमिक लगायत विभिन्न पेसा व्यवसाय गरी बसेका नेपाली नागरिकहरूलाई आवश्यक पर्ने कानुनी सहयोग, क्षतिपूर्ति तथा बिमा रकम कानुनी हकदारलाई दिलाउने प्रक्रिया, अलपत्र परेका नेपालीहरूको उद्धार, मृत्यु भएकाको शव नेपाल झिकाउने जस्ता कार्यहरू सम्पादन गर्नका लागि विदेशस्थित नेपाली नियोगहरूसँग आवश्यक समन्वय गर्ने कार्य परराष्ट्र मन्त्रालय अन्तर्गत रहेको यस विभागले गर्दछ ।

वेबसाइट लिंक: <https://nepalconsular.gov.np/np/>

नेपाली राजदूतावास तथा नियोगहरू

देशको अन्य देशहरूसँग कूटनीतिक सम्बन्धका लागि खोलिने राजदूतावासहरूको वैदेशिक रोजगारीमा रहेका नेपालीहरूलाई सहयोग गर्न मुख्य भूमिका रहन्छ । वैदेशिक रोजगारीमा रहेका नेपाली श्रमिकलाई सहयोग गर्नुपर्ने दायित्व बढ्दै गएपछि सरकारले नेपालीहरूको प्रमुख श्रम गन्तव्य मुलुकहरूमा श्रम काउन्सेलर तथा श्रम सहचारी राख्ने व्यवस्था गरेको छ । सोही अनुरूप मलेसिया तथा खाडीका मुलुकहरू र दक्षिण कोरियामा श्रम काउन्सेलर तथा श्रम सहचारीहरू रहेका छन् । उनीहरूले वैदेशिक रोजगारीको सन्दर्भमा पासपोर्ट नवीकरण, मागपत्र प्रमाणीकरण, श्रमिकको उद्धार, उजुरीको सुनुवाइ, श्रमिकको मृत्यु भएमा शवको व्यवस्थापन, लगाएतका अस्थायी यात्रा अनुमतिपत्र जारी गर्ने, विभिन्न कागजपत्रहरूको प्रमाणीकरण गर्ने जस्ता कार्यहरू गर्दछन् ।

वेबसाइट लिंक: <https://mofa.gov.np/embassy-of-nepal/>

श्रम तथा रोजगार कार्यालयहरू

नेपाल सरकारले वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ को दफा ८१ को उप दफा (१)ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी श्रम तथा व्यवसायजन्य सुरक्षा विभाग अन्तर्गतका विराटनगर, धनुषा, पोखरा, बुटवल, धनगढी र सुर्खेतमा रहेका श्रम तथा रोजगार कार्यालयहरूलाई आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्र रही वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी कार्य गर्ने गरी केही अधिकारहरू प्रत्यायोजन गरेको छ।

क्र.स.	कार्यालय	प्रदेश	स्थान/कार्यक्षेत्र
१	श्रम तथा रोजगार कार्यालय	१	विराटनगर
२	श्रम तथा रोजगार कार्यालय	मधेश	धनुषा
३	श्रम तथा रोजगार कार्यालय	गण्डकी	पोखरा
४	श्रम तथा रोजगार कार्यालय	लुम्बिनी	बुटवल
५	श्रम तथा रोजगार कार्यालय	कर्णाली	सुर्खेत
६	श्रम तथा रोजगार कार्यालय	सुदूरपश्चिम	धनगढी

कल सेन्टर

नेपाल सरकारले श्रम सम्बन्धी, आन्तरिक वा वैदेशिक रोजगार र सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धित सबै किसिमका गुनासा, जिज्ञासा र सुझाव संकलन र सम्बोधन गर्ने उद्देश्यले श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, सिंहदरबारमा “कल सेन्टर” सञ्चालन गरेको छ ।

सम्पर्क:

टेलिफोन: नेपालबाट- ११४१, १६६००१५०००५ (NTC बाट निशुल्क)

शुल्क लाग्ने: +९७७-९८०१८०००१३, +९७७-०१-५९७०००८

Whatsapp: +९७७-९८०१८०००१३

IMO: +९७७-९८०१३०००३३

Viber: +९७७-९८०१८०००१३

फेसबुक म्यासेन्जर: <https://www.facebook.com/molcallcenter/>

ईमेल: callcenter@feb.gov.np

४.२ वैदेशिक रोजगार विभागबाट प्रमाणीत रोजगारीका अवसरहरू खोज्ने तरिका

Job Portal

वैदेशिक रोजगार विभागबाट प्रमाणित/स्वीकृत वैदेशिक रोजगारीको विवरण यस विभागको वेबसाइट <https://foreignjob.dofe.gov.np/> बाट खोज्न र हेर्न सकिन्छ । वैदेशिक रोजगार सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (FEIMS) बाट दैनिक रूपमा वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी विवरणहरू यो वेब Job Portal मा राखिन्छ । यसको प्रमुख उद्देश्य उपलब्ध भएका वैदेशिक रोजगारीका अवसरहरूको यथार्थ विवरण उपलब्ध गराउनु र वैदेशिक रोजगारीमा जान लागेका श्रमिकहरूलाई अवैधानिक एजेन्टहरूबाट हुने सम्भावित ठगीबाट जोगाउनु रहेको छ ।

यस Job Portal बाट वैदेशिक रोजगारीमा जान लागेका श्रमिकहरूले देहायबमोजिमका आधारमा कामको खोजी गर्न सक्दछन्।

- Gender (लिङ्ग)
- Employer details (रोजगारदाताको विस्तृत विवरण)
- Destination Countries (गन्तव्य मुलुक)
- Deployment Location (काम गर्ने स्थान)
- Job Category (कामको वर्गीकरण)

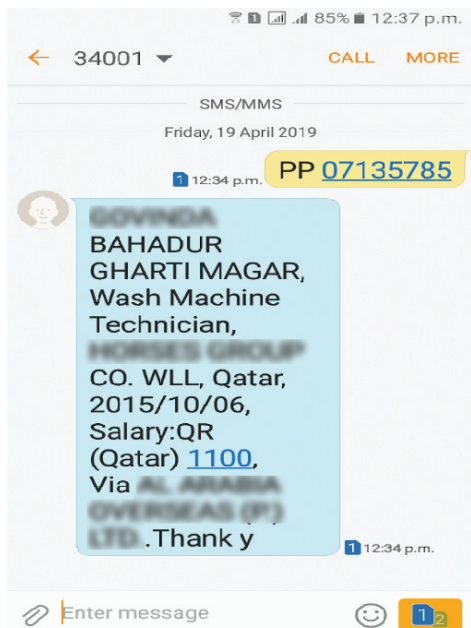
- Post(पद)
- Salary range in destination countries (गन्तव्य मुलुकमा श्रमिकको औषत तलब)
- Name of the Recruitment Agencies of Nepal including contact details (नेपालको इजाजतपत्रवाला कम्पनीको नाम र सम्पर्क विवरण)
- Number of workers requested (माग भएको श्रमिकको संख्या)
- Lot no issued by DoFE (वैदेशिक रोजगार विभागबाट जारी भएको लट नं)
- Lot no date of issuance (लट नं. जारी भएको मिति)
- Salary equivalent to Nepali Rupee (तलब बराबर हुने नेपाली रूपैयाँ)
- Employment duration in years (रोजगार अबधि)
- Working Hours (including daily working hours, no of days in a week, overtime and other allowances as food and accommodations provided or not by the employer should be also reflected) कार्य समय (दैनिक कार्य समय, हप्तामा काम गर्नुपर्ने दिन, अतिरिक्त समयको काम र अन्य भत्ता, खान र बस्ने सुविधा छ वा छैन आदि सहित)
- Air ticket and Visa cost (हवाई टिकट र प्रवेशा ज्ञाशुल्क)

वैदेशिक रोजगारीका अवसरहरू तथा त्यस सम्बन्धी जानकारी तल राखिएका भिडियो लिंकहरूमार्फत थाहा पाउन सकिन्छ:

<https://ujyaaloonline.com/story/22652/2019/7/2/foreign-job-search-through-online>
<https://youtu.be/OWP8YdjwKJo>
<https://twitter.com/Ujyaalo/status/1146295164979335168>

४.३ श्रम स्वीकृति भए नभएको थाहा पाउन-३४००१ मा SMS गरी सुचना लिने तरिका

वैदेशिक रोजगारीमा जान श्रम स्वीकृती नभइ हुँदैन । वैदेशिक रोजगार विभागबाट आफ्नो श्रम स्वीकृती भएको छ की छैन भन्ने कुरा मोबाईल मार्फत SMS गरेर थाहा पाउन सकिन्छ । SMS मार्फत तपाइको मोवाइलमा आउने उत्तरबाट तपाईंले विदेशमा गर्नुपर्ने काम, पद, काम गर्ने कम्पनी, जान लागेको देश, श्रम स्वीकृती पाएको मिति, पाउने तलब, लाग्ने खर्च र पठाउने इजाजतपत्र प्राप्त (म्यानपावर कम्पनी)को बारेमा तुरुन्तै थाहा पाउन सक्नु हुन्छ। साथै तपाइको श्रम स्वीकृती भएको छैन भने पनि तुरुन्तै थाहा पाउनु हुन्छ ।

जानकारी लिने तरिका: मोबाइलको म्यासेज बक्स (म्यासेज लेख्ने ठाँउ)मा जाने र PP टाइप गरी एक Space (स्पेस) दिई आफ्नो पासपोर्ट नम्बर टाइप गरी ३४००१ मा पठाउने । SMS पठाएको केही समयमा तपाईंको मोबाइलको मेसेज बक्समा उत्तर आउनेछ ।

विभागको वेवसाईट मार्फत हेर्ने तरिका राख्न सकिन्छ ।

४.४ सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी महत्वपूर्ण जानकारी

क. सुरक्षित वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी केही महत्वपूर्ण जानकारीहरू

“स्वदेशमा नै रोजगारी गरौं, वैदेशिक रोजगारीमा जाने नै भए सही सूचना लिएर र सीप सिकेर मात्र जाऔं ।”	
सीप तालिम	● सीप सिकेर विदेश जाँदा तलब बढी हुन्छ ।

श्रम स्वीकृति	● विदेशमा काम गर्न जानका लागि श्रम स्वीकृति अनिवार्य लिनुपर्छ । अन्यथा, तँपाईं समस्यामा परेमा उद्धार गर्न कठिन र नेपाल सरकारबाट पाउने आर्थिक सहयता पाउन सकिन्दैन । ● श्रम स्वीकृति अनलाईनबाट गर्न सकिन्छ तर एकपटक पनि बायोमेट्रिक नगरेको हकमा वैदेशिक रोजगार कार्यालयमा उपस्थित भई बायोमेट्रिक पश्चात् श्रम स्वीकृति लिन सकिन्छ । ● अनलाईन श्रम स्वीकृति लिन यसरी गर्नुहोस् प्रक्रिया https://www.youtube.com/watch?v=aA5OugEj2BQ ● श्रम स्वीकृति लिँदा अभिमुखीकरण तालिम, जीवन बीमा र स्वास्थ्य परिक्षण हुने हुँदा वैदेशिक रोजगारी बढी सुरक्षित हुन्छ । ● आफू गएको देशमा करार/श्रम स्वीकृतिको अवधी भन्दा बढी समय बस्ने हो भने पुनःश्रम स्वीकृति अनिवार्य लिनुपर्छ । ● अनलाईनबाट पुनः श्रम स्वीकृत लिने तरीकाको लागि निम्न भिडिओ लिंकबाट जानकारी लिन सकिन्छ: https://www.youtube.com/watch?v=5Qz_UYUop6c
भरपाईं तथा प्रमाण	● नेपाल सरकारबाट स्वीकृतिप्राप्त म्यानपावर कम्पनीलाई मात्र पासपोर्ट र पैसा दिनुपर्छ । ● पैसा वा पासपोर्ट दिँदा त्यसको रसिद, भरपाईं वा तमसुक अनिवार्य लिनुपर्छ । ● काम तथा तलब फरक परेमा वा ठगीमा क्षतिपूर्ति लिन वा न्याय पाउनका लागि रसिद वा भरपाईंले प्रमाणको काम गर्छ ।
कागजपत्रहरूको सुरक्षा	● सवै कागजपत्रहरू (जस्तै : पासपोर्ट, भीषा, करार पत्र, श्रम स्वीकृति, रकम तिरेको रसिद, बीमाको कागज, मेडिकल रिपोर्ट) सुरक्षित राख्नुपर्छ । समस्यामा परेर नेपाल फर्कनु परेमा क्षतिपूर्ति प्राप्त गर्न यसले प्रमाणको काम गर्छ । ● श्रम स्वीकृतिको लागि अनलाईन फारम भर्दा प्राप्त हुने Username र Password सुरक्षित र गोप्य राख्नुपर्छ । श्रम स्वीकृतिको अवस्था थाह पाउन, पुनःश्रम स्वीकृति लिन वा कुनै उजुरी गर्नु परेमा यो आवश्यक हुन्छ ।

नेपालको विमानस्थल प्रयोग	आफ्नै देशको विमानस्थलबाट मात्रै विदेश जानुपर्छ । भारत तथा अन्य बाटो भएर जाँदा ठगीमा वा अलपत्र पर्ने संभावना बढी हुन्छ ।
सहयोगी निकाय/संस्थाहरू	नेपाली दूतावास तथा सहयोगी संस्थाहरूको बारेमा जानकारी लिने र ती निकायहरूको सम्पर्क नम्बर आफुसंग सुरक्षित राख्नुपर्छ ।
वैदेशिक रोजगारमा जाने नेपाली श्रमिकहरूलाई लक्षित गरी बनाईएको “वैदेशिक रोजगारी” मोबाइल एप्लिकेशन डाउनलोड गरी वैदेशिक रोजगारका बारेमा आवश्यक सूचनाहरू पाउन सकिन्छ।	
निःशुल्क सीप तालिम तथा थप जानकारीका लागि सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना प्रदान गर्ने आप्रवासी स्रोत केन्द्र (सूचना केन्द्र) मा सम्पर्क राख्नुहोस ।	

४.५ व्यक्तिगत श्रम स्वीकृति लिएर वैदेशिक रोजगारमा जाँदाका जोखिमहरू

- व्यक्तिगत श्रम स्वीकृति सम्बन्धी प्रचलित निर्देशिका अनुसार व्यक्तिगत रूपमा खाडी मुलुकमा वैदेशिक रोजगारीमा जानका लागि खाडी क्षेत्रका मुलुकमा कार्यरत आफन्तले पठाएको भिसा र रोजगार सम्झौता हुनु पर्दछ । साथै, गन्तव्य मुलुकस्थित नेपाली नियोग/राजदुतावसबाट मागपत्र प्रमाणीत हुनु अनिवार्य छ । आफन्त भन्नाले बाबु, आमा, दाजु, भाइ, दिदी, बहिनी, छोरा, छोरी, पति वा पत्नीलाई मात्र जनाउँछ । यी बाहेक अन्य व्यक्तिले पठाएको भिसाबाट व्यक्तिगत श्रम स्वीकृति पाइँदैन । तसर्थ यसमा चनाखो हुनपर्दछ ।
- कारणवश, व्यक्तिगत श्रम स्वीकृति लिई विदेशमा काम गर्न जाँदा कुनै समस्या परिहालेमा आफुलाई भिसा पठाउने आफन्तको सहयोग गर्ने सामर्थ्य नहुन सक्छ र आफै जवाफदेही हुनु पर्ने हुन्छ ।
- मलेसिया र खाडीका मुलुकहरूमा पुग्नासाथ रोजगारदाताहरूले श्रमिकको पासपोर्ट आफूले लिने गर्दछन् । रोजगारदाताले देश छाड्ने प्रवेशाज्ञा (Exit Visa) नबनाइदिए सम्म घर फर्कन पाइँदैन ।
- व्यक्तिगत प्रयास र प्रकृयाबाट जाने श्रमिकको हितलाई ध्यानमा राखी

सरकारले व्यक्तिगत श्रम स्वीकृतिको प्रकृया अलि विस्तृत र बलियो बनाएको छ ।

- जानी जानी गलत कागजात बनाइ र भिजिट भिसामा जानु हुँदैन ।
- धेरै व्यक्तिहरू नेपालबाट श्रम स्वीकृति प्राप्त नगरि भारतीय बाटो हुँदै गएका पनि छन् । यस्ता अवस्थामा ती व्यक्तिहरूले जीवन बिमा वापतको सेवा सुविधा तथा वैदेशिक रोजगार बोर्ड मार्फत पाउने क्षतिपूर्तिवापतको रकम प्राप्त गर्न सक्दैन ।

४.६ वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी विद्यमान कानूनहरू

वैदेशिक रोजगारसँग सम्बन्धित महत्वपूर्ण ऐन, नियमावली, नीति, नियम, मापदण्ड, निर्देशिका तथा कार्यविधिहरू

- नेपालको संविधान (२०७२)
- वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४, वैदेशिक रोजगार नियमावली, २०६४
- स्थानीय सरकार सञ्चालनका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न वनेको ऐन, २०७४
- वैदेशिक रोजगार नीति, २०६८
- व्यक्तिगत श्रम स्वीकृति सम्बन्धी निर्देशिका, २०६९
- वैदेशिक रोजगारमा गएका नेपाली श्रमिकको कानूनी प्रतिरक्षा सम्बन्धी निर्देशिका—२०७५
- वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी मागपत्र जाँचबुझ निर्देशिका —२०७५
- वैदेशिक रोजगारमा घरेलु श्रमिक पठाउने सम्बन्धी निर्देशिका—२०७२
- वैदेशिक रोजगार छात्रवृत्ति सञ्चालन कार्यविधि, २०७१
- श्रमिकका परिवारलाई स्वास्थ्य उपचार सहयोग सम्बन्धी मापदण्ड, २०७३
- वैदेशिक रोजगारका सिलसिलामा मृत्यु/अङ्गभङ्ग/गम्भीर विरामी भएका श्रमिकको परिवारको सदस्यलाई छात्रवृत्तिमा पेशागत तालिम र डिप्लोमा तथा प्रवीणता प्रमाणपत्र तहको तीन वर्षे प्रावधिक शिक्षा प्रदान गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४

- इजरायलमा नेपाली केयर गिभर पठाउने सम्बन्धी कार्यविधि, २०६८
- आप्रवासी स्रोत केन्द्र (संचालन तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि, २०७८
- वैदेशिक रोजगार कल्याणकारी सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि, २०७८
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका व्यक्तिको लागि पुनःएकीकरण कार्यक्रम (सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) निर्देशिका, २०७९ ।

४.७ वैदेशिक रोजगार बोर्ड सचिवालयबाट प्रदान गरिने कल्याणकारी सेवाका लागि पुर्याउनुपर्ने प्रक्रिया र आवश्यक कागजातहरू

मृतकको शव नेपाल झिकाउने

प्रक्रिया

- बोर्ड सचिवालय, स्थानीय तह वा सूचना तथा परामर्श केन्द्र (MRC) मध्ये आफुलाई पायक पर्ने कार्यालयमा गई तोकिएको ढाँचामा उल्लेखित कागजात सहित निवेदन पेश गर्ने,
- निवेदन बोर्ड सचिवालय वा कन्सुलर विभागमा, माथि उल्लेखित निकाय मार्फत, अनलाइनबाट वा आधिकारिक इमेल मार्फत वा आफै उपस्थित भएर दिन सकिने,
- निवेदन प्राप्त भएपछी बोर्ड सचिवालयले सम्बन्धित देशमा रहेको दूतावास/नियोगसंग समन्वय गरी शव नेपाल ल्याउन पहल गर्नेछ

आवश्यक कागजात

- निवेदन
- निवेदकको नागरिकताको प्रतिलिपि/परिचय खुल्ने कागजपत्र,
- श्रमिकको पासपोर्टको प्रतिलिपि

शव ढुवानी

प्रक्रिया

- बोर्ड सचिवालय, स्थानीय तह वा सूचना तथा परामर्श केन्द्र (MRC) मध्ये आफुलाई पायक पर्ने कार्यालयमा गई तोकिएको ढाँचामा उल्लेखित कागजात सहित निवेदन पेश गर्ने,

- बोर्ड सचिवालयले श्रम स्वीकृति लिई विदेश गएको श्रमिकको शब्द नेपालको त्रिभुवन विमानस्थल देखि घरसम्मको (मोटर पुग्ने स्थानसम्म) निशुल्क शवढुवानी गर्ने,
- स्थानीय प्रशासन वा स्थानीय जनप्रतिनिधिको रोहबरमा शव आफन्तलाई बुझाउने व्यवस्था बोर्ड सचिवालयले गर्नेछ

आवश्यक कागजात

- निवेदकको नागरिकता प्रतिलिपि,
- श्रमिकको पासपोर्टको प्रतिलिपि,
- निवेदकहरूको सम्पर्क नम्बर र मृतक परिवारको सम्पर्क ठेगाना

मृतक श्रमिकको नजिकको हकवालालाई आर्थिक सहायता दिने

प्रक्रिया

- स्थानीय तह मार्फत वा बोर्ड सचिवालयमा हकवालाले निवेदन दिनुपर्ने,
- आवश्यक कागजात साथ प्राप्त निवेदन तहगत रूपमा चेक जाँच गरी बोर्ड सचिवालयले हकवालाको बैंक खातामा आर्थिक सहायता रकम सिधै जम्मा गर्नेछ

आवश्यक कागजातहरू

- पासपोर्टको प्रतिलिपि,
- नागरिकताको को प्रतिलिपि
- विदेशस्थित नेपाली दूतावास/अस्पतालको मृत्युको प्रमाण र प्रज्ञापन पत्र (विदेशमा मृत्यु भएको हकमा)
- स्थानीय तहबाट जारी भएको मृत्युदत्त प्रमाणपत्र र हकवालाको फोटो सहितको किटानी सिफारिस
- कुनै घटनाको कारण मृत्यु भएकोमा प्रहरी प्रशासनको रोहबरमा भएको सर्जमिन मुचुल्का
- हकवालाको नागरिकता, / नाता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि
- अविवाहित प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि (यदि अविवाहित भएमा)।
- हकवालाले सम्बन्ध बिच्छेद गरेको भएमा अदालतको पत्र
- बैंकको खाता नं. प्रमाणित हुने कागजात

बिरामी वा अंगभंग भएमा पाईने आर्थिक सहायता

प्रक्रिया

- स्थानीय तहमार्फत वा बोर्ड सचिवालयमा हकवालाले निवेदन दिनुपर्ने
- बिरामीको बाहिरि देखिने रोगको अवस्था अनुसार आर्थिक सहायता बोर्ड सचिवालयले उपलब्ध गराउने
- नदेखिने र भित्रि रोगका सम्बन्धमा विशेषज्ञ समितिमा पेश गरिने र समितिको निर्णयानुसार आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने

आवश्यक कागजातहरू

- गन्तव्य देशमा अंगभंग / बिरामीको प्रमाण (विदेश अस्पताल रिपोर्ट/दुतावास)
- श्रमिकको पासपोर्ट ,
- पासपोर्टमा प्रस्थान/ आगमनको छाप,
- नेपालको सरकारी मान्यता प्राप्त अस्पतालमा जांच गरेको पछिल्लो मेडिकल रिपोर्ट,
- श्रमिक अंगभंग भएको स्पष्ट देखिने रंगिन फोटो
- बैंकको खाता नं.प्रमाणित हुने कागजात

श्रमिकको परिवारका सदस्यलाई अल्जाइमर, मृगौला फेल, क्यान्सर, मुटु सम्बन्धी रोग र पार्किन्सन रोग प्रदान गरिने औषधि उपचार सहयोग

प्रक्रिया

स्थानीय तहमार्फत वा बोर्ड सचिवालयमा हकवालाले निवेदन दिनुपर्ने

- निवेदनको चेक जांच गरी बिशेशज्ञ समितिमा पेश गरिने र समितिको निर्णयानुसार आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने
- निवेदनको ढांचा बोर्ड सचिवालयको वेबसाईटबाट प्राप्त गर्न सकिनेछ

आवश्यक कागजातहरू

- श्रमिकको पासपोर्टको प्रतिलिपि
- बिरामी परिवारको सदस्यको नागरिकता प्रतिलिपि, स्थानीय तहबाट सिफारिस पत्र
- श्रमिक र बिरामी परिवारको सदस्यबीच नाता प्रमाणपत्र,

- नेपालको सरकारी अस्पतालमा पछिल्लो पटक चेक अप गराएको प्रमाण (मेडिकल रिपोर्ट /प्रतिष्ठित चिकित्सकको प्रेसक्रिप्सन)
- पासपोर्टमा प्रस्थान/आगमनको छाप
- बैंकको खाता नं.प्रमाणित हुने कागजात

छात्रवृत्ति सहायता

प्रक्रिया

- १००% आर्थिक सहायता पाउने श्रमिक वा हकदारका (१८ बर्ष मुनिका, नर्सरी देखि १२ कक्षा सम्म) छोरा छोरीका लागि छात्रवृत्ति सहायता उपलब्ध गराउन बोर्ड सचिवालयले हरेक बर्ष सूचना प्रकाशन गर्नेछ,
- छात्रवृत्तिका लागि सम्बन्धित बिद्यार्थीले आफु अध्ययन गरेको बिध्यलायामा निवेदन दिनु पर्ने
- सम्बन्धित विद्यालयले जिल्ला शिक्षा विकास तथा समन्यबय इकाई मार्फत बोर्ड सचिवालयमा निवेदन पठाउने
- प्राप्त निवेदन चेक जांच गरी बोर्ड सचिवालयले जिल्ला शिक्षा विकास तथा समन्यबय इकाई मार्फत छात्रवृत्ति सहायता रकम उपलब्ध गराउने

आवश्यक कागजातहरू

- पासपोर्टको प्रतिलिपि,
- अभिभावकको नागरिकताको प्रतिलिपि,
- मृत्युदर्ताको प्रमाणपत्र/अंगभंग/गम्भीर विरामी भएको प्रमाणित गर्ने मान्यता प्राप्त चिकित्सकको प्रमाणको प्रतिलिपि
- जन्म दर्ता प्रमाणपत्रको प्रतिलिपि,
- विद्यालयको सिफारिस

श्रमिकको उद्धार तथा खोजतलास

प्रक्रिया

- उद्धारका लागि सम्बन्धित परिवारका सदस्यवा नजिकको आफन्तलेले वोर्ड सचिवालय वा कन्सुल सेवा विभागमा निवेदन दिने
- वोर्ड सचिवालय, स्थानीय तह वा सूचना तथा परामर्श केन्द्र (MRC) मध्ये आफुलाई पायक पर्ने कार्यालयमा गई तोकिएको ढाँचामा उल्लेखित

कागजात सहित निवेदन पेश गर्ने,

- निवेदन प्राप्त भएपछी बोर्ड सचिवालयले सम्बन्धित देशमा रहेको दूतावास/नियोगसंग समन्वय गरी उद्धारको पहल गर्नेछ

आवश्यक कागजात

- श्रमिकको पासपोर्टको प्रतिलिपि वा पासपोर्ट नम्बर
- निवेदकको नागरिकता वा परिचय खुल्ने कागजको प्रतिलिपि र सम्पर्क नम्बर
- गन्तव्य देशमा कम्पनीको बारेमा जानकारी
- जेलको नाम र ठेगाना (यदि जेल केस भएमा) श्रमिकको सम्पर्क नम्बर (उपलब्ध छ भने)

कानुनी प्रतिरक्षा

प्रक्रिया

- कानुनि प्रतिरक्षाका लागि सम्बन्धित परिवार वा श्रमिकले बोर्ड सचिवालय/कन्सुलर विभाग/सम्बन्धित दूतावासमा निवेदन दिने
- बोर्ड सचिवालय बाट प्राप्त निवेदन आवश्यक कारवाहीका लागि सम्बन्धित दूतावासमा पठाईने
- सम्बन्धित नियोगले कानुनि प्रतिरक्षा उपलब्ध गराउने सम्बन्धमा राय सहित परराष्ट्र मन्त्रालय मा पत्राचार गर्ने
- नियोगबाट प्राप्त राय सहित परराष्ट्र मन्त्रालयले श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय मार्फत बोर्ड सचिवालयमा पत्राचार हुने र बोर्डको निर्णयानुसार कानूनी प्रतिरक्षाको लागि रु. १५ लाख सम्म (प्रति व्यक्ति) रकम सम्बन्धित नियोगमा पठाउनेछ

आवश्यक कागजात

- श्रमिकको पासपोर्टको प्रतिलिपि वा पासपोर्ट नम्बर
- निवेदकको नागरिकता वा परिचय खुल्ने कागजको प्रतिलिपि र सम्पर्क नम्बर
- श्रमिक संलग्न कम्पनीको नाम/जेलको नाम र ठेगाना
- श्रमिकको सम्पर्क नम्बर (यदि उपलब्ध छ भने)

- परिवार सदस्य / आवेदकको नागरिकता र सम्पर्क नम्बर
- निवेदक र श्रमिकबिचको नाता प्रमाणपत्र

शुल्क सोधभर्ना (PDOT महिलाका लागी मात्र)

प्रक्रिया

- पूर्व प्रस्थान अभिमुखीकरण तालिम (PDOT) को शुल्क सोधभर्नाका लागि बोर्ड सचिवालयमा निवेदन दिनुपर्छ,
- प्राप्त निवेदन चेकजांच गरी बोर्ड सचिवालयले नगदै रकम सोधभर्ना गर्नेछ

आवश्यक कागजात र जानकारी

- श्रम स्वीकृति लिएको निस्सा,
- अभिमुखीकरण तालिमको प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि
- अभिमुखीकरण तालिम शुल्कको सक्कल रसिद
- पासपोर्टको प्रतिलिपि

निवेदन दिँदा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरू

- बोर्ड सचिवालयबाट आर्थिक सहायता प्राप्त गर्न श्रम स्वीकृति लिएको हुनु पर्छ, रोजगार बोर्ड सचिवालयबाट आर्थिक सहायता प्राप्त गर्नलाई श्रम स्वीकृति लिएको हुनुपर्छ
- आर्थिक सहायताको लागि मृत्यु वा अंगभंग भएको १ वर्षभित्र निवेदन दिईसक्नुपर्नेछ,
- पेश गरिने कागजातहरू आधिकारिक निकायबाट प्रमाणित भएको हुनु पर्नेछ,
- सेवा प्राप्त गर्न तोकिए बमोजिमको निवेदन/फारम वैदेशिक रोजगार बोर्डको वेबसाईट <https://feb.gov.np/download#nebadan> मा click गरी प्राप्त गर्न सकिन्छ,
- उल्लेखित सेवा प्राप्त गर्न श्रम स्वीकृति लिई वैदेशिक रोजगारमा गएको हुनुपर्नेछ,
- स्थानीय तहबाट निवेदन दिँदा सम्बन्धित स्थानीय तहको आधिकारिक इमेल ठेगानाबाट पठाउनु पर्नेछ ,

- आर्थिक सहायकालागि वोर्डको इमेल ठेगाना:welfare@feb.gov.np मा पठाउनु पर्नेछ,
- आर्थिक सहायका प्राप्त गर्दा कुनै पनि निकाय वा बिचौलालाई शुल्क बुझाउनु पर्दैन/हुँदैन ।

४.१ वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी बिमाबारे जानकारी

वैदेशिक रोजगार ऐन २०६४ को दफा २६ बमोजिम वैदेशिक रोजगारीमा जाने व्यक्तिहरूले वैदेशिक रोजगारी म्यादी जीवन बिमा अनिवार्य रूपमा गर्नु पर्दछ । यस अन्तर्गत वैदेशिक रोजगारीमा जाने व्यक्तिहरूको लागि प्राकृति तथा दुर्घटनाबाट हुने मृत्यु, १५ घातक चिकित्सा खर्च र चिकित्सा खर्च सोधभर्ना जस्तै; दुर्घटनाको कारण अस्पताल भर्नाको सोधभर्ना जसले बिमा रकमको १०% सम्म कभर गर्दछ ।

विदेशिक रोजगारी जिवन बीमा योजनाबाट प्राप्त गर्न सकिने सुविधाहरू

- (१) आधारभूत मृत्यु कवरेज (Basic Death Coverage)
- (२) शव दाहसंस्कार खर्च
- (३) आय घाटा(Loss of income)
- (४) शव स्वदेश ल्याउन लाग्ने खर्च
- (५) पूर्ण वा आंशिक असक्षमता कभरेज : १००% देखि ५% सम्म (मृत्यु क्षतिको प्रकारको आधारमा)
- (६) १५ गम्भीर प्रकृतिका रोग
- (७) चिकित्सा खर्च सोधभर्ना

बिमा गर्न लाग्ने शुल्क, उमेर तथा करार अवधि अनुसार फरक हुन्छ । उक्त शुल्क, अवधि र प्राप्त गरिने सुविधा बिमा समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

४.१० वैदेशिक रोजगारमा जाने श्रमिकका लागि सहयोगी सरकारी निकायहरू

श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल

Phone.: 977-1- 4211678/791/733

Fax: 977-1- 4211877

E-mail: info@moless.gov.np

Website: www.moless.gov.np

कन्सुलर सेवा विभाग, त्रिपुरेश्वर, काठमाडौं, नेपाल

Phone.: 977-1- 5360121/108

E-mail: info@mofa.gov.np,

legal@mofa.gov.np(कन्सुलर तथा कानूनी परामर्श),

attestation@mofa.gov.np (कागजात प्रमाणीकरण),

exemption@mofa.gov.np(कूटनैतिक उन्मूक्ति तथा सुविधा)

visarecommendation@mofa.gov.np(भिसा सिफारिस)

Website: www.nepalconsular.gov.np

वैदेशिक रोजगार विभाग, बुद्धनगर, काठमाडौं, नेपाल

Tel: +977-1-4792616/648

Email:info@dofe.gov.np

Website: www.dofe.gov.np

वैदेशिक रोजगार बोर्ड, विजुलीवजार, काठमाडौं, नेपाल

Tel: +977-1- 5320311, 5320433

E-mail:info@feb.gov.np, welfare@feb.gov.np

Website: www.feb.gov.np

४.११ विदेशस्थित नेपाली नियोगहरूको सम्पर्क ठेगानाहरू

1. Embassy of Nepal in Malaysia

Wisma Paradise (Level 1, 3 and 9) No. 63 Jalan Ampang 50450 Kuala Lumpur, Malaysia

Office Tel No. 03-2020 1898 03-2020 1899

Extension Numbers: Consular: 1, Passport: 2, Jail & Detention: 3, Labour: 4, Insurance & Deaths: 5 & Visa: 6

03-20201901 (Labour Section)

हटलाइन मोबाइल नम्बर (नेपालीहरूको लागिमात्र ।) ०१६-२४७२७७७

Fax No. 03-2020 1894

Email: eonkualalumpur@mofa.gov.np

Working Hours: 09:00am to 05:00pm, Monday – Friday

Website: <https://my.nepalembassy.gov.np/>

2. Embassy of Nepal in the State of Kuwait

State of Kuwait Al-Jabriya Area Block No. 8, Street No. 13, Building No. 514

Telephone: (00965) 25321603, 25321604, 25321605 Fax: (00965) 25321601, 25321628

Website: www.kw.nepalembassy.gov.np

Email: eonkuwait@mofa.gov.np

Working hours: 09:00am to 05:00pm, Sunday – Thursday

3. Embassy of Nepal in Doha, State of Qatar

Doha, State of Qatar, Zone Number-56, Rawdat Umm Al-Theyab Street, Street Number-681, Abu Hamour Area (Ain Khaled)

Phone No. +974 44675681 +974 44675680

Email: eondoha@mofa.gov.np, labour.doha@mofa.gov.np

Post Box No. 23002

Website: <https://qa.nepalembassy.gov.np/>

Working hours: 08:30am to 04:30pm, Sunday – Thursday

4. Embassy of Nepal in Abu Dhabi, UAE

Villa No.5, Plot No. 1, Sector 19_2, Al Aradah Street, Al Nahyan Area, Abu Dhabi, United Arab Emirates

Pox Box No. 38282

Call us: +971 2 634 4767, +971 2 634 4385

Fax us: +971 2 634 4469

Email us: eonabudhabi@mofa.gov.np

Facebook: [Facebook.com/nepalembassyuae](https://www.facebook.com/nepalembassyuae);

Twitter: [NepalEmbassyUAE](https://twitter.com/NepalEmbassyUAE);

Website: ae.nepalembassy.gov.np

Working hour: 09:00am to 05:00pm, Monday – Friday

5. Embassy of Nepal in Riyadh, Kingdom of Saudi Arabia

Address: Al Urubah Street, Al-Jouf Road (Near Sulaimaniya Hotel)

Riyadh 11693, Kingdom of Saudi Arabia

Post Box No.: 94384

Telephone: +966-11- 4611108/ 4645170

Hotline: +966 559389600

Fax: +966-11- 4640690

Website: www.sa.nepalembassy.gov.np

Email: eonriyadh@mofa.gov.np

Working Hours: 09:00am - 4:00 pm, (From Sunday to Thursday)

6. Embassy of Nepal in Muscat, Oman

P.O.Box 517, PC 116

Shatti Al-Qurum Villa 2563, Road 2834, Muscat, Sultanate Of Oman

Tel: +968 24696177; +968 24696883

Fax: +96824696772

Hotline number of Embassy – 00968 71592490

Email: eonmuscat@mofa.gov.np; eonmuscat@gmail.com

OFFICE HOURS: 8.30 am – 3.30 pm, (From Sunday to Thursday)

7. Embassy of Nepal in Bahrain

Embassy of Nepal

P.O.Box 75933, Villa 2397, Road 2437, Area 324 Juffair, Manama,
Kingdom of Bahrain.

Tel: +973 17725583, Fax: +973 17720787

Email: eonmanama@mofa.gov.np

Working Hours: 09:00am - 4:00 pm, (From Sunday to Thursday)

8. Embassy of Nepal in Tel Aviv, Israel

Embassy of Nepal,

Tel Aviv 2 Kaufman St. 14th floor Tel Aviv 68012.

Tel: +972(0)3 510 0111, Fax: +972(0)3 516 7965

Email: nepal.embassy@012.net.il

Web: www.il.nepalembassy.gov.np

Working Hours: 09:00am - 5:00 pm, (From Sunday to Thursday)

9. Embassy of Nepal, Korea 19, 2gil Seonjam-ro, Seongbuk-gu, Seoul (Embassy Location)

Tel. No. 0082 (02) 37899770/1

Fax No. 0082 (02) 7368848

Email: eonseoul@mofa.gov.np, nepembseoul2015@gmail.com,
nepembseoul@yahoo.com

Website: kr.nepalembassy.gov.np

Consular Contact Number for Urgency:

1) Deputy Chief of Mission: 01033224848 (for diplomatic and other special matters)

अनुसूची

अनुसूची-१

सामूहिक प्रयासको प्रतिफल मिठो र बढी हुन्छ

सुनसरी जिल्लामा 'राज वर्कसप' नामको मोटरसाइकल मर्मत केन्द्र छ । मर्मत केन्द्रमा चार जना मिस्त्रीलाई भ्याई नभ्याई काम छ । मर्मत गर्ने मोटरसाइकलहरू पालो पखेर बसिरहन्छन् । यो मोटरसाइकल मर्मत तालिमका ४ जना सफल प्रशिक्षार्थीहरूले सञ्चालन गरेको नयाँ मर्मत केन्द्र हो ।

सुनसरी जिल्लाका ८ कक्षा उत्तिर्ण गरेका ४ जना युवाहरू नारायण श्रेष्ठ, बाबु महतो, रामपुकार महतो र रवी महतो केही समय परम्परागत खेतीपाती गर्थे भने बाँकी समय बेरोजगार भई बस्नु पर्ने अवस्था थियो । उनीहरूले तालिम प्रदायक संस्था मार्फत ३९० घण्टे मोटरसाइकल मर्मत तालिम र सातदिने उद्यमशीलता विकास तालिम लिए ।

तालिमका दौरान छलफल हुँदा चारै जनाको अभिरुची मेल खायो । उनीहरूले मिलेर मोटरसाइकल मर्मत केन्द्र खोल्ने निधो गरे । सोही अनुरूप ईनरुवामा मोटरसाइकल मर्मत केन्द्र खोल्ने योजना बनाए । तर तालिम प्रदायक संस्थाले तालिमका दौरान तयार पारेको वर्कसप नै उनीहरूलाई दिने निर्णय गरेकाले उनीहरूले त्यही वर्कसप सञ्चालन गरे । उनीहरूले मासिक ३ हजार रूपैयाँ घरभाडा तिर्ने गरेका छन् भने कमाएको थप रकमबाट वर्कसपमा आवश्यक अरु औजार, उपकरण तथा सामग्रीहरू थप्दै गएका छन् । उनीहरूको मासिक कमाई करिब ४५ हजार रूपैया हने र खर्च कटाएर खुद नाफा ३० हजार जति हुने गरेको छ । भविष्यमा पनि लगानीको समस्या नहोस् भनेर उनीहरूले दैनिक ५० रूपैयाँ स्थानीय सहकारीमा जम्मा गर्ने गरेका छन् । त्यसैगरी जटिल किसिमको मर्मतको काम आए अनुभवी मिस्त्री तथा प्रशिक्षक बोलाई गराउने र त्यसै बेला आफूले सिक्ने गरेका छन् । उनीहरूले आफूहरू चारजना मिलेर मर्मत केन्द्र चलाउँद व्यवसायिक जोखिम कम हुने गरेको र यस्तो सामूहिक प्रयासको प्रतिफल पनि मिठो भएको अनुभव सुनाउने गरेका छन् । भविष्यमा लगानी बढाउदै लैजाने, मोटरसाइकलका पार्टपुर्जाको पसल पनि राख्ने, सीप परीक्षण तह २ र ३ को जाँच दिने र वर्कसप ठूलो बनाउने उनीहरूको सामूहिक योजना रहेको छ । यसरी ४ जना प्रशिक्षार्थीहरू आफैं मिस्त्री तथा उद्यमीको रूपमा काम गरी व्यवसायलाई राम्रो हिसाबले सञ्चालन गरिरहेका छन् ।

मुख्य सन्देशहरू

- स्वदेशमा पनि अवसरहरू छन् । सीप तालिम लिएर स्वदेशमा नै मेहनत गरेर काम गर्न सकिन्छ। वैदेशिक रोजगारमा नै जानुपर्छ भन्ने छैन ।
- सीप भयो भने स्वदेश होस् वा विदेश, जहाँ भए पनि काम लाग्छ ।

नोट: यस सहयोगी पुस्तिकामा उल्लेख गरिएका घटना अध्ययन विवरण परामर्शकर्ताको बुझाइका लागि विस्तृत रूपमा उल्लेख गरिएको छ । परामर्शकर्ताले सूचना लिन आएका व्यक्तिहरूलाई आवश्यकता अनुसार छोटकरीमा यस्ता घटना र सवालबारे प्रष्ट हुने गरी जानकारी दिनु पर्दछ ।

अनुसूची-२

**अवैधानिक एजेन्टले कसरी ठगछन् वा धोका दिने गछन्? उदाहरणः
एजेन्टको विश्वास गर्दा पैसा डुब्थो र ऋण माथि ऋण थपियो ।**

सप्तरी जिल्ला बस्ने राम मण्डल (नाम परिवर्तन) फलफूल टिप्ने काम भनेर तनहुँको दुर्गा प्रसाद (नाम परिवर्तन) अवैधानिक एजेन्ट^१ मार्फत् वैदेशिक रोजगारीका लागि मलेसिया गएका थिए । यसका लागि उनले सयकडा ३ का दरले साहुबाट ऋण लिई ७२ हजार रूपैयाँ सो एजेन्टलाई बुझाएका थिए । रकम बुझाउँदा कुनै भरपाईं वा रसिद लिएका थिएनन् । उनलाई एजेन्टमाथि पूर्ण विश्वास थियो र भरपाईं लिनुपर्छ भन्ने थाहा पनि थिएन । भरपाईंको के कुरा उनलाई त्यो एजेन्टको थर समेत थाहा थिएन, ठेगानाको नाममा तनहुँ भन्ने मात्र थाहा थियो । त्यत्तिमात्र होइन, कुन इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपवावर कम्पनी)बाट जान लागेको भन्ने समेत उनलाई थाहा थिएन । रामले सम्पूर्ण कागजपत्र मलेसिया पुनासाथै एजेन्टले भने बमोजिम रोजगारदाता कम्पनीलाई नै बुझाएका थिए ।

मलेसिया पुगेपछि उनले फलफूल टिप्ने कामको सट्टामा फलाम चुट्टने काम पाए । उनले मेरो काम फलफूल टिप्ने हो भनि कम्पनीमा निवेदन गरे पनि कम्पनीले तिमीलाई यही कामको लागि बोलाएको हो, यही काम गर्नुपर्छ भनिरह्यो । भनेको काम नपाएपछि उनले यसबारे घरमा फोन गरी जानकारी गराए । आप्रवासी स्रोत केन्द्रबारे रेडियो र छिमेकीबाट थाहा पाएपछि उनकी आमा आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा आइन् र रामको मलेसिया स्थित अवस्था बताइन् । आप्रवासी स्रोत केन्द्रले रामकी आमासँग राम जाँदाका कागजपत्रहरू भिसा, सम्झौता पत्र, करार, नागरिकता, पासपोर्टको फोटोकपी, रकम तिरेको भरपाईंको फोटोकपी माग्यो । तर कुनै पनि कागजपत्र घरमा नभएकाले आमाले दिनसक्ने कुरा नै भएन । स्रोत केन्द्रले त्यसपछि रामलाई फोन गरेर मगाउन भन्यो तर रामसँग पनि कुनै कागजपत्र नभएकाले पठाउन सकेनन् ।

हस्ताक्षर गरेको सम्झौता पत्रमा उल्लेख भएको भन्दा फरक काम तथा तलब भएको अवस्थामा परिवारले श्रमिकका हकमा वैदेशिक रोजगार विभागमा उजुरी दिन सक्छ । श्रमिक विदेशबाट फर्केको एक वर्षभित्र वैदेशिक रोजगार विभागमा इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपवावर कम्पनी) विरुद्ध उजुरी दिई क्षतिपूर्ति दाबी गर्न सकिन्छ । स्वयं ठगीमा परेको व्यक्ति नेपाल आए पनि आवश्यक कागजात तथा प्रमाणहरू नभएको र त्यो एजेन्ट आफ्नो साथीले चिनेको साथी भएर ऊ विरुद्ध मुद्दा हाल्न गाह्रो भएकाले राम मलेसिया जाँदा लागेको खर्च वालुवामा पानी हालेझैं भयो । त्यत्ति मात्र होइन साहुबाट सयकडा ३ का दरले लिएको ऋणको व्याज र साँवा चुक्ता गर्न झन् गाह्रो भएको थियो ।

मुख्य सन्देशहरू

- वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा इजाजतप्राप्त प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) मार्फत वैदेशिक रोजगार विभागबाट श्रम स्वीकृति लिएर मात्र जाने ।
- रकम दिँदा भरपाई लिएर मात्र दिने ।
- सबै कागजपत्रको एक प्रति फोटोकपी (पासपोर्ट, भिसा, सम्झौतापत्र, श्रम स्वीकृति, रकम तिरेको भरपाई, बिमाको कागज, मेडिकल रिपोर्ट) आफूसँग लैजाने र परिवारसँग एक प्रति छोड्ने
- सीप तालिम लिएर मात्र वैदेशिक रोजगारीमा जाने ।
- च्यातेर फाल्नु भनेका कागजहरू पनि लुकाएर तथा जोगाएर राख्ने। समस्या परेका बेलामा ती कागजहरूले दरिलो प्रमाणको रूपमा काम गर्दछ ।
- वैदेशिक रोजगारीका क्रममा ठगीमा परे सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी आप्रवासी स्रोत केन्द्रमा जाने । यस्ता ठगीमा परेका मुद्दाहरूमा यस स्रोत केन्द्रले सम्बन्धित निकाय सम्म पुग्न सहयोग गर्दछ र आवश्यक पनि गर्दछ ।
- वैदेशिक रोजगारीबाट हुने लाभ र जाँदा लाग्ने लागतको विश्लेषण गर्नु आवश्यक छ । (आफू जाँदा लाग्ने खर्च, विदेशमा गएर हुने कमाइ, आफूले ऋण लिँदा तिर्नुपर्ने व्याज जस्ता कुराको हिसाब गर्नु आवश्यक छ)

वैदेशिक रोजगारका लागि लाग्ने देशगत लागत

वैदेशिक रोजगारीका लागि लाग्ने देशगत लागत खर्चको बारेमा परामर्शकर्ताहरूलाई थाहा हुनु पर्दछ। श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, वैदेशिक रोजगार विभाग, श्रम कल सेन्टरबाट यस्तो जानकारी प्राप्त गर्न सकिन्छ ।

अनुसूची-३

सीप सिक्नुको महत्व तथा फाइदाहरू

(सीप तालिम लिनेहरूले पाउने सुविधा र फाइदाबारे घटना अध्ययनबाट उदाहरणहरू दिने)

खोटाङ जिल्लाका भिम राई (नाम परिवर्तन) ले वैदेशिक रोजगारीमा जाने सोच बनाए । वैदेशिक रोजगारीको सिलसिलामा धेरै जना ठगीमा परेका, गन्तव्य मुलुक पुगेपछि नेपालमा भने अनुसारको काम तथा तलब नपाएको, वैदेशिक रोजगारीको लागि भनि लिएको ऋण तिर्न नसकि घरबार समेत गुमाएका जस्ता घटना छरछिमेकमा उनले देखेका थिए । कसरी सुरक्षित र भरपर्दो वैदेशिक रोजगारीमा जाने भन्ने चिन्ताले उनलाई पिरोलिरहेको थियो । त्यसै बेला उनले रेडियोबाट सुरक्षित वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी जानकारी दिन स्थापना भएको स्रोत केन्द्र र निःशुल्क सीप तालिमका बारेमा थाहा पाएर सूचना लिन उनी स्रोत केन्द्रमा पुगे । स्रोत केन्द्रमा उनले वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा ध्यान पुर्याउनु पर्ने कुराहरूबारे जानकारी पाउनुका साथै विदेश जानुअघि सीप तालिम लिदाँ हुने फाइदाहरूबारे पनि जानकारी पाए । सीप तालिमको महत्व थाहा पाएपछि सीप सिक्ने निर्णय गरे । स्रोत केन्द्रबाट निःशुल्क सीप तालिम दिने संस्था, त्यसको ठेगाना र सम्पर्क नम्बर लिई उनी तालिम लिन घर सल्लाह गरी काठमाडौँ हिँडे ।

उनले स्काफोल्डीङको दुई महिने निःशुल्क तालिम लिए । तालिम अवधिमै उनको अन्तरवार्ता लिन धेरै विदेशी रोजगार कम्पनी र इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) का प्रतिनिधिहरू तालिम केन्द्रमा आए । त्यसरी श्रमिक छनौट प्रकृया अन्तर्गत अन्तरवार्ताको लागि आएका रोजगार कम्पनीहरू मध्ये उनले सबैभन्दा राम्रो सुविधा दिने कम्पनी छानी सोही मार्फत् साउदी अरेबिया जानका लागि छनोट भए । स्काफोल्डीङ कामको लागि मासिक रु ४०,००० तथा निःशुल्क खाने र बस्ने सुविधासहित जाने निर्णय गरे । उनले म्यानपावर कम्पनीलाई छनोट सेवा शुल्क वापत जम्मा १० हजार रूपैयाँ बुझाएका थिए । उक्त रकम खाडी मुलुकमा एजेन्टमार्फत् काम गर्न जानेहरूको भन्दा निकै न्यून थियो । विदेश जानुअघि उनले तयार गरेका सम्पूर्ण कागजातहरूको एक/एक प्रति घर पठाएका थिए र आफ्नी पत्नीलाई ती कागजपत्रहरू सुरक्षित राख्न भनेका थिए । भिमका अनुसार गन्तव्य मुलुक पुगे पश्चात आफुले काम गरिरहेका रोजगारदाता कम्पनीमा सम्झौतामा उल्लेख भएबमोजिम तलब र अन्य सुविधाहरू पाइरहेका छन् । उनी तलब र ओभरटाइम समेत गरेर मासिक ४५ देखि ५० हजारसम्म कमाउँछन् । खान, बस्नको सुविधा उनलाई रोजगारदाता कम्पनीले उपलब्ध गराएको छ । भिम लगायत सीप सिक्ने जानेहरूले सरकारले तोकेको

न्यूनतम रूपैयाँ मात्र तिरिका छन् भने सीप नसिकि जानेहरूले सरकारले तोके भन्दा अधिकतम रकम तिरिको भिमले टेलिफोनबाट स्रोत केन्द्रलाई बताए । भीमको भनाई अनुसार उनले सीप सिकेर गएका कारणले थोरै लागतमा विदेशमा काम गर्न जान पाए र उनको तलब पनि सीप तालिम नलिई साधारण काम (लेबर)मा जाने साथीहरूको भन्दा धेरै थियो । उनकै अनुसार सीप सिकेर जानेलाई त्यहाँ ट्रेड र सीप नसिकी जानेलाई हेल्पर भन्छन् । निश्चित रूपमा हेल्परको तलब ट्रेडमा जानेभन्दा कम हुन्छ । हेल्परलाई जहाँसुकै जे पनि काम गर्न पठाइन्छ भने ट्रेडमा जानेले निश्चित काम गर्नुपर्दछ । यसै कारण उनी आफूलाई सीप सिकेर विदेशमा काम गर्न गएकोमा भाग्यमानी र बुद्धिमान ठान्छन् ।

मुख्य सन्देशहरू

- विदेशमा काम गर्न जाने नै हो भने पर्याप्त सूचना र सीप तालिम लिएर मात्र जाऔं ।
- वैदेशिक रोजगारीमा जाने सोच बनाएका व्यक्तिहरूलाई सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी नजिकका स्रोत/सूचना केन्द्रमा गई वैदेशिक रोजगारीका प्रक्रियाहरू, ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू तथा निःशुल्क सीप तालिम सम्बन्धी जानकारी लिन सुझाव दिने ।
- सीप तालिम लिन इच्छुक सेवाग्राहीहरूलाई निःशुल्क सीप तालिमको लागि आवश्यक पहल तथा सहयोग गर्ने ।
- सीप तालिम नलिईकन नक्कली सीप प्रमाणपत्र बनाई वैदेशिक रोजगारीमा जानु हुँदैन, त्यसो गरे गन्तव्य मुलुक पुगे पश्चात श्रमिकलाई नै समस्या हुन्छ भन्ने सन्देश दिने ।

मुख्य सन्देशहरू

- वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा इजाजतप्राप्त प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) मार्फत वैदेशिक रोजगार विभागबाट श्रम स्वीकृति लिएर मात्र जाने ।

अनुसूची-४

बिन्दा देवी ले घरेलु श्रमिकका रूपमा काम गर्दाको अनुभव

मेरो घर महोत्तरी जिल्ला हो र मैले आफ्ना २ छोरा र ३ छोरीहरूलाई घरमा छाडी घरेलु श्रमिकका रूपमा कुवेतमा काम गर्न गएको थिएँ । मलाई कुवेत पुर्याउने क्रममा विरगन्ज रक्सौल नाकाबाट २० देखी २२ जना महिलाहरूको समूहमा भारतको मुम्बई हुँदै माया (नाम परिवर्तन) नामकी एजेन्टले पुर्याएकी थिइन् । सिमानामा प्रवेश गर्ने क्रममा सुरक्षा कर्मी तथा मानव अधिकार कर्मीले सोध्दा, म माईत जाँदैछु र ऊ सुभद्रा (अवैधानिक एजेन्ट) मेरो दिदी हो भन्नु भनेर सिकाइएको थियो । मलाई इन्डियाबाट किन लगिँदैछ, मलाई नेपालबाट पठाउँदा हुँदैन, भनी जिज्ञासा राख्दा एजेन्टले नेपालमा झन्झट धेरै हुन्छ, तिमीलाई जानबाट रोक्न पनि सक्छ, खर्च धेरै लाग्छ र रोजगारदाताले भारतबाटै टिकट दिएको छ आदि भन्यो । साथै भारत जाँदा बाटोमा पनि विदेशमा खुब कमाइ हुन्छ, कस्तो राम्रो बस्नखान व्यवस्था गरिएको हुन्छ, घरको सम्झना नै आउँदैन भनी लोभ्याउँदै दिल्ली लगियो । त्यहाँ मलाई १२ दिन राखियो, लखनऊमा १ दिन र त्यहाँबाट मुम्बईको एयरपोर्ट हुँदै कुवेत पुर्याइएको थियो ।

अहिले आएर बुइदा, त्यो एजेन्टले मलाई गैहकानुनी रूपमा नेपालबाट श्रम स्वीकृति नलिई कुवेत उडाएको रहेछ । त्यसैले मलाई उसले इन्डियाबाट उदायो ।

कुवेत एयरपोर्ट पुगिसकेपछि मलाई श्रमिक सप्लाई गर्ने अफिसमा लगियो । त्यहाँ नेपाली लगायत अन्य मुलुकका महिलाहरू थिए । त्यहिँ अफिसमा मेरो स्वास्थ्य परिक्षण गरियो । त्यसपछि, एउटी कुवेती महिला श्रमिक लिन आएकी हुँदा त्यहाँ भएका सबै महिलाहरूलाई लाइनमा राखी उनलाई छान्न लगाईयो, पहिलो दिनमै म छानिएँ । मलाई त्यसपछि ती कुवेती घरधनीले आफ्नो गाडीमा राखेर उनकी घरमा लगिन् । भोलीपल्ट घरधनीले घरका कामहरू जस्तै झाडुपोछा लगाउने, कपडा धुने, ट्वाइलेट सफा गर्ने, आइरन गर्ने, बच्चाालाई कसरी नुहाउने आफ्नो भाषामा इसारा गरेर सिकाइन् । त्यसै अनुरूप सधैं बिहान ५ बजे सवै उठेर म काम गर्थेँ । पहिले मेसिनले पोछा लगाउनु पर्थ्यो । त्यसपछि मेसिनमा लुगाधुने, ट्वाइलेट सफा गर्ने काम गर्थेँ । घाम नलागेका बेला लुगा सुकाउने काम पनि मेसिनले नै गर्नु पर्थ्यो ।

म काम गर्ने कुवेती घर असाध्यै ठूलो थियो, घरको सरसफाइ मैले नै गर्नुपर्थ्यो । साथै ती कुवेती घरधनीकी ८ वटा बच्चाहरू (६ छोरा, २ छोरी) थिए र उनीहरूको रेखदेख गर्ने काम पनि मैले गर्नु पर्थ्यो । बच्चाले भनेको कुरा नगर्दा, नबुइदा बच्चा रिसाउने र मलाई पिट्ने, गाली गर्ने गर्थे । दैनिक १७/१८ घण्टा काम गर्नु पर्थ्यो । घरबाट बाहिर कतै जान पाइँदैनथ्यो ।

बिदा पनि कहिल्यै हुँदैनथ्यो । २ वर्ष लगातार काम गरे । बुर्का लगाएर बस्नु पथ्र्यो । सुरुको २/३ महिनासम्म भाषा नबुझ्ने समस्या धेरै भयो, सबै काम इसाराले र साहुनीले सिकाए अनुसार गर्थे । काममा गल्ती भएर होला कहिलेकाहीँ घरधनीले गाली गर्थिन, तर म घरधनीले बोलेको केही बुझ्दैनथेँ, खालि टुलुटुलु उसको मुख हेर्थेँ र नमस्कार गरेजस्तो हात जोडेर उसको अगाडि उभिरहन्थेँ । एक दिन कपडामा आइरन गर्दा कपडा जलेकाले १० दिनार जरिवाना तिर्नु पर्यो ।

विदेशमा घरेलु श्रमिकका रूपमा जाँदा खाना पकाउने तथा सरसफाइसँग सम्बन्धित मेसिन चलाउने सीप र भाषाको ज्ञान भयो भने काम गर्न सजिलो हुन्छ । काम नजानेको र काम विग्रेको कारणले थप हिंसामा पर्छौँ । त्यहाँ हाम्रो जस्तो कुचोले घर सफा गरिँदैन । त्यसका लागि भ्याकुम क्लिनर र पोछा लगाउने मेसिन हुन्छ, त्यहाँ हातले होइन, मेसिनले लुगा धोइन्छ । पोछा लगाउने मेसिनमा कपडा भिजाएर सेट गरी गुडाउनु पर्छ । त्यो गुडाउँदै जाँदा आफैं पोछा लाग्दै जान्छ । खाना पकाउने अनेक प्रकारका इलेक्ट्रोनिक मेसिन हुन्छन् र ती सबै चलाउन सीप चाहिन्छ । यस्ता मेसिन चलाउने सीप जान्नु महत्वपूर्ण हुन्छ र यी सबै काम सावधानीपूर्वक गर्नुपर्छ नत्र गाली, हिंसाको साथै पैसा तिराउँछन् ।

अनुसूची-५

जोर्डनमा गार्मेन्ट कम्पनीमा कार्यरत नेपाली महिलाको अनुभव

जुना तामांग (नाम परिवर्तन)को घर हेटौडा उप-महानगरपालिकामा पर्छ । श्रीमानको निधन भएपछि छोरा हुर्काउने र पढाउने जिम्मेवारी उनको काधमा आयो । श्रीमानको मृत्यु पश्चात उनी माइतीमा बस्दै आएकी थिईन्। नेपालमा ज्याला मजदुरी गरेर छोरा पढाउने, घर चलाउने आधार नदेखे पछि उनी वैदेशिक रोजगारमा जाने निर्णयमा पुगिन् । उनको गाँउबाट ५ जना उनीसँगै पढेका साथीहरू गार्मेन्ट सम्बन्धी सिलाई तथा बुनाईको सीप सिकेर गार्मेन्टको काममा जोर्डन पुगेका थिए । जुनाले ती साथीहरूसँग कुरा गरिन् र सीप सिकेर वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा काम गर्न सजिलो हुने कुरा थाहा पाईन् । पासपोर्ट बनाउने क्रममा उनी स्रोत/सूचना केन्द्रमा पुगिन् र गार्मेन्टको लागि आवश्यक सीप तालिमको बारेमा सम्पूर्ण जानकारी हासिल गरिन्।

जुनाको पारिवारिक र आर्थिक अवस्था देखेर स्थानीय अवैधानिक एजेन्ट उनलाई घरेलु काममा जानका लागि प्रलोभन देखाउथे तर स्रोत केन्द्रमा आएपछि घरेलु काममा जाँदा कामको समय सिमा नहुने, ओभर टाईम नहुने, घरबाट बाहिर निस्कन नपाइने, साथीसँग सम्पर्कमा बस्न नपाइने भएकाले श्रम शोषण तथा बिभिन्न हिंसाको जोखिम पनि हुने लगायतका कुराहरू थाहा पाए पछि उनी सीप सिकेर गार्मेन्टको काममा जोर्डन जाने निर्णय गरिन्।

स्रोत/सूचना केन्द्रको सहयोगमा एक महिनाको निःशुल्क तालिम लिएर उनी जोर्डन गईन् । त्यहाँ उनलाई खाना र बस्ने ब्यवस्था कम्पनी आफैले गरेको छ । २०७३ साल देखी उनी जोर्डनमा गार्मेन्ट कम्पनीमा कार्यरत छिन्। उनी सिधै इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) मार्फत फ्रि भिसा फ्रि टिकटको प्रावधान अनुसार जोर्डन पुगेकी थिइन् । उनीसँग नेपाली मात्रै नभएर भारतीय, बंगलादेशी महिला पनि कम्पनीले उपलब्ध गराएको होस्टलमा बस्छन् । उनले ओभर टाईम सहित मासिक ३० हजार देखी ३५ हजार सम्म बचत गरी घरमा पठाउने गरेकी छिन् ।

अनुसूची ६

वैदेशिक रोजगार बोर्ड कल्याणकारी सेवाहरू प्राप्त गर्न भर्नु पर्ने निवेदनको नमुना फारमहरू

क) वैदेशिक रोजगारीको शिलसिलामा विदेशमा मृत्यु भएमा बोर्ड सचिवालयमा
दिने निवेदन फारमह नमुना

अनुसूची-४

(दफा ५ को उपदफा (२) को खण्ड (ब) सँग सम्बन्धित)

(करार अबधिभित्र नेपाल फर्किएपछि मृत्यु भएका कामदारको नजिकको हकवालाको आर्थिक सहायता लिनको लागि दिने आवेदनको ढाँचा)

श्रीमान् कार्यकारी निर्देशक
वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय
काठमाडौं।

तपस्वील बमोजिमको विवरण भएका मेरा..... को वैदेशिक रोजगारीको क्रममा देश गई नेपाल फर्किएपछि मृत्यु भएको हुँदा निजको आफ्नो परम्परा अनुसार दाह संस्कारको कार्य सम्पन्न भएकोले वैदेशिक रोजगार नियमावली, २०६४ को नियम २८(२) बमोजिम आर्थिक सहायता पाउन निम्न कागजात र विवरण यसै साथ राखी सोही नियमावलीको नियम २८(१) को म्याद भित्र आवेदन दिन आएको छु। नियमानुसार आर्थिक सहायता पाउन अनुरोध गर्दछु।

१। मृतकको :

- (क) नाम थर
(ख) राहदानी नं.
(ग) नागरिकता नं.
(घ) श्रम स्वीकृति लिएको मिति:
(ङ) काम गर्ने गरेको मिति:
(च) रोजगारीको लागि गएको देश:
(छ) मेनपावरको नाम:
(ज) नेपाल फर्किएको मिति:
(झ) मृत्यु भएको मिति:
(ञ) मृत्युको कारण:
(ट) करार अबधि :
२। बाबु/आमाको नाम:
३। नजिकको हकवालाको नाम:
४। पति /पत्नीको नाम:
५। मृतकसँग निवेदकको नाता:
६। निवेदकको नागरिकता नं.: जारी मिति

हकवालाहरूले आर्थिक सहायताको लागि आवेदन दिदा पेश गर्नुपर्ने कागजातहरू र विवरण।	
१	श्रम स्वीकृतिको स्टिकर
२	करार सम्झौता पत्र
३	स्थानीय तहले प्रादान गरेको मृत्यु दर्ता प्रमाणपत्र
४	विदेश स्थित रोजगारदाता कम्पनी, नियोग/अस्पतालको मृत्यु भएको प्रमाणपत्र
५	कामदारको नागरिकता, राहदानी र नियोगद्वारा जारी गरिएको ट्राभल डकुमेन्टको प्रतिलिपि
६	हकवालाको नागरिकता/नाता प्रमाणित र अविवाहित भए स्थानीय तहबाट अविवाहितको सिफारिस
७	स्थानीय तहबाट हकवाला खुलेको फोटो सहितको सिफारिस
८	निवेदकको १(एक) प्रति पासपोर्ट साइजको फोटो

७। जन्म दर्ता नं. जारी मिति (नाबालकको लागि)

माथी पेश गरेका कागजातहरू ठिक र दुरुस्त छन् पछि फरक पर्न गएमा कानुन बमोजिम सहैला बुझाउँछ।

सहिलक्षण	
दायाँ	बायाँ

निवेदक
हस्ताक्षर:
नाम थर:
निवेदकको ठेगाना:
आवेदन दिएको मिति:
सम्पर्क नं.:

मिति: २०..... जिल्ला..... गा.पा./नगरपालिका वडा नं.

नोट: आवश्यक कागजातको प्रतिलिपि नोटरी पब्लिकबाट प्रमाणित गरी संलग्न गर्नुपर्ने छ। आर्थिक सहायता तिर्ने व्यक्तिको नागरिकता र मृतकको राहदानीको सबैकल अनिवार्य पेश गर्नु पर्नेछ।

ख) वैदेशिक रोजगारीको शिलसिलामा विदेशमा मृत्यु भएमा स्थानीय मार्फत बोर्ड सचिवालयमा दिने निवेदन फारम नमुना

अनुसूची-

वैदेशिक रोजगारको शिलसिलामा मृत्यु भएका कामदारको नजिकको हकदारले आर्थिक सहायताका लागि दिने निवेदनको ढाँचा

श्री प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू,

..... न.पा. / गा.पा

मेरो..... (मृतकसँगको नाता उल्लेख गर्ने) श्री..... (मृतकको नाम थर उल्लेख गर्ने) वैदेशिक रोजगारको लागि इजाजतपत्रवाला संस्था श्री..... (वैदेशिक रोजगारीमा पठाउने संस्थाको नाम), व्यक्तिगत मार्फत..... (गएको देश: गएकोमा मिति..... का दिन सोही देशको/नेपालको..... (घर/अस्पताल) मा मृत्यु भएको हुँदा निजको अन्तिम संस्कारको कार्य सम्पन्न भएकोले वैदेशिक रोजगार निमाबली, २०६४ को नियम २८ (२) बमोजिम आर्थिक सहायता पाउन निम्न कागजात र विवरण यसै साथ राखी सोही नियमावलीको नियम २८ (१) को म्याद भित्र निवेदन दिन आएको छु। वैदेशिक रोजगार बोर्ड सचिवालयबाट नियमानुसार पाउने आर्थिक सहायताका लागि सिफारिस सहित आवश्यक सहयोग गरिदिनु हुन देहायका कागजातहरू संलग्न परी यो निवेदन पेश गरेको छु।

१) मृतकको :

(क) नाम र थर

(ख) राहदानी नं.

(ग) विवाहित / अविवाहित

२) मृतकका बाबु/ आमाको नाम :

.....

३) मृतकको नजिकको हकवालाको नाम :

४) मृतकको पति / पत्नीको नाम

५) मृतकसँग निवेदकको नाता :

६) काम गर्न गएको मिति (क) इ.सं.

(ख) वि.सं.

७) नेपाल फर्किएको मिति :

(नेपालमा मृत्यु भएको हकमा)

८) मृत्यु भएको मिति : (क) इ.सं.

(ख) वि.सं.

९) कारर अवधि :

१०) निवेदकको नागरिकता नं. जारी मिति

११) पठाउने इजाजत प्राप्त संस्था (मेनपावर) को नाम.....

१२) मृत्युको कारण.....

१३) निवेदकको बैंक खाताको विवरण :

क) बैंकको नाम :

(ख) शाखाको नाम :

(ग) खाता नं. :

(घ) खाताको किसिम : (चलती/बचत)

माथी पेश गरेका कागजातहरू टिक र दुरुस्त छन् पछि फरक पर्ने भएमा कानुन बमोजिम सहुला बुझाउँला।

सहिलक्षण

दायाँ	बायाँ

निवेदक :

हस्ताक्षर :

नाम थर :

सम्पर्क नं. :

मिति : २०..... जिल्ला गा.पा. / नगरपालिका वडा नं

नोट :- सम्बन्धित स्थानीय तहले निवेदकले पेश गरेका आवश्यक कागजातको प्रतिलिपि रुजु गरी वा नोटरी पब्लिकबाट प्रमाणित गरिएका कागजात

संलग्न गर्नु पर्ने छ। आर्थिक सहायता लिने व्यक्तिको नागरिकता र मृतकको राहदानीको सम्बन्ध अनिवार्य पेश गर्नु पर्नेछ।

ग) वैदेशिक रोजगारीको शिलसिलामा विदेशमा मृत्यु भएमा स्थानीय मार्फत बनाउने किटानी सिफारिसको नमुना फारम

अनुसूची-३

(दफा ५ को उपदफा (२) को खण्ड (छ) सँग सम्बन्धित)
(विदेशमा मृत्यु भएका कामदारका नजिकको हकवालाले आर्थिक सहायता लिनको लागि स्थानीय तहबाट दिइने सिफारिसको ढाँचा)

श्री.....गाउँपालिका/नगरपालिकाको कार्यालय

विषय : सिफारिस।

श्री वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय
काठमाडौं।

.....प्रदेशजिल्लाम.न.पा./न.पा. वडा नं.बस्नेनाति
.....छोरापति/पत्नी पासपोर्ट नं.का
.....वैदेशिक रोजगारीको शिलसिलामादेशमा गएको र निज मितिमा
रोजगारीको क्रममास्थानमा मृत्यु भएको हो । निज कामदारको नजिकको हकदार
नाताको श्रीभएकोले तपसिल बमोजिम विवरण प्रमाणित गरी तहाँ बोर्ड सचिवालयमा आर्थिक सहायताको
लागि सिफारिस गरिएको व्यहोरा अनुरोध छ।

तपसिल

हकवालाको नाम:

हकवालाको नागरिकता प्र.प.नं. र जारी मिति:

जन्म दर्ता नं. र जारी मिति (नाबालकको लागि):

मृतकको ना.प्र.प.नं.:

मृतकको राहदानी नं.:

हकवालाको:-

बैङ्कको नाम:

बैङ्क खाता नं.:

फोटो र फोटोमा पर्ने
गरी दस्तखत

.....
सिफारिसकर्ता

नोट: हकवाला एक भन्दा बढी भएमा सबै हकवालाहरूको माथि उल्लेख भए बमोजिमकै विवरण खुलाउनु पर्नेछ।

घ) वैदेशिक रोजगारीको शिलसिलामा गई बिदा वा अन्य कारण नेपालमा आई मृत्यु भएमा स्थानीय मार्फत बनाउने किटानी सिफारिसको नमुना फारम

अनुसूची-५

(दफा ५ को उपदफा (२) को खण्ड (झ) सँग सम्बन्धित)

(करार अवधिभित्र नेपाल फर्किएपछि मृत्यु भएका कामदारका नजिकको हकवालाले आर्थिक सहायता लिनको लागि स्थानीय तहबाट दिइने सिफारिसको ढाँचा)

विषय : सिफारिस।

श्री वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय
काठमाडौं।

.....प्रदेशजिल्लाम.न.पा./न.पा. वडा नं.बस्नेनाति
.....छोरापति/पत्नीको पासपोर्ट नं.का
.....वैदेशिक रोजगारीको शिलसिलामादेशमा गएको र निज विदेशमा विरामी भई
उपचारको क्रममा मितिमाजिल्लाम.न.पा./न.पा./गा.पा. वडा नं. मा
मृत्यु भएको हो। मृतक कामदारको नजिकको हकबाला निजको नाताको श्रीभएकोले
निजको तपसिल बमोजिम विवरण प्रमाणित गरी तहाँ बोर्ड सचिवालयमा आर्थिक सहायताको लागि सिफारिस
गरिएको व्यहोरा अनुरोध छ।

तपसील

हकबालाको नाम:

हकबालाको नागरिकता प्र.प.नं. र जारी मिति:

जन्म दर्ता नं. र जारी मिति (नाबालकको लागि):

मृतकको ना.प्र.प.नं.:

मृतकको राहदानी नं.:

हकबालाको :-

बैङ्कको नाम:

बैङ्क खाता नं.:

फोटो र फोटोमा
पने गरी दस्तखत

.....
सिफारिसकर्ता

नोट: हकबाला एक भन्दा बढी भएमा सबै हकबालाहरूको माथि उल्लेख भए बमोजिमकै विवरण खुलाउनु पर्नेछ।

ड) वैदेशिक रोजगारीको शिलसिलामा विदेशमा अंगभंग/बिरामी भएमा बोर्ड सचिवालयमा दिने निवेदन फारमको नमुना

अनुसूची-६

(दफा ५ को उपदफा (२) को खण्ड (अ) सँग सम्बन्धित)

(करार अवधिभित्र विदेशमा दुर्घटनामा परी अङ्गभङ्ग वा घाइते भएका कामदारले आर्थिक सहायता प्राप्त गर्नका लागि दिने आवेदन)

विशेषज्ञ समितिबाट सिफारिस भएको आर्थिक सहायता
प्रतिशत: अङ्गमा (अक्षरमा)
मिति:

श्रीमान् कार्यकारी निर्देशक

वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय

काठमाडौं।

म वैदेशिक रोजगारको लागि इजाजतपत्रवाला श्री मार्फत
(मुलुक) गएकोमा मिति का दिन सोही मुलुकको भन्ने स्थानमा दुर्घटनामा परी अङ्गभङ्ग भएको हुँदा
वैदेशिक रोजगार नियमावली, २०६४ को नियम २८(४) बमोजिम आर्थिक सहायता पाउन निम्न कागजात र विवरण यसै साथ राखी
सोही नियमावलीको नियम २८(३) को म्याद भित्र आवेदन दिन आएको छु। नियमानुसार आर्थिक सहायता पाउन अनुरोध गर्दछु।

१) निवेदकको :

(क) नाम र घर

(ख) राहदानी नं.

(ग) नागरिकता नं.

(घ) दुर्घटना सम्बन्धी विवरण:

२) बाबुको नाम:

३) पति /पत्नीको नाम:

४) काम गर्न गएको मिति

५) फर्किएको मिति

६) श्रम स्वीकृतिको पत्र र मिति

७) करारपत्र र करार अवधि

८) दुर्घटना सम्बन्धी प्रमाणपत्र (कम्पनी/दुतावास/ अस्पताल)

यो आवेदन साथ पेश गरेका कागजातहरू ठिक दुरुस्त छन् पछि फरक पर्न गएमा कानुन बमोजिम सहैला बुझाउँला ।

सहस्रद्वय

दायाँ	बायाँ
-------	-------

निवेदक:

हस्ताक्षर:

नाम र घर:

सम्पर्क नं.:

रोगको विवरण:	
हकबालाले आर्थिक सहायताको लागि आवेदन दिदा पेश गर्नुपर्ने कागजातहरू र विवरण।	
१	श्रम स्वीकृतिको स्टिकर
२	करार सम्झौता पत्र
३	स्थानीय तहले प्रदान गरेको मृत्यु दर्ता प्रमाणपत्र
४	विदेश स्थित रोजगारदाता कम्पनी, नियोग/अस्पतालको मृत्यु भएको प्रमाणपत्र
५	कामदारको नागरिकता, राहदानी र नियोगद्वारा जारी गरिएको ट्राभल डकुमेन्टको प्रतिलिपि
६	हकबालाको नागरिकता/नाता प्रमाणित र अविवाहित भए स्थानीय तहबाट अविवाहितको सिफारिस
७	स्थानीय तहबाट हकबाला खुलेको फोटो सहितको सिफारिस
८	निवेदकको १(एक)प्रति पासपोर्ट साइजको फोटो

मिति: २०.....जिल्ला.....गा.पा./नगरपालिका.....वडा नं.....

नोट: आवश्यक कागजातको प्रतिलिपि भोटेरी पम्लिकबाट प्रमाणित गरी संलग्न गर्नुपर्ने छ। आर्थिक सहायता लिने व्यक्तिको नागरिकता र मृतकको राहदानीको सबैकल अनिवार्य पेश गर्नु पर्नेछ।

च) वैदेशिक रोजगारीको शिलसिलामा विदेशमा अंगभंग/बिरामी भएमा स्थानीय मार्फत बोर्ड सचिवालयमा दिने निवेदन फारमको नमुना

अनुसूची-७

(दफा ५ को उपदफा (२) को खण्ड (ट) सँग सम्बन्धित)

(करार अवधिभित्र विदेशमा अङ्गभङ्ग वा गम्भीर बिरामी भएका कामदारले आर्थिक सहायता लिनको लागि स्थानीय तहबाट दिइने सिफारिसको ढाँचा)

विषय : सिफारिस।

श्री वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय
काठमाडौं।

.....प्रदेशजिल्लाम.न.पा./न.पा. वडा नं.वस्नेनाति
.....छोरापति/पत्नीको पासपोर्ट नं.का
.....वैदेशिक रोजगारीको शिलसिलामादेशमा गएको र निज विदेशमा दुर्घटनामा परि
अङ्गभङ्ग/ गम्भीर बिरामी भई नेपाल फर्किएको हुनाले निजको तपसिल बमोजिम विवरण प्रमाणित गरी तहाँ बोर्ड
सचिवालयमा आर्थिक सहायताको लागि सिफारिस गरिएको छ।

तपसील

हकबालाको नाम:

हकबालाको नागरिकता प्र.प.नं. र जारी मिति:

जन्म दर्ता नं. र जारी मिति (नाबालकको लागि):

निवेदकको ना.प्र.प.नं.:

निवेदकको राहदानी नं.:

हकबालाको:-

बैँडको नाम:

बैँड खाता नं.:

फोटो र फोटोमा पर्ने
गरी दस्तखत

.....
सिफारिसकर्ता

छ) श्रम स्वीकृति लिई विदेश गएका श्रमिक परिवार सदस्यले प्राप्त गर्ने स्वास्थ्य उपचार खर्चको लागि निवेदन फारमको नमुना

(वैदेशिक रोजगारीमा गएका कामदारका परिवारले स्वास्थ्य उपचार सहयोगको लागि दिने निवेदन)

कार्यकारी निर्देशक ज्यू
वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन बोर्डको सचिवालय,
नयाँबानेश्वर, काठमाडौं ।

वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ र वैदेशिक रोजगार नियमावली, २०६४ मा भएको व्यवस्था अन्तर्गत वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन बोर्डको मिति २०७३/२१० को बोर्ड बैठकबाट पारित मापदण्ड अनुसार वैदेशिक रोजगारीका लागि विदेशमा रहेका कामदारका परिवारलाई वैदेशिक रोजगार नियमावली, २०६४ को नियम २६ को उपनियम (१) को खण्ड (ख) र कामदारका परिवारलाई स्वास्थ्य उपचार सहयोग सम्बन्धी मापदण्ड, २०७३ को दफा ७ बमोजिम उपचार सहयोग पाउन आर्थिक समस्या परेको स्वघोषणा सहित अनुरोध गर्दछु ।

१) कामदारको :

(क) नाम र धर:

(ख) राहदानीको नं.:

(ग) नागरिकता नं.:

(घ) वैदेशिक रोजगारमा गएको मुलुक:

(ङ) श्रम स्वीकृती मिति:

(च) गएको मिति:

२) निवेदक (सम्बन्धित कामदारका परिवार)

(क) नाम र धर:

(ख) ठेगाना

(ग) नागरिकता नं.:

(घ) कामदारसंगको नाता:

(ङ) लागेको रोग:

(च) उपचार गरेको अस्पताल

३) निवेदकको बाबु/आमाको नाम :

४) पति / पत्निको नाम :

उपचार सहयोगको लागि निवेदन दिँदा पेश गर्नुपर्ने कागजातहरूको विवरण ।	
१	कामदारको श्रम स्वीकृतीको निस्साको प्रतिलिपि
२	कामदारको पासपोर्टको प्रतिलिपि
३	Arrival/Departure देखीने प्रमाण
४	विरामी भएको व्यक्तिको नागरीकताको प्रतिलिपि
५	कामदार र विरामी व्यक्ति बिचको नाता प्रमाणित पत्र (सम्बन्धित स्थानीय तहको सिफारिस पत्र)
६	विरामीलाई आर्थिक समस्या परेको स्वघोषणपत्र
७	विरामीको रोग स्पष्ट सुन्ने गरी सरकारी अस्पतालमा जाँच गरेको प्रमाण वा मान्यता प्राप्त चिकित्सकको प्रेस्क्रिप्शन वा सिफारिस पत्र

यो निवेदन साथ पेश गरेका कगजातहरू ठिक दुरुस्त छन् पछि फरक पर्न गएमा कानूनबमोजिम सहुलता बुझाउँला
सहिच्छाप निवेदक

दायाँ	बायाँ
-------	-------

हस्ताक्षर :

नाम र धर :

सम्पर्क नं. :

मिति : २०७३/१/१.....

..... जिल्ला नगरपालिका/गाउँपालिका, वार्ड नं. .

ज) छात्रवृत्ति सहायताको लागि निवेदन फारमको नमुना

अनुसूची १

(छात्रवृत्तिको लागि दिने निवेदनको ढाँचा)

(कार्यविधिको दफा ८ (क) संग सम्बन्धित)

मिति:

श्रीमान् प्रधानाध्यापकज्यू

.....

विषय: छात्रवृत्ति उपलब्ध गराई पाउँ ।

उपरोक्त विषयमा मेरो (बुवा/आमा) नाताको (फलानो).....
वैदेशिक रोजगारीको सिलसिलामा मिति.....मा (फलानो).....देशमा
मृत्यु/अंगभंग/अशक्त विरामी भएकोले शैक्षिक वृत्तिका लागि नेपाल सरकार, श्रम तथा रोजगार
मन्त्रालय, वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन बोर्डबाट प्राप्त हुने छात्रवृत्ति उपलब्ध गराई पाउँ ।

संलग्न कागजातहरू

१. श्रम स्वीकृती निस्साको प्रतिलिपी- (कामदारको)
२. नागरीकताको प्रमाणपत्रको प्रतिलिपी- (अविभावकको)
३. मृत्यु दर्ताको प्रमाण पत्र/अंगभंग/गम्भिर विरामी भएको प्रमाणित गर्ने सरकारी मान्यताप्राप्त चिकित्सकको प्रमाणको प्रतिलिपी ।
४. नाता प्रमाणित पत्रको प्रतिलिपी
५. वैदेशिक रोजगारिको कममा मृत्यु/ अंगभंग/अशक्त विरामी भएको भनि सम्बन्धित स्थानिय निकयको सिफारिस ।

निवेदक

नाम, थर

ठेगाना

कक्षा

रोल्म.

झ) शवदुवानी सेवा प्राप्त गर्न दिने निवेदन फारमको नमुना

मिति :-

कार्यकारी निर्देशकज्यू

वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन बोर्डको सचिवालय,

नयाँ बानेश्वर, काठमाडौं ।

विषय :- शव वाहन वा गाडी उपलब्ध गराई पाऊँ ।

महोदय,

वैदेशिक रोजगारीमा गएका मेरा.....को मृत्यु भएको र घरको आर्थिक अवस्था कमजोर भएकोले मृत शरीर घर ठेगानासम्म पुर्‍याउनका लागि शव वाहन उपलब्ध गराई दिनु हुन अनुरोध गर्दछु ।

मृतकको नाम :

- राहदानी नं. :
- वैदेशिक रोजगारीको लागि गएको देश :
- मृत्यु भएको मिति :
- नेपालमा शव आइपुग्ने, स्थान मिति र समय :
- शव पुर्‍याउनुपर्ने स्थान : जिल्ला..... न.पा./गा.पा..... वडा नं.....

निवेदकको नाम :

- ठेगाना : जिल्ला..... न.पा./गा.पा..... वडा नं.....
- मृतकसँगको नाता :
- सम्पर्क नं. :
- निवेदकको दस्तखत :

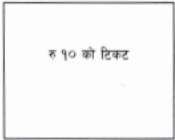
संलग्न कागजातहरू :-

१.) निवेदकको नागरिकता वा परिचय खुल्ने कागजात :-

२.) कामदारको राहदानीको प्रतिलिपी :-

शव झिकाउन दिने निबेदन फारमको नमुना

श्रीमान् कार्यकारी निर्देशक ज्यू
वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन बोर्डको सचिवालय
नयाबानेश्वर, काठमाण्डौ ।

मिति:-

विषय: शव भिकाई पाउँ ।

महोदय,
जिल्ला.....न.पा./गा.वि.स..... घर भई वैदेशिक रोजगारीको
लागी.....देश गएका मेरा.....श्री.....
राहदानी नं.....को त्यहाँ.....company/house/illegal
(Tel no.....) मा काम गर्न गएकोमा त्यही मिति.....का दिन मृत्यु
भएको जानकारी प्राप्त भएको छ । मृतकको शव नेपाल ल्याई शदगद गर्ने इच्छा भएकोले निजको शव
नेपाल भिकाई दिनु हुन अनुरोध गर्दछु । साथै उक्त शव काठमाण्डौ आईपुगे पछि म मृतकको नातेदार
(बुबा/आमा/श्रीमती/दाजु/भाई) तयार भएको व्यहोरा अनुरोध गर्द छु ।

निवेदक

नाम/थर
नाता:
ठेगाना:
सम्पर्क नं.
हस्ताक्षर

ट) उद्धार तथा खोजतलासको लागि दिने निवेदन फारमको नमुना

श्रीमान् कार्यकारी निर्देशक ज्यू
वैदेशिक रोजगार प्रवर्द्धन बोर्डको सचिवालय
नयावानेश्वर, काठमाण्डौ ।

रु १० को टिकट

मिति:-

विषय: उद्धार तथा खोज तलास गरी पाउँ ।

महोदय,

जिल्ला.....न.पा./गा.वि.स..... घर भई वैदेशिक रोजगारीको
लागी.....देश गएका मेरा.....श्री.....
राहदानी नं.....को त्यहाँ.....company/house/illegal
(Tel no.....) मा काम गर्न गएकोमा त्यहा निम्न लिखित कारणले
उद्धार/खोजतलास गर्नु पर्ने भएकोले पिडितलाई नेपाल भ्रिकाउन नेपाली राजदुतावास मार्फत
कूटनितिक पहल गरी दिनु हुन अनुरोध गर्दै आफ्नो नागरीकताको प्रतिलिपी संलग्न गर्दै गो निवेदन पेश
गरेको छु ।

उद्धार/खोजतलास गर्नु पर्ने स्पष्ट कारण

.....
.....
.....।

निवेदक

नाम/थर

नाता:

ठेगाना:

सम्पर्क नं.

हस्ताक्षर

अनुसूची ७

अन्य नुमूना फारमहरू

क) इजाजतपत्र प्राप्त संस्था (म्यानपावर कम्पनी) ले दिने भरपाईको नमूना

भरपाईको नमूना		
पान नं.....	(छाप)	इजाजतपत्र नं.....
रसिद नं.....		
एबिसी म्यानपावर सप्लाई प्रा.लि. तिनकुने, काठमाडौं		
श्रीबाट.....देशमा.....कामका लागि वैदेशिक रोजगारीमा पाउने शुल्क बापत रु.....अक्षरूपीरूपैयाँ प्राप्त भयो ।		
.....		
रूपैयाँ तिर्नेको सही		रूपैयाँ बुझी लिनेको सही

ख) रकम दिँदा लिनुपर्ने भरपाईको नमुना

रूपैयाँ बुझिलिएको भरपाई

रूपैयाँ लिनेको	रूपैयाँ दिनेको
बुवाको नाम :	बुवाको नाम :
ठेगाना :	ठेगाना :
स्थायी ठेगाना :	स्थायी ठेगाना :
अस्थायी ठेगाना :	अस्थायी ठेगाना :
रूपैयाँ लिनेको नाम, थर :	रूपैया दिनेको नाम, थर :
उमेर :	उमेर :
सम्पर्क नं:.....	सम्पर्क नं:.....
इमेल ठेगाना:	इमेल ठेगाना:

तपाईं साहुलाई देशको..... सहर
को..... कम्पनीमा.....पदमा मासिक
पारिश्रमिकप्रति महिना..... रिङ्गेट/रियाल/नेपाली रूपैया अक्षरूपी रु
.....मात्र प्राप्त हुने गरी वैदेशिक रोजगारीमा पठाउने शर्तमा
तपाईं.....बाट आजको मितिमा रु.....
अक्षरूपी..... मात्र लिएको ठिक साँचो हो । आजको
मितिलेभित्र तपाईंलाई उल्लेखित काममा वैदेशिक रोजगारीमा पठाउने
छु ।उक्त भाखाभित्र वैदेशिक रोजगारीमा पठाउन नसके वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४
वमोजिम कानुनी कारवाही गरी मेरो घरघराना जायजथाबाट असुल उपर गरी लिएमा मेरो
मज्जुरी छ भनी मेरा मनोमान राजीखुशी सँग तपसिलका साक्षीको रोहवरमा यो वैदेशिक
रोजगारीका लागि रूपैयाँ बुझ्नेको भरपाई कागज गरी दायँबायाँ सहीछाप गरी तपाईं साहुलाई
दिउँ ।

तपसिल

साक्षीको सही

..... जिल्ला.....गा.पा./न.पा. वडा नं..... बस्ने बर्षको

१.....जिल्ला.....गा.पा./न.पा. वडा नं. बस्ने बर्षको १ फारम
भर्नेजिल्ला.....गा.पा./न.पा. वडा नं. बस्ने बर्षको मिति २०...
सालमहिना.....गते रोज.....शुभम्

रूपैयाँ लिनेको

दायाँ	बायाँ

रूपैयाँ दिनेको

दायाँ	बायाँ

ग) पासपोर्ट दिँदा लिनुपर्ने भरपाईको नमूना

पासपोर्ट बुझिलिएको भरपाई

पासपोर्ट लिनेको	पासपोर्ट दिनेको
बाजेको नाम :	बाजेको नाम :
बुवाको नाम :	बुवाको नाम :
ठेगाना :	ठेगाना :
स्थायी ठेगाना :	स्थायी ठेगाना :
अस्थायी ठेगाना :	अस्थायी ठेगाना :
पासपोर्ट लिनेको नाम, थर :	पासपोर्ट दिनेको नाम, थर :
उमेर :	उमेर :
सम्पर्क नं :	सम्पर्क नं :
इमेल ठेगाना :	इमेल ठेगाना :

तपाईं साहुलाई देशको सहर को कम्पनीमा पदमा मासिक पारिश्रमिक प्रति महिना रिङ्गेट/रियाल/नेपाली रुपैया अक्षररूपी रु मात्र प्राप्त हुने गरी वैदेशिक रोजगारीमा पठाउने शर्तमा तपाईं बाट आजको मितिमा तपाईंको पासपोर्ट नं. भएको पासपोर्ट बुझिलिएको ठिक साँचो हो । आजको मितिले भित्र तपाईंलाई उल्लेखित काममा वैदेशिक रोजगारमा पठाउने छु । उक्त भाखाभित्र वैदेशिक रोजगारमा पठाउन नसके वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ वमोजिम कानुनी कारवाही गरी लिएमा मेरो मञ्जुरी छ भनी मेरा मनोमान राजीखुशीसँग तपसिलका साक्षीको रोहवरमा यो वैदेशिक रोजगारीका लागि पासपोर्ट बुझ्नेको भरपाई कागज गरी दायाँबायाँ सहीछाप गरी तपाईं पासपोर्ट धनीलाई दिँदै ।

तपसिल

साक्षीको सही

..... जिल्ला गा.पा./न.पा. वडा नं. बस्ने बर्ष को १
जिल्ला गा.पा./न.पा. वडा नं. बस्ने बर्ष को १ फारम भर्ने
जिल्ला गा.पा./न.पा. वडा नं. बस्ने बर्ष को मिति २०... साल
महिना गते रोज शुभम्

पासपोर्ट लिनेको पासपोर्ट दिनेको

दायाँ	बायाँ

पासपोर्ट लिनेको पासपोर्ट लिनेको

दायाँ	बायाँ

नेपाल सरकारले श्रम सम्बन्धी, आन्तरिक वा वैदेशिक रोजगार र सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धित सबै किसिमका गुनासा, जिज्ञासा र सुझाव संकलन र सम्बोधन गर्ने उद्देश्यले श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय, सिंहदरबारमा **कल सेन्टर** सञ्चालन गरेको छ ।

सम्पर्क:

टेलिफोन (नेपालबाट) - ११४१, १६६००१५०००५ (NTC बाट निशुल्क)

शुल्क लाग्ने: +९७७-९८०१८०००१३, +९७७-०१-५९७०००८

IMO/Viber: +९७७-९८०१३०००३३, Whatsapp: +९७७-९८०१८०००१३

फेसबुक म्यासेन्जर: <https://www.facebook.com/molcallcenter/>

ईमेल: callcenter@feb.gov.np

नेपाल सरकार

श्रम, रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालय

वैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिवालय

बबरमहल, काठमाडौं

फोन नं. ०१- ५३२०३११, ०१-५३२०४३३, फ्याक्स नं. ०१-५३२०५४३

ईमेल:-info@feb.gov.np, वेबसाइट:-<http://feb.gov.np>